

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

Τα ανοιχτά δεδομένα ως θεσμός αποτελεσματικής λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Καλαμίδα Βασιλική

Επιβλέποντες στο ΕΜΠ

Στεφανέας Πέτρος

Αθήνα, Μάρτιος 2015

Ευχαριστίες

Προκειμένου να ολοκληρωθεί το συγκεκριμένο έργο, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που με βοήθησαν σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης του. Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου που μετέδωσαν την γνώση τους τόσο σε εμένα όσο και στους υπόλοιπους συμφοιτητές μου.

Συγκεκριμένα, ο Κος. Στεφανέας, ως επιβλέπων καθηγητής μου με στήριξε και ήταν παρών στην διεκπεραίωση της διπλωματικής μου.

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Πρόδρομο Τσιάβο και τον κ. Θόδωρο Καρούνο που συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της εργασίας και λειτούργησαν και εκείνοι ως υπεύθυνοι επίβλεψης της.

Περίληψη

Μεγάλο ενδιαφέρον για τα ανοιχτά δεδομένα φαίνεται να έχει δείξει η Ελληνική κοινωνία. Το ενδιαφέρον της εκδηλώθηκε σε μια προσπάθεια εξυγίανσης της σχέσης κράτους- πολιτών, η οποία είχε αρχίσει να φθίνει. Βέβαια, σημαντικό ήταν και το γεγονός ένταξης της Ελλάδας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η είσοδος της λοιπόν σήμαινε μεταξύ άλλων την συμμόρφωση της στις αρχές και στις νομοθετικές διατάξεις που την χαρακτηρίζουν. Έτσι θέλοντας και μη έπρεπε να υιοθετήσει την πολιτική των ανοιχτών δεδομένων. Τα δεδομένα αυτά αφορούν κατά βάση δεδομένα που έχει δημιουργήσει είτε η ίδια η Κυβέρνηση είτε φορείς τους οποίους έχει χρηματοδοτήσει. Στο θεωρητικό μέρος γίνεται μια προσπάθεια κατανόησης των ανοιχτών δεδομένων, του τι αντιπροσωπεύουν και ποιες οι επιπτώσεις τους.

Ο ερευνητικός σκοπός της εργασίας αφορά την διάθεση και επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων αυτών τόσο υπό το πρίσμα των πολιτών όσο και της ίδιας της κυβέρνησης. Για το σκοπό αυτό, η έρευνα χωρίζεται σε δύο κομμάτια τα οποία αφορούν κατά πόσο οι πολίτες είναι εξοικειωμένοι με τα ανοιχτά δεδομένα έχοντας κατανοήσει τι αυτά πρεσβεύουν και πως μπορούν να διευκολύνουν τη ζωή τους. Από τη άλλη μεριά, όσον αφορά την κυβέρνηση η έρευνα αφορά στο κατά πόσο ενημερωμένοι είναι οι φορείς της Δημόσιας Διοίκησης που στην ουσία είναι ο πάροχος των δεδομένων.

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν αφορούν τόσο την άγνοια των πολιτών, όσο και της ίδιας της κυβέρνησης. Ελλιπής προτυποποίηση δεδομένων, ελλιπής ενημέρωση των θετικών επιπτώσεων που αυτά έχουν, ελλιπής υποδομές χαρακτηρίζουν το Ελληνικό κράτος. Όπως διαπιστώσαμε τα προγράμματα τα οποία η κυβέρνηση προωθεί περισσότερο σχετικά με τα ανοιχτά δεδομένα, είναι και αυτά που είναι περισσότερο οικεία στους πολίτες. Δυστυχώς, υπάρχουν ακόμα δεδομένα τα οποία δεν είναι ελεύθερα προσβάσιμα στους πολίτες.

Κλείνοντας, έμφαση δίνεται στις προσπάθειες της κυβέρνησης να ανοίξει τα δεδομένα της και να δημιουργήσει μια καλύτερη σχέση με τους πολίτες. Η Διαύγεια, που είναι άλλωστε και το πιο δημοφιλές εγχείρημα της, είναι η μόνη διαδικτυακή πύλη που τόσο η κυβέρνηση όσο και οι πολίτες έχουν υιοθετήσει τα τελευταία χρόνια. Από

την μεριά της η πολιτική ηγεσία του τόπου έχει καθιερώσει την αναγκαστική δημοσίευση όλων των πράξεων της και από την άλλη οι πολίτες την χρησιμοποιούν καθημερινά για να ενημερώνονται για τα πολιτικά δρώμενα της χώρας. Σαφώς, υπάρχουν και άλλες κυβερνητικές προσπάθειες αλλά δεν έχουν μέχρι στιγμής τον ίδιο απόηχο που έχει η Διαύγεια. Ενδεχομένως, με το πέρασμα των ετών να γίνουν περισσότερο αναγνωρίσιμες.

Abstract

Greek society has seemingly shown a great interest for open data. This interest manifested itself in an effort to reinstitute a healthy relationship between state and society, one which has now begun to wane. Of significant importance was Greece's entry in the European Union, which consequently imposed compliance with the laws and principles that govern it, adopting a policy of open data. The latter refers to either data created by the government itself or bodies which the government has funded. In the theoretical part of this thesis, there is an attempt to understand open data, what they represent and what their impact is. The research aims of this thesis address the availability and re-use of such data, by citizens both and government.

For this purpose research is divided into two parts; one investigates whether people are familiar with open data, having understood and what they stand for and how they can facilitate their lives. The latter addresses whether the government, at state and local levels, (that function as data providers) are well informed.

The results highlight both the ignorance of citizens and the government itself. Incomplete data standardization, lack of information around the positive impact of open data, and inadequate infrastructure characterize the Greek government and its citizens. As expected, programs about open data that the government promotes most are those which citizens are more familiar with. Unfortunately, there still exists data which is not freely accessible to citizens.

Finally, emphasis is put on the government's efforts to open the data and build a better relationship with citizens. "Diavgeia", which is indeed the most popular venture, is the only portal that both the government and citizens have adopted in recent years. The political leadership has established the mandatory publication of all parliamentary proceedings, and citizens use it on a daily basis to maintain informed on the politics of the country. Clearly, there are other governmental efforts too, but so far they are not as popular as "Diavgeia". Hopefully, over the years they will become more recognizable.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	8
2	ΘΕΣΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΑ ΘΕΣΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	10
2.1	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.....	10
2.2	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΝΕΑΣ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	18
3	ΘΕΣΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	22
4	ΑΝΟΙΧΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ: ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ .	28
4.1	ΟΡΙΣΜΟΙ.....	29
4.1.1	Ανοιχτά Δεδομένα (Open Data)	29
4.1.2	Δημόσια Δεδομένα (Public Data)	31
4.1.3	Κυβερνητικά Δεδομένα (Government Data).....	31
4.1.4	Ανοιχτά Κυβερνητικά Δεδομένα (Open Government Data)	32
4.1.5	Πληροφορίες Δημοσίου Τομέα (Public Sector Information).....	33
4.2	ΟΦΕΛΗ ΎΠΑΡΞΗΣ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	34
4.2.1	Διαλειτουργικότητα και Ελληνικά Δημόσια Δεδομένα.....	35
4.2.2	Επαναχρησιμοποίηση	37
4.2.3	Κύκλος Επαναχρησιμοποίησης Δεδομένων.....	38
5	ΑΝΟΙΧΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΑ.....	40
5.1	ΑΝΟΙΧΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ Η ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΛΕΙΣΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ;.....	40
5.2	ΑΡΧΕΣ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	42
5.3	ΘΕΜΕΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	45
6	ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	46
6.1	Ένα βήμα πιο κοντά στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και την Ηλεκτρονική Δημοκρατία.....	48
7	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	51
7.1	ΔΙΑΥΓΕΙΑ.....	53
7.2	ΑΓΟΡΑ - ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ.....	55
7.3	ΑΝΟΙΧΤΑ ΓΕΩΧΩΡΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	56
7.4	ΕΘΝΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΥΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	57
7.5	ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ / ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ, ΕΛ/ΛΑΚ.....	59
7.6	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ.....	61
7.7	ΑΝΟΙΧΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.....	70
7.8	ΚΕΠ	70
7.9	ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ «ΣΥΖΕΥΣΕΙΣ»	71
7.10	ΨΗΦΙΑΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	72
7.11	STARTUP GREECE	74
7.12	Η ΕΝΩΣΗ Ε-ΘΕΜΙΣ.....	76
7.13	ΕΘΝΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ.....	78
7.14	ΕΘΝΙΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	78
7.15	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΤΙΜΩΝ «E-PRICES».....	79
7.16	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ.....	80
8	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗ ΔΙΕΞΟΔΟΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	81

9	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	85
9.1	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	85
9.2	ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	85
9.3	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	86
9.4	ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ, ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ	86
9.5	ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	88
9.6	ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ	89
9.7	ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	90
9.7.1	<i>Προσδιορισμός πληθυσμού και δείγματος</i>	90
9.7.2	<i>Μεθοδολογία συλλογής δεδομένων</i>	92
9.7.3	<i>Μεθοδολογία ανάλυσης των δεδομένων</i>	93
9.8	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	93
10	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	94
10.1	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ 1ΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	94
10.2	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ 2ΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	109
11	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ	113
12	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ	119

ΕΙΚΟΝΕΣ - ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Εικόνα 1. Αναδομημένη προς τα κάτω αιτιώδης συνάφεια. Πηγή: Conceicao, 2012, σ. 120. . 16	
Εικόνα 2. Δημόσια, Ανοιχτά, Κυβερνητικά δεδομένα..... 33	33
Εικόνα 3. Κύκλος επαναχρησιμοποίησης των δεδομένων, σχηματικά 39	39
Εικόνα 4. Η Ηλεκτρονική Δημοκρατία σχηματικά..... 50	50
Εικόνα 5. Η διαδικτυακή πύλη «Δι@υγεια»..... 53	53
Εικόνα 6. Η ιστοσελίδα του ΚΕΠ 70	70
Εικόνα 7. Η πλατφόρμα «Ψηφιακό Σχολείο» 72	72
Εικόνα 8. Startup Greece 74	74
Εικόνα 9. Η πύλη e-themis..... 76	76
Εικόνα 10. Τι είναι τα ανοιχτά δεδομένα..... 95	95
Εικόνα 11. Χρήση ανοιχτών δεδομένων..... 96	96
Εικόνα 12. Εξοικείωση με τα ανοιχτά δεδομένα 96	96
Εικόνα 13. Χρήση Wikipedia 97	97
Εικόνα 14. Είδη ανοιχτών δεδομένων που χρησιμοποιούνται περισσότερο 98	98
Εικόνα 15. Γνώμη για την παροχή δημόσιων ανοιχτών δεδομένων..... 100	100
Εικόνα 16. Χρήση ανοιχτών δεδομένων σαν μέτρο κατά της φοροδιαφυγής 102	102
Εικόνα 17. Ικανοποίηση από τις προσπάθειες ανοιχτών δεδομένων στην Ελλάδα 104	104
Εικόνα 18. Φορέας / υπουργείο με ευθύνη για τα ανοιχτά δεδομένα 105	105
Εικόνα 19. Δεδομένα που δεν πρέπει να τίθενται στη διάθεση του κοινού..... 107	107
Εικόνα 20: Περιγραφή ανοικτών δεδομένων στη δημόσια διοίκηση 110	110
Εικόνα 21: Παραδείγματα ανοικτών δεδομένων 110	110
Εικόνα 22: Παραδείγματα κλειστών δεδομένων 111	111
Εικόνα 23: Άδειες ανοικτών δεδομένων 111	111
Εικόνα 24: Δυσκολίες στο άνοιγμα των δεδομένων..... 112	112
Εικόνα 25: Παραδείγματα προβλημάτων που δημιουργεί η Διαύγεια 112	112

1 Εισαγωγή, ερευνητικός σκοπός και δομή εργασίας

Τα τελευταία χρόνια, μεγάλη διάσταση έχει λάβει η ύπαρξη ανοιχτών δεδομένων στην Ελλάδα. Κυβερνήσεις στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι μόνο, φαίνεται να δίνουν όλο και μεγαλύτερη σημασία στην ανοιχτή διακυβέρνηση και στη δημοσιοποίηση των δεδομένων που συλλέγουν οι ίδιοι, ή δεδομένων συλλεγόμενα από κρατικές επιχορηγήσεις. Καταλυτικό ρόλο στη διάδοση και δημοσιοποίηση των ανοιχτών δεδομένων φαίνεται να έχει το διαδίκτυο. Η διάδοση των δεδομένων αυτών, έχει πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο. Στόχος της κάθε κυβέρνησης που υιοθετεί την πολιτική των ανοιχτών δεδομένων είναι στην ουσία να ωθήσει τους πολίτες της στην επαναχρησιμοποίηση τους. Όπως αντιλαμβανόμαστε, πρόκειται για μια κίνηση με στόχο την επανόρθωση της σχέσης μεταξύ πολιτών και πολιτικών. Η διαφάνεια και η ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών αποτελούν τα πρώτα κιόλας θετικά συμπεράσματα που εξάγονται από την πολιτική αυτή. Βασικό χαρακτηριστικό της πολιτικής αυτής, ίσως μάλιστα από τα βασικότερα, είναι ότι η πρόσβαση στα δεδομένα αυτά γίνεται χωρίς διακρίσεις και με τη λιγότερη δυνατή ταλαιπωρία των πολιτών.

Η συλλογή των δεδομένων αυτών ήταν διαδικασία χρονοβόρα και με σοβαρό οικονομικό αντίκτυπο για τους πολίτες. Τα δεδομένα αυτά, ενώ στην ουσία συλλέχθηκαν από πόρους απλών πολιτών, διατηρούνταν σε βάσεις δεδομένων ή αρχεία υπουργείων εμποδίζοντας την περαιτέρω εκμετάλλευσή τους ή αναγκάζοντας ιδιωτικούς οργανισμούς να χορηγήσουν έρευνες προκειμένου να αποκτήσουν τα αντίστοιχα δεδομένα. Προκειμένου όμως να είναι σε θέση, τόσο οι πολίτες και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις να επαναχρησιμοποιήσουν τα δεδομένα του δημοσίου τομέα προϋποθέσεις και αρχές πρέπει να πληρούνται.

Η κυβέρνηση πλέον, είναι υποχρεωμένη να αναρτά την όποια απόφαση πάρει, σε σημείο μάλιστα που αν δεν την αναρτήσει απόφαση της τότε αυτή δεν έχει ισχύ. Η συγκεκριμένη πολιτική δείχνει τη θέρμη της κυβέρνησης απέναντι στο θεσμό των ανοιχτών δεδομένων.

Στα πλαίσια της διπλωματικής αυτής, εξετάζεται ο θεσμός των ανοιχτών δεδομένων υπό το πρίσμα του πολίτη όσο και υπό το πρίσμα της Δημόσιας Διοίκησης. Το θέμα προσεγγίζεται τόσο θεωρητικά για να κατανοήσει και να διαπιστώσει τις προωθητικές κινήσεις της κυβέρνησης όσο και πρακτικά με διεξαγωγή έρευνας με βασικό μέλημα την αποτύπωση της υιοθέτησης και από τους πολίτες και από τους εκπροσώπους της Δημόσιας Διοίκησης.

Βασικό ερευνητικό ερώτημα της εργασίας είναι ο βαθμός εσωτερικοποίησης του θεσμού των ανοιχτών δεδομένων, αποτυπώνοντας την αποδοχή τους από τους πολίτες και την ίδια την Δημόσια Διοίκηση. Το ερώτημα αφορά στην αναζήτηση του βαθμού εισαγωγής τους στην κοινωνία μας. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο εν λόγω ερευνητικό ερώτημα αναπτύξαμε τέσσερα επιμέρους ερωτήματα, τα οποία εξετάζονται τόσο από την μεριά του αποδέκτη όσο και από την μεριά του παρόχου. Το εύρος των ερωτημάτων κυμαίνονται ανάμεσα στην κατανόηση των ανοιχτών δεδομένων, στο περιεχόμενο τους και στην οριοθέτηση τους και στο αντίκτυπο που αυτά έχουν στην σφαίρα της Δημόσιας Διοίκησης και της κοινωνίας.

Οι επιμέρους υποενότητες της εργασίας είναι πέντε. Το θεωρητικό μέρος της καλύπτεται στην πρώτη ενότητα περιλαμβάνοντας την θεσμική και την νεοθεσμική σχολή και πως αυτές συνετέλεσαν στην αναγκαιότητα της πολιτικής των ανοιχτών δεδομένων που χαρακτηρίζει την εποχή μας. Η επόμενη ενότητα αφορά το περιβάλλον άνθησης των ανοιχτών δεδομένων και αποτελείται από ορισμούς, για να κατανοήσουμε τις λεπτές διαφορές των ανοιχτών δεδομένων, των κυβερνητικών δεδομένων, των δημοσίων δεδομένων και εστιάζοντας τόσο στα χαρακτηριστικά που τα διέπουν όσο και στα οφέλη τους. Επιπλέον περιλαμβάνει το θεσμικό περιβάλλον της χώρας μας και την ελληνική οικονομική κρίση και την ενδεχόμενη λύση που μπορεί να προσφέρουν.

Οι τρεις τελευταίες ενότητες αφορούν το ερευνητικό κομμάτι, το οποίο παρουσιάζεται εκτενώς. Η τρίτη κατά σειρά υποενότητα αφορά στην μεθοδολογία συλλογής των δεδομένων και τον τρόπο προσέγγισης του δείγματος, περιλαμβάνοντας αναφορές σχετικά με την σπουδαιότητα της εν λόγω έρευνας και τον τρόπο επιλογής της έρευνας. Στη συνέχεια, στην τέταρτη υποενότητα γίνεται η ανάλυση και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων, όπως αυτά προέκυψαν. Στην τελευταία υποενότητα,

σχολιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση και γίνεται προσπάθεια απάντησης του ερευνητικού ερωτήματος που στάθηκε αιτία εκπόνησης της συγκεκριμένης έρευνας και δεν είναι άλλο από την εξακρίβωση του βαθμού υιοθέτησης του νέου αυτού θεσμού στην κοινωνία τόσο από την μεριά του αποδέκτη των ανοιχτών δεδομένων όσο από αυτή του παρόχου. Τέλος η εργασία ολοκληρώνεται με την αναφορά όλων των πηγών για την εύρεση του όλου πληροφοριακού υλικού που χρησιμοποιήθηκε.

2 Θεσμική και Νέα Θεσμική Σχολή

Η Θεσμική Σχολή, όπως και η Νέα Θεσμική Σχολή, αποτελούν θεωρήσεις τόσο του οικονομικού, όσο και του γενικότερα κοινωνικού γίνεσθαι. Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζονται οι βασικές αρχές, η δομή και οι κατευθυντήριοι άξονες της Θεσμικής και Νέας Θεσμικής Σχολής, προκειμένου να υπάρξει μια σαφέστερη εικόνα για το τι αντιπροσωπεύουν, να διαπιστωθεί η σημαντικότητα της ανάλυσης τους και να αναλυθεί ο ρόλος που έχουν στην διαμόρφωση της κοινωνίας, της οικονομίας, του πολιτισμού και της πολιτικής κατάστασης.

2.1 Επισκόπηση Θεσμικής Σχολής

Με την εργασία των Adam Smith και David Ricardo, τίθενται οι βάσεις με τις οποίες καθορίζονται οι τιμές των αγαθών (Τσουλφίδης, 2008). Σύμφωνα με την ανάλυση τους, εφ' όσον δεν υπάρχει καμία εξωτερική παρέμβαση, οι τιμές των αγαθών θα βρίσκονται πάντα στο φυσικό τους επίπεδο, δηλαδή η αγοραία τιμή θα είναι ίση με την φυσική τους τιμή. Τόσο ο Adam Smith, όσο και ο Ricardo, ως κύρια παράμετρο προσδιορισμού της φυσικής τιμής των αγαθών αναφέρουν την εργασία, αλλά ταυτόχρονα λαμβάνουν υπ' όψιν και παραμέτρους, όπως το επίπεδο παραγωγής και την τεχνολογία. Όπως σημειώνει ο Τσουλφίδης, σύμφωνα με την ανάλυση του Ricardo «οι φυσικές τιμές προσδιορίζονται κατά κύριο λόγο από τις σχετικές ποσότητες εργασίας που εμπεριέχονται και, κατά δεύτερο λόγο, από τις μεταβολές στις διανεμητικές μεταβλητές, τους διαφορετικούς λόγους κεφαλαίου-εργασίας, καθώς και το χρόνο περάτωσης της παραγωγικής διαδικασίας». Βάσει αυτού του τρόπου ανάλυσης τέθηκαν οι βάσεις της κλασικής οικονομικής θεωρίας, έχοντας ως υπόβαθρο αφ' ενός τον νόμο

του Say¹, και αφετέρου την ελεύθερης λειτουργίας της αγοράς, χωρίς καμία παρέμβαση του κράτους στην οικονομία. Εφ' όσον πληρείται η συνθήκη της ελεύθερης αγοράς, οι τιμές των αγαθών θα βρίσκονται πάντα σε ισορροπία, ως εκ τούτου, θα βρίσκεται σε ισορροπία και όλο το οικονομικό σύστημα.

Η έννοια της ισορροπίας αποτέλεσε το κύριο σημείο έρευνας μεταγενέστερων μελετητών², των οποίων η εργασία αποτελεί την ονομαζόμενη νεοκλασική σχολή. Αν και οι εν λόγω ερευνητές εργάζονταν ανεξάρτητα μεταξύ τους και δεν υπάρχει ομοιογένεια στις αναλύσεις τους (για παράδειγμα, η εργασία των Warlas και Pareto είχε ως αντικείμενο την γενική ισορροπία, ενώ η εργασία του Marshall είχε ως αντικείμενο την μερική ισορροπία), το κοινό σημείο της ανάλυσής τους αφορά ότι για την ανάλυση των συνθηκών ισορροπίας στηρίζονται στον νόμο της προσφοράς και ζήτησης, σύμφωνα με τον οποίο η μόνη τιμή των αγαθών είναι η αγοραία τιμή τους, η οποία καθορίζεται από την αλληλεπίδραση αγοραστών και πωλητών³.

Το θεμέλιο της ανάλυσης των νεοκλασικών οικονομολόγων είναι η εστίασή τους στον homo economicus, στην ικανότητα των ατόμων να μεγιστοποιούν την χρήση ενός προϊόντος όταν δρουν ως καταναλωτές ενώ όταν ενεργούν ως παραγωγοί να μεγιστοποιούν το κέρδος τους. Ενώ στην ανάλυση των Smith και Ricardo δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις κοινωνικές τάξεις οι οποίες αποτελούν το σύστημα (κάτοχοι κεφαλαίου, εργαζόμενοι και γαιοκτήμονες) και οι οποίες, έχοντας αντικρουόμενα συμφέροντα, συγκρούονται και βάσει αυτών των συγκρούσεων εξελίσσεται η οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα, στην ανάλυση των νεοκλασικών δεν υφίστανται κοινωνικές τάξεις, παρά μόνο μεμονωμένα άτομα, τα οποία δρουν με μοναδικό κριτήριο την μεγιστοποίηση της ωφέλειάς τους⁴. Βεβαίως, η αντίληψη ότι ο άνθρωπος είναι, κατ' ουσία, ένα μηχανικό που δρα βάσει του οφέλους του, προϋπήρχε σύμφωνα με τους Bentham και Hobbes, όμως, με τους νεοκλασικούς, η έννοια αυτή αποτέλεσε το σημείο κλειδί της ανάλυσής τους, καθώς αποτέλεσε κριτήριο καθορισμού της τιμής των αγαθών.

---

¹ Σύμφωνα με τον οποίο «η προσφορά δημιουργεί την δική της ζήτηση»

² Όπως οι Marshall, Warlas, Jevons, Pareto

³ Samuelson & Nordhaus, 2000/1948, Begg et al, 2006, 1987

⁴ Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, ακόμη και σήμερα, στηριζόμενοι στην νεοκλασική θεωρία, το αρχικό παράδειγμα λειτουργίας της οικονομίας δίδεται με τον Ροβινσώνα Κρούσο.

Η επίδραση της νεοκλασικής σχολής στην οικονομία υπήρξε καταλυτική αποτελώντας μάλιστα στοιχείο στο οποίο στηρίχθηκε η ανάλυση της. Ως εκ τούτου, η όποια οικονομική ανάλυση είχε ως κύριο άξονα μελέτης τα κίνητρα και αντικίνητρα του ατόμου σχετικά με την πρόθεσή του να προβεί σε μια ενέργεια. Η έννοια της κοινωνίας και γενικότερα των κοινωνικών τάξεων απουσιάζει και ως εκ τούτου δεν μπορούμε να μιλήσουμε καν για επίδραση κοινωνική αλλά εστιάζουμε στην ατομική.

Η θεώρηση ότι η οικονομική πραγματικότητα απορρέει αποκλειστικά από τις ατομικές ενέργειες και επιλογές, εκτός του ότι εξαλείφει την έννοια της σύγκρουσης, ταυτόχρονα αφαιρεί την κοινωνική διάσταση των εν λόγω ενεργειών και περιορίζει την οικονομική σε μια στατικότητα, στην οποία υπάρχει μια αμετάβλητη και αδιατάρακτη κατάσταση ισορροπίας (Veblen, 1899). Στην άλλη όψη του νομίσματος βρέθηκε ο Thorstein Veblen, ο οποίος μελέτησε τον τρόπο με τον οποίο εξελίσσεται η οικονομία. Στηριζόμενος στις αρχές της κοινωνιολογίας και ψυχολογίας, ο Veblen υποστήριξε ότι οι όποιες οικονομικές μεταβολές θα πρέπει να αναλύονται βάσει των μεταβολών που αυτές προκαλούν στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Ο Veblen θεώρησε⁵ ότι, αντί της προσπάθειας εύρεσης της ισορροπίας, θα πρέπει η ανάλυση να εστιάσει στο πώς εξελίσσεται η οικονομία, εξαιτίας της «αιτιώδους σχέσης» (Sowell, 1967), δηλαδή στο πώς μια μεταβολή σε μια –έστω και μικρή– οικονομική παράμετρο προκαλεί μεταβολές στο σύνολο της οικονομίας και της κοινωνίας, και αντιστοίχως, στο πώς μια κοινωνική μεταβολή προκαλεί μεταβολή στην οικονομική δραστηριότητα.

Πέραν αυτού, η ανάλυση του Veblen δίνει έμφαση στο πώς καθορίζονται κάθε φορά οι προτιμήσεις και ενέργειες του ατόμου από το εκάστοτε κοινωνικό του περιβάλλον. Ασκώντας κριτική στον Marshall ο Veblen, η ανάλυση του σε κανένα της σημείο «δεν αποτελεί έρευνα σχετική με την εξέλιξη του πολιτισμικού ή θεσμικού περιβάλλοντος, όπως αυτή διαμορφώνεται βάσει της επίδρασης των οικονομικών αναγκαιοτήτων, ή βάσει της επίδρασης των οικονομικών συμφερόντων των ατόμων» Βάσει της θεωρίας του, το άτομο δεν δρα συνυπολογισμένο του οφέλους που θα

---

⁵ Επηρεαζόμενος από την θεωρία της εξέλιξης του Κάρολου Δαρβίνου.

αποκομίσει, αλλά οι ενέργειές του πηγάζουν από ένστικτα⁶. Ο δε τρόπος που το άτομο δρα βάσει των ενστίκτων του δεν είναι παγιοποιημένος, αλλά μεταβάλλεται παράλληλα με τις γενικές εξελίξεις του κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος.

Ορισμένα τέτοια ένστικτα είναι η γονική κλίση (parental bent), δεν περιορίζεται στα τέκνα, αλλά αποτελεί το ένστικτο προστασίας όλων των μελών της κοινότητας (Diggins, 1999), η εξειδίκευση σε μια εργασία (η οποία θα κάνει το άτομο να ασκεί με αποτελεσματικότερο και παραγωγικότερο τρόπο την εργασία του), η περιέργεια (η οποία είναι η αφορμή των τεχνολογικών εξελίξεων, οι οποίες, όταν συμβούν, είναι ικανές να μετασηματίσουν τις κοινωνικές σχέσεις και το θεσμικό πλαίσιο, π.χ., η εφεύρεση του χρήματος επέφερε δραστικές αλλαγές σε κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο) και το ένστικτο του άρπαγα (predatory instinct). Αυτό το τελευταίο ένστικτο εκδηλώνεται όταν μια μειονότητα αποκτά το μερίδιο άλλων ομάδων του πληθυσμού, χωρίς να έχει συμβάλει στην απόκτηση του. Η ανάλυση του Veblen στο έργο του «The Theory of the Leisure Class» (1899), καταδεικνύει ότι, με άξονα αυτά τα ένστικτα και τα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης συμπεριφοράς, τα άτομα, ασχέτως του σε ποια κοινωνική ομάδα ανήκουν, επιθυμούν να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής τους και να αποκτήσουν μια ισχυρότερη κοινωνική και οικονομική θέση. Έτσι, μέσω της κατανάλωσης, τα άτομα προσπαθούν να εισέλθουν σε κοινωνικές τάξεις οι οποίες είναι ανώτερες από αυτές στις οποίες ήδη ανήκουν, προκειμένου να είναι σε θέση να ενισχύσουν την κοινωνική τους θέση και να αποκτήσουν τις απολαβές αυτών των τάξεων⁷.

Η ανάλυση του Veblen για τις αιτίες που ωθούν το άτομο να καταναλώσει δεν επικεντρώνεται στην ατομική διάσταση, αλλά αντιθέτως εστιάζει στα συνολικά κοινωνικά χαρακτηριστικά, καθώς θεωρεί ότι η ατομική συμπεριφορά επηρεάζεται από το ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον, ή από το «θεσμικό περιβάλλον» (Veblen, 1898). Κατά τον Veblen, οι θεσμοί αποτελούν «το προϊόν των κληρονομικών

---

⁶ Ο άνθρωπος για τον Veblen δεν είναι μια υπολογιστική μηχανή οφέλους που δρα εκ προοιμίου ορθολογικά, αλλά ενεργεί βάσει των ενστίκτων του, πολλές φορές χωρίς να εξετάζει την ορθολογικότητα ή ανορθολογικότητα των πράξεων του.

⁷ Σύμφωνα με την εν λόγω ανάλυση, η κατανάλωση δεν καθορίζεται βάσει αυτών που ορίζει η νεοκλασική οικονομική θεωρία, αλλά αποτελεί μέσο επίδειξης, ισχύος και κοινωνικής ανόδου (Diggins, 1999).

χαρακτηριστικών και των προηγούμενων εμπειριών, σφυρηλατημένων από παραδόσεις, συμβατικότητες, υλικών περιστάσεων». Συνεπώς οι κοινωνικές σχέσεις και οι λειτουργίες του κοινωνικού συνόλου που αποτυπώνονται και δομούνται ως θεσμοί είναι εκείνοι που καθορίζουν τον τρόπο συμπεριφοράς των ατόμων.

Η ανάλυση του Veblen, εστιάζοντας στον ρόλο των θεσμών και στην βαρύτητα που αυτοί έχουν στην διαμόρφωση της συμπεριφοράς των ατόμων που δρουν με βάση το οικονομικό συμφέρον τόσο ως καταναλωτές, όσο και ως επιχειρήσεις-, ουσιαστικά αναιρεί το αξίωμα των νεοκλασικών περί της ορθολογικότητας των ατόμων και της αποτελεσματικότητας της αγοράς⁸. Επίσης, καθώς διαχρονικά υπάρχουν κοινωνικές εξελίξεις, οι οποίες είναι αποτέλεσμα είτε τεχνολογικών επιτευγμάτων, είτε κοινωνικών συγκρούσεων, αντιστοίχως μεταβάλλονται και οι θεσμοί, άρα μεταβάλλεται και ο τρόπος που ασκείται η οικονομική δραστηριότητα. Αντί να ερευνάται η μακροχρόνια, αδιατάρακτη ισορροπία, θα πρέπει να γίνει εστίαση στον τρόπο με τον οποίο συμβαίνει η αλλαγή, δηλαδή αφενός στο πώς η αλλαγή στους θεσμούς επιφέρει αλλαγή στην οικονομία, και αφετέρου στο πως οι οικονομικές εξελίξεις ωθούν σε θεσμικές αλλαγές (Rutherford, 1996).

Στο πνεύμα του Veblen κινείται και η ανάλυση του Walton Hamilton⁹, του οποίου η ανάλυση έτυχε μεγάλης αποδοχής λόγω της επίδρασης που είχε το άρθρο του «The Institutional Approach to Economic Theory» (Hamilton, 1919). Η μελέτη του Hamilton εστιάζει στον θεμελιώδη ρόλο των θεσμών στο σύνολο της ανθρώπινης δραστηριότητας, με έμφαση στην οικονομία. Καθώς η οικονομική δραστηριότητα αποτελεί κορυφαίο παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οργανώνεται η ανθρώπινη συμπεριφορά, ο Hamilton έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στο ότι, ο τρόπος με τον οποίο ασκείται η οικονομική δραστηριότητα πηγάζει από το θεσμικό περιβάλλον, δηλαδή το θεσμικό περιβάλλον καθορίζει τον τρόπο συμπεριφοράς, το είδος των δραστηριοτήτων και τον τρόπο που αυτές συμβαίνουν, το όριο της ανεκτικότητας ή μη έναντι ορισμένων συμπεριφορών, τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων και τον τρόπο με τον οποίο

---

⁸ Έτσι, τίθεται υπό αμφισβήτηση το θεωρούμενο ως θέσφατο των νεοκλασικών περί της μη-παρέμβασης του κράτους

⁹ Μάλιστα, όπως αναφέρει ο Hodgson (2000) ο όρος «Θεσμική Οικονομική» (Institutional Economics) εισήχθη από τον Hamilton το 1918.

επικοινωνούν, συνεργάζονται και συνυπάρχουν. Αυτές οι αντιλήψεις, αποτελούν, πλέον, μέρος του πολιτισμού, της κουλτούρας, των εθίμων και της ταυτότητας της όποιας κοινότητας (π.χ., ενός έθνους).

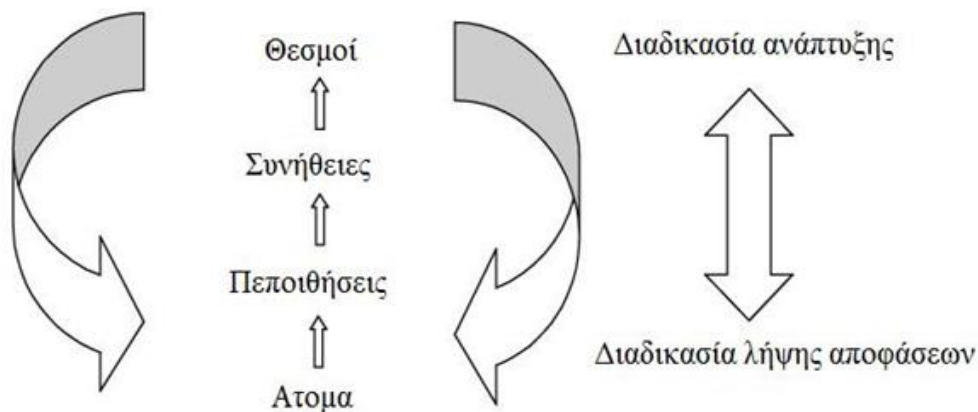
Ο Hodgson (2000), δίνει το περίγραμμα της ανάλυσης του Hamilton σε 5 σημεία:

1. Παρότι οι θεσμικοί οικονομολόγοι είναι πρόθυμοι να προσδώσουν στις ιδέες τους πρακτικό περίγραμμα, η ίδια η Θεσμική Οικονομική δεν προσδιορίζεται βάσει των προτάσεων πολιτικής.
2. Η Θεσμική Οικονομική χρησιμοποιεί εκτεταμένα ιδέες και δεδομένα από λοιπές ειδικότητες, όπως η ψυχολογία, η κοινωνιολογία και η ανθρωπολογία, με στόχο τον εμπλουτισμό της ανάλυσης της ανθρώπινης συμπεριφοράς.
3. Οι θεσμοί αποτελούν το θεμελιώδες στοιχείο οποιασδήποτε οικονομίας, ως εκ τούτου αποτελεί καθήκον των οικονομολόγων η ανάλυση τους αναφορικά με την διατήρηση, τις καινοτομίες και τις αλλαγές τους.
4. Η οικονομία αποτελεί ανοικτό και εξελισσόμενο σύστημα, εντός του φυσικού περιβάλλοντος, επηρεαζόμενο από τις τεχνολογικές εξελίξεις και το οποίο είναι αναπόσπαστο μέρος των ευρύτερων κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων, καθώς και των σχέσεων ισχύος και εξουσίας (power relationships).
5. Η άποψη ότι το άτομο δρα με άξονα την μεγιστοποίηση του οφέλους του θεωρείται ανεπαρκής ή εσφαλμένη. Η Θεσμική Οικονομική δεν θεωρεί δεδομένο το άτομο. Τα άτομα επηρεάζονται από το θεσμικό και πολιτισμικό τους περιβάλλον. Συνεπώς, τα άτομα δεν δημιουργούν, εκουσίως ή ακούσια, θεσμούς.

Το τελευταίο σημείο (σημείο 5) της ανάλυσης του Hodgson έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς αποτελεί κομβικό σημείο της Θεσμικής Σχολής και της Νέας Θεσμικής Σχολής. Σύμφωνα με την νεοκλασική οικονομική, το κάθε άτομο δρα πάντα ορθολογικά και με αποκλειστικό γνώμονα την μεγιστοποίηση του οφέλους του. Υπό

αυτό το πρίσμα, το εξωτερικό περιβάλλον του ατόμου θεωρείται δεδομένο και δεν επιδρά στις ατομικές αποφάσεις. Βεβαίως, οι ενέργειες του ενός ατόμου επηρεάζουν την κατάσταση και των υπολοίπων ατόμων, καθώς τα άτομα συναλλάσσονται μεταξύ τους. Όμως, η συμπεριφορά των ατόμων, σύμφωνα με τους κλασικούς, δεν πηγάζει από κάπου, ούτε εδράζεται κάπου, παρά μόνο από την υποκειμενική μέτρηση του οφέλους. Έτσι, τα άτομα μπορούν, μεν να αλλάξουν συμπεριφορά¹⁰, όμως οι λόγοι για να κάνουν κάτι τέτοιο δεν μπορούν να αναλυθούν στα πλαίσια των νεοκλασικών. Αντιθέτως, στην Θεσμική θεωρία, οι συμπεριφορές και προτιμήσεις των ατόμων πηγάζουν από και εδράζονται σε θεσμούς. Εν ολίγοις, σύμφωνα με την Θεσμική θεωρία, η αλλαγή στην συμπεριφορά ή τις προτιμήσεις των ατόμων αποτελεί αποτέλεσμα αλλαγής της λειτουργίας των θεσμών, επηρεάζοντας όλα τα άτομα του συνόλου. Στο επόμενο σχήμα (Εικόνα 1) περιγράφεται η σχέση της αλλαγής των θεσμών και των ατόμων, συγκεκριμένα δηλαδή τι αντίκτυπο έχει η αλλαγή ενός θεσμού στις πεποιθήσεις και τις συνήθειες των ατόμων. Κατανοούμε την έννοια της ανάπτυξης η οποία θα μπορέσει να υπάρξει εάν και εφόσον υπάρξει δραστική αλλαγή του τρόπου δράσης των πολιτών, το οποίο στην ουσία μεταφράζεται ως αλλαγή των θεσμών.

Εικόνα 1. Αναδομημένη προς τα κάτω αιτιώδης συνάφεια. Πηγή: Conceicao, 2012, σ. 120.

Σε αυτό το σημείο ας δώσουμε την απαραίτητη βαρύτητα στο παρακάτω: εάν το άτομο δρα σε συνάρτηση του τι συμβαίνει στο θεσμικό περιβάλλον, τότε πού βρίσκεται η αυτοβουλία και η ελευθερία ατόμου; Θα ήταν υπερβολή να ισχυριστούμε ότι

¹⁰ π.χ., μεταβολή καταναλωτικών προτιμήσεων.

εξαφανίζεται η έννοια της «προσωπικότητας» και της ατομικής ταυτότητας του ανθρώπου και επομένως ο άνθρωπος ανάγεται σε μάζα, όντας πλέον παθητικός αποδέκτης;

Οι θεσμοί¹¹ δεν πηγάζουν από μια εξωγενή κατεύθυνση, αλλά αποτελούν κοινωνική κατασκευή, δηλαδή αναπτύσσονται από τα ίδια τα άτομα. Ως εκ τούτου, όπως σημειώνει ο Commons «οι θεσμοί αποτελούν την αιτία και το αποτέλεσμα των πεποιθήσεων του ατόμου (...) Οι κοινές πεποιθήσεις και επιθυμίες αποτελούν την ζωοποιό, ενεργό δύναμη εντός του θεσμού» (Commons, 1965, όπως παρατίθεται στον Hodgson, 2000, σ. 326)¹². Μάλιστα, όσο μεγαλύτερος ο βαθμός αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμου και κοινωνικού συνόλου, τόσο μεγαλύτερη και η αλληλεπίδραση ατόμου με τους θεσμούς (Rutherford, 1996).

Επίσης, σε αυτό το πλαίσιο ανάλυσης αξίζει να σημειωθεί η εξής παρατήρηση: βάσει των αρχών της νεοκλασικής οικονομικής, μένει ανεξήγητο, το ζήτημα της εξέλιξης της προσωπικότητας του ανθρώπου¹³. Όμως, η γνώση προέρχεται από την ανάγκη προσαρμογής του ανθρώπου σε νέες συνθήκες και νέα δεδομένα. Αυτή ακριβώς η αλλαγή των συνθηκών και η ανάγκη προσαρμογής είναι που ωθεί τον άνθρωπο να αναπτύξει νέες δεξιότητες, νέες συμπεριφορές και να αναθεωρήσει πεποιθήσεις (Hodgson, 2000).

Η Θεσμική Σχολή αν και είχε επίδραση κυρίως στους ακαδημαϊκούς κύκλους των ΗΠΑ, δεν κατόρθωσε να λάβει ευρύτερης αποδοχής και να αποτελέσει σημαντικό πεδίο μελέτης, γιατί η εξέλιξη της νεοκλασικής απαιτούσε την τεκμηρίωση των θεωριών με μαθηματικά μοντέλα, με διακριτές παραμέτρους, συγκεκριμένη μεθοδολογία και μετρήσιμα αποτελέσματα, στοιχεία που δεν είχε η Θεσμική Σχολή. Επίσης, όταν τα αξιώματα και οι παραδοχές της νεοκλασικής σχολής κλονίστηκαν με την Κρίση του

---

¹¹ Βεβαίως, το θέμα των θεσμών επεκτείνεται πέραν της οικονομικής θεωρίας, καθώς υπεισέρχονται διάφορες θεωρίες της κοινωνιολογίας και της πολιτικής επιστήμης.

¹² Ως εκ τούτου, το άτομο αλληλεπιδρά με τους θεσμούς, όπως επίσης αλληλεπιδρά με το κοινωνικό σύνολο

¹³ Υπό την έννοια ότι, εμμένοντας στο ότι το άτομο γνωρίζει ήδη το όφελός του και δρώντας με άξονα αυτή του την γνώση, δεν υπάρχει τίποτα επιπρόσθετο να μάθει, τίποτα που θα οδηγήσει τον άνθρωπο σε κατάκτηση νέας γνώσης, τίποτα που θα τον εξελίξει.

1929, η Θεσμική Σχολή δεν ήταν σε θέση να έχει στην κατοχή της συγκεκριμένες προτάσεις και μέτρα προκειμένου να καταφέρουν να αντιμετωπίσουν την ύφεση¹⁴.

Μετά την Θεσμική Σχολή, τα πάντα που είχαν συνάφεια με την ανθρώπινη συμπεριφορά, μπορούσαν να αποτελέσουν πεδία έρευνας της οικονομικής επιστήμης: το νομικό πλαίσιο, το πολιτικό σύστημα, οι κοινωνικές νόρμες, οι εργασιακές συνθήκες, ο τρόπος λειτουργίας των επιχειρήσεων, όλα άρχισαν να εξετάζονται ως παράμετροι της οικονομικής δραστηριότητας. Επίσης, βάσει της ανάλυσης της Θεσμικής Σχολής εμπλουτίστηκε όχι μόνο η οικονομική επιστήμη με τα ευρήματα άλλων επιστημών, αλλά ταυτόχρονα λοιπές επιστήμες – όπως η νομική, η κοινωνιολογία, η ψυχολογία- έλαβαν πολύτιμα εφόδια για την περαιτέρω μελέτη και έρευνα τους.

2.2 Επισκόπηση Νέας Θεσμικής Σχολής

Ο Oliver Williamson, το 1975 στο βιβλίο του «Markets and Hierarchies, Analysis and Antitrust Implications: A Study in the Economics of Internal Organization» εισάγει τον όρο «Νέα Θεσμική Οικονομική» (New Institutional Economics), προκειμένου να διαχωρίσει την μεθοδολογία και τον τρόπο ανάλυσης των νεώτερων μελετητών των θεσμών από την σχολή των Veblen, Hamilton, Commons, Ayres κ.α.

Το ζήτημα των θεσμών δεν έπαψε να απασχολεί την ακαδημαϊκή κοινότητα, αν και, όπως είδαμε, δεν τύγγανε εκτεταμένης έρευνας και μελέτης. Η εργασία του Ronald Coase αναφορικά με τις επιχειρήσεις και το δίκαιο¹⁵, αποτέλεσε αφορμή για την αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος. Ένα από τα σημαντικότερα σημεία μελέτης αποτέλεσε η διευκρίνηση του τρόπου με τον οποίο δημιουργούνται και εμφανίζονται οι θεσμοί, καθώς και η αποτύπωση της οικονομικής τους επίδρασης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Coase «αυτό που διαφοροποιεί τους σύγχρονους θεσμικούς οικονομολόγους δεν είναι ότι αναφέρονται στους θεσμούς, πράγμα που άλλωστε έχει γίνει από τους Αμερικανούς Θεσμικούς, ούτε ότι εισάγουν μια νέα οικονομική θεωρία, αλλά ότι έχουν τροποποιήσει την υπάρχουσα θεωρία με ποικίλους τρόπους και ότι

---

¹⁴ Η προσοχή στράφηκε στον Keynes και την σημαντικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής.

¹⁵ Ειδικότερα οι δύο μελέτες του «The Nature of the Firm» (1937) και «The Problem of Social Cost» (1960)

χρησιμοποιούν την κλασσική οικονομική θεωρία προκειμένου να αναλύσουν την λειτουργία των θεσμών και να ανακαλύψουν την σημασία που έχουν στην λειτουργία της οικονομίας».

Οι ερευνητές της Νέας Θεσμικής Σχολής, κατέληξαν στην διατύπωση ενός γενικού θεωρητικού πλαισίου στηριζόμενοι στην ανάλυση επί μέρους ζητημάτων (Rutherford, 2001), και ερμήνευσαν την δημιουργία, εμφάνιση και λειτουργία των θεσμών ως αποτέλεσμα εξατομικευμένων πεποιθήσεων και συμπεριφορών. Όμως, ακριβώς λόγω της θεώρησης της οικονομίας ως ένα εξελικτικό σύστημα, η Θεσμική Οικονομική ήταν δύσκολο να διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις εφαρμογής οικονομικής πολιτικής, να αναπτύξει ένα συγκροτημένο θεωρητικό πλαίσιο για την δημιουργία και εμφάνιση των θεσμών και να αποτυπώσει πλήρως τον τρόπο λειτουργίας των θεσμών στην οικονομική δραστηριότητα. Έτσι, σταδιακά, έγινε αποδεκτό ότι η ανάλυση των θεσμών και του τρόπου λειτουργίας τους και επίδρασής τους στην οικονομία θα μπορούσε να μελετηθεί αρτιότερα με την ανάλυση επί μέρους φαινομένων που συνδέονται με τους θεσμούς. Βεβαίως, κατά ορισμένους αναλυτές, η υιοθέτηση του παραπάνω είναι πλήρως ασύμβατη με το πλαίσιο της Θεσμικής Οικονομικής (Toboso, 1995), καθώς εμπίπτει στο ίδιο «σφάλμα γενίκευσης» στο οποίο εμπίπτει και η νεοκλασική θεωρία.

Προκειμένου η Νέα Θεσμική Σχολή να δομήσει το πλαίσιο της θεωρίας της, πρωταρχικά θα έπρεπε να καθορίσει τι είναι οι θεσμοί. Σύμφωνα με τον ορισμό του North: «θεσμοί είναι περιορισμοί ανθρώπινης επιπόησης οι οποίοι δομούν την πολιτική, οικονομική και κοινωνική αλληλεπίδραση. Αποτελούνται από περιορισμούς ανεπίσημης φύσης¹⁶ και από επίσημους κανόνες¹⁷». Ο Hodgson, σε μια εκτεταμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση των διαφόρων απόψεων περί του τι συνιστά το θεσμό, αναφέρει τους θεσμούς ως «τα συστήματα των καθιερωμένων και διαδεδομένων κοινωνικών κανόνων που δομούν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Συνεπώς, η γλώσσα, το χρήμα, ο νόμος, οι μονάδες μέτρησης του βάρους και του μήκους, οι τρόποι συμπεριφοράς σε ένα γεύμα, οι επιχειρήσεις (και οι λοιποί οργανισμοί), αποτελούν

---

¹⁶ Κυρώσεις, ταμπού, έθιμα, παραδόσεις και κώδικες συμπεριφοράς

¹⁷ Σύνταγμα, νόμοι, δικαιώματα ιδιοκτησίας

θεσμούς». Ακολούθως «οι θεσμοί δίδουν την ικανότητα για δομημένη σκέψη, προσδοκία και δράση, δίδοντας σχήμα και συνέπεια στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Οι θεσμοί εξαρτώνται από τις πεποιθήσεις και τις ενέργειες των μεμονωμένων ατόμων, όμως δεν ανάγονται σε αυτές. Οι θεσμοί ταυτόχρονα περιορίζουν και επιτρέπουν την συμπεριφορά. Το ότι υφίστανται κανόνες αυτόματα συνεπάγεται περιορισμούς. Περιορισμός, που όμως δίνει ευκαιρίες, κάνοντας εφικτές επιλογές και ενέργειες που σε άλλη περίπτωση δεν θα υπήρχαν. Για παράδειγμα: οι γλωσσικοί κανόνες καθιστούν εφικτή την επικοινωνία, ο κώδικας οδικής κυκλοφορίας μας επιτρέπει να κυκλοφορούμε ευκολότερα και με ασφάλεια, οι κανόνες δικαίου αυξάνουν το αίσθημα ασφάλειας».

Ο North καθώς ορίζει τους θεσμούς ως «τους κανόνες του παιχνιδιού», τους διακρίνει σε:

- Τυπικούς (επίσημους)¹⁸
- Άτυπους¹⁹
- Κοινωνικές κατασκευές²⁰

Ο North προχωρά σε διάκριση μεταξύ θεσμών και οργανώσεων, καθώς θεωρεί ότι οι οργανώσεις δομούνται από ομάδες ατόμων και δεν πρέπει να ταυτίζονται με την έννοια των θεσμών. Φυσικά, οι οργανώσεις αλληλεπιδρούν με τους θεσμούς και, άλλωστε, όπως προαναφέρθηκε, στην Νέα Θεσμική Σχολή υπάρχει η αντίληψη ότι το μέρος δηλαδή ο οργανισμός, δύναται να επηρεάσει τον θεσμό.

Όπως αναφέρει ο ίδιος: «Αυτή η αλληλεπίδραση μεταξύ των θεσμών και των οργανώσεων είναι που διαμορφώνει το θεσμικό περιβάλλον στην οικονομία. Εάν οι θεσμοί είναι οι κανόνες του παιχνιδιού, τότε οι οργανώσεις και οι επιχειρηματίες είναι οι παίκτες. Οι οργανισμοί δημιουργούνται από ομάδες ατόμων, οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους με κοινό σκοπό την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων».

---

¹⁸ Για παράδειγμα οι κρατικοί μηχανισμοί, οι επιχειρήσεις, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

¹⁹ Όπως τα ήθη, τα έθιμα, οι συνήθειες, ο πολιτισμός

²⁰ Όπως το πολιτικό σύστημα, το νομικό σύστημα, ο τρόπος λειτουργίας της οικονομίας.

Ο Hodgson, περικλείοντας τις αρχές της Νέας Θεσμικής Οικονομικής, δίδει τους εξής ορισμούς:

- «Οι κοινωνικές δομές περιλαμβάνουν όλα τα σύνολα των κοινωνικών σχέσεων, συμπεριλαμβανομένων των σποραδικών καθώς και τους κοινωνικούς θεσμούς.
- Οι θεσμοί είναι συστήματα καθιερωμένων και εγκαθιδρυμένων κοινωνικών κανόνων που δομούν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις.
- Οι κανόνες, εντός πλαισίου, νοούνται ως οι κοινωνικά μεταδιδόμενες και συνήθεις κανονιστικές προσταγές, ή οι εσωτερικευμένες κανονιστικές προσταγές, του είδους: υπό συνθήκες X, θα πράξεις το Y.
- Οι συμβάσεις είναι συγκεκριμένες περιπτώσεις των θεσμικών κανόνων.
- Οι οργανώσεις είναι ειδικοί θεσμοί που περιλαμβάνουν:
  - i. Κριτήρια για τον καθορισμό των ορίων τους και την διάκριση των μελών τους από τα μη- μέλη,
  - ii. Αρχές κυριαρχίας που αφορούν στο ποιος είναι ο επικεφαλής
  - iii. Διοικητικές αλυσίδες, προκειμένου να οριοθετηθούν οι αρμοδιότητες εντός του οργανισμού.
- Η εξοικείωση είναι ο ψυχολογικός μηχανισμός με τον οποίο τα άτομα αποκτούν την προδιάθεση να εμπλακούν σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, είτε αυτές τις έχουν ενστερνιστεί σε πρότερο χρόνο, είτε τις έχουν αποκτήσει (με την μορφή κανόνα)».

Από όλη την παραπάνω ανάλυση διαπιστώνεται ότι, τόσο η Θεσμική Σχολή, όσο και η Νέα Θεσμική Σχολή αποτελούν σημαντικούς τρόπους ανάλυσης της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και επεξήγησης μιας σειράς ζητημάτων²¹

Βάσει της θεώρησης της Θεσμικής και Νέας Θεσμικής Σχολής, στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται επικέντρωση στην Δημόσια Διοίκηση, προκειμένου να αναλυθεί ο τρόπος που επιδρά ο θεσμός της Δημόσιας Διοίκησης στο κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι και να διαπιστωθούν οι άξονες στους οποίους θα πρέπει να συμβεί η αναδιαμόρφωση της δημόσιας διοίκησης προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματικότερη λειτουργία της πολιτείας και των πολιτών.

3 Θεσμική έννοια και λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης

Ο άνθρωπος, ως κοινωνικό ον, δημιουργεί οργανώσεις, ούτως ώστε να είναι εφικτή η πραγματοποίηση στόχων. Η ύπαρξη των οργανώσεων προϋποθέτει και την διοίκησή τους. Η έννοια του όρου διοίκηση είναι αρκετά ευρεία²², καθώς περιλαμβάνει έννοιες όπως η διαχείριση, η διεύθυνση, η οργάνωση και η εποπτεία διαδικασιών, έργων και ανθρώπων (Dunshire, 1973) και διαφοροποιείται από το εάν αναφερόμαστε σε δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς. Έτσι, ενώ οι ιδιωτικοί φορείς έχουν ως πεδίο αναφοράς τους ιδιώτες, οι οποίοι σχετίζονται με οποιαδήποτε ιδιότητα (για παράδειγμα, ιδιοκτήτες επιχείρησης, μέτοχοι, πελάτες, προμηθευτές, κοκ.), η δημόσια διοίκηση έχει ως πεδίο αναφοράς το κοινωνικό σύνολο και καλείται να διαχειριστεί δημόσιες υποθέσεις. Έτσι, η δημόσια διοίκηση αναφέρεται στην κάλυψη αναγκών του κοινωνικού συνόλου και έχει ως αποστολή της τόσο την προστασία και ισχυροποίηση του δημοσίου συμφέροντος όσο την εφαρμογή του νόμου και των πολιτικών αποφάσεων.

Κατανοούμε λοιπόν, πως η δημόσια διοίκηση διαφοροποιείται από την διοίκηση των ιδιωτικών οργανισμών, καθώς η σχέση του ιδιώτη με το κράτος είναι εξ' ορισμού

---

²¹ Π.χ., οι διαφορές που παρατηρούνται στους ρυθμούς ανάπτυξης μεταξύ των χωρών, οι διαφορές στα δημοσιονομικά τους και άλλα μεγέθη, ο λόγος για τον οποίο οι χώρες επιλέγουν συγκεκριμένη νομισματική πολιτική, η αιτία που ορισμένες χώρες είναι ανταγωνιστικότερες από τις άλλες, κ.ο.κ.

²² Οι Zaleznik (1997), Hollenbeck & McCall (1999) και Lunenburg (2011) έχουν επισημάνει τις διαφορές ανάμεσα στους όρους administration και management, ορίζοντας ως κύριο άξονα του πρώτου την ηγεσία (leadership), την έμπνευση και το όραμα, ενώ ως κύριο άξονα του management θέτουν την υλοποίηση των τεθέντων στόχων και τον τακτικό σχεδιασμό.

άνιση εφ' όσον η δημόσια διοίκηση υπερισχύει και έχει εκείνη το δικαίωμα λήψης αποφάσεων (π.χ. αύξηση του φορολογικού συντελεστή εισοδήματος, επίταξη ιδιωτικής περιουσίας, κτλ.).

Σε αυτό ακριβώς το σημείο θα πρέπει να επισημανθεί μια βασική εννοιολογική διαφορά: ενώ στους ιδιωτικούς οργανισμούς ο κύριος στόχος είναι η κερδοφορία της επιχείρησης δηλαδή των μετόχων, στους δημόσιους οργανισμούς, θα πρέπει πάντα η ανάλυση να ξεκινά από μια θεμελιώδη ερώτηση: ποιος είναι ο μέτοχος και ο κύρια ενδιαφερόμενος (Brayson, 2004); Στο βαθμό που αναφερόμαστε σε έναν δημόσιο οργανισμό, θα πρέπει να έχει καταστεί σαφές εάν ο οργανισμός απευθύνεται στην εκπλήρωση των επιθυμιών και αναγκών των πολιτών ή εάν, αντιθέτως, απευθύνεται σε πελάτες-καταναλωτές.

Όπως είδαμε, ο λόγος για τον οποίο υφίσταται η δημόσια διοίκηση είναι η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι η δημόσια διοίκηση αποτελεί τον φύλακα της νομιμότητας, της διατήρησης ενός δικαίου κράτους και της δημοκρατίας (United Nations, 2008), ως εκ τούτου όλοι οι υπόλοιποι στόχοι της δημόσιας διοίκησης τίθενται σε δεύτερη μοίρα. Όμως, ταυτόχρονα, η εκπλήρωση αυτών των πρωταρχικών στόχων δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να παραμελούνται οι υπόλοιποι, όπως η παραγωγικότητα, η αποτελεσματικότητα, η βελτίωση των οικονομικών μεγεθών του οργανισμού, κτλ. Αντιθέτως, πολύ συχνά η επίτευξη των δευτερευόντων στόχων αποτελεί την ασφαλιστική δικλείδα της επίτευξης των πρωταρχικών στόχων. Για παράδειγμα, η επίτευξη θετικών οικονομικών αποτελεσμάτων του δημοσίου, επιτρέπει την εξασφάλιση των πόρων που θα διατεθούν για τις κοινωνικές παροχές και την διασφάλιση της ισότητας στην πρόσβαση των υπηρεσιών υγείας, παιδείας κτλ. Επίσης, στο ίδιο παράδειγμα, τα χρήματα για την λειτουργία των δημοσίων οργανισμών προέρχονται, ως επί το πλείστον, από τα φορολογικά έσοδα, που με την σειρά τους πηγάζουν από τις φορολογικές εισφορές των πολιτών, άρα η ύπαρξη ελλειμμάτων στον ισολογισμό ενός δημόσιου φορέα σηματοδοτεί την αυξημένη ανάγκη για κρατική επιχορήγησή του, δηλαδή για αυξημένη φορολογική επιβάρυνση του πολίτη (Goldfish, 2009). Έτσι, τίθεται ο εξής προβληματισμός: κατά πόσο θα πρέπει να διαχωρίζεται, ως έννοια και λειτουργία, η

διοίκηση ενός δημόσιου οργανισμού από αυτή ενός ιδιωτικού; Εφ' όσον ένας δημόσιος οργανισμός υφίσταται και λειτουργεί κυρίως βάσει των εσόδων που προκύπτουν από την φορολογία, θα πρέπει να υφίσταται και έλεγχος της αποτελεσματικότητας και της λειτουργίας του. Έτσι, στο εννοιολογικό πλαίσιο των αρχών της δημόσιας διοίκησης όλο και συχνότερα ενσωματώνεται η ύπαρξη στόχων αποδοτικότητας και παραγωγικότητας²³ και η υιοθέτηση πρακτικών της «Νέας Δημόσιας Διοίκησης» η οποία αφορά την όσο το δυνατόν ορθότερη αξιοποίηση των χρημάτων που καταβάλλουν οι πολίτες και την διατήρηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

Πέραν των προαναφερόμενων, όσον αφορά την έννοια της δημόσιας διοίκησης αξίζει να δοθεί σημασία στο εξής: ενώ στις ιδιωτικές επιχειρήσεις η χάραξη της στρατηγικής και ο προγραμματισμός έχουν ως κύριο κριτήριο την επίτευξη κέρδους²⁴ ο οποίος είναι και ένας καθαρά ξεκάθαρος στόχος για τα ανώτερα στελέχη της διοίκησης, στον δημόσιο τομέα συχνά ασκείται κριτική ότι τα στελέχη του χαράσσουν την στρατηγική και τον προγραμματισμό με στόχο την προστασία δικών τους προσωπικών των συμφερόντων τους. Συγκεκριμένα, η κριτική η οποία ασκείται είναι ότι, καθώς τα στελέχη της διοίκησης του κρατικού μηχανισμού, της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων οργανισμών απολαμβάνουν ορισμένων προνομίων όπως αυξημένο κύρος (status), εξουσία, δυνατότητα επιβολής αποφάσεων, μονιμότητα θέσης, κτλ., σχεδιάζουν τις ενέργειες του οργανισμού στον οποίο ανήκουν με στόχο τη διατήρηση των εν λόγω προνομίων. Για παράδειγμα, η διοίκηση ενός οργανισμού δεν θέτει, ως άξονα στρατηγικού προγραμματισμού, την αξιολόγηση, ακριβώς για να μην κριθεί ως αναποτελεσματική. Το ίδιο και ο σχεδιασμός διαδικασιών με υπερβολική γραφειοκρατία και πληθώρα διατάξεων, εξασφαλίζει ότι δεν θα υπάρξει λογοδοσία και κατανομή των πραγματικών ευθυνών που έχει ο καθένας (Μακρυδημήτρης, 1999).

Σύμφωνα με τον Skocpol (1985), το κράτος, όχι μόνο αποτελεί μια αυτόνομη οντότητα, αλλά καθώς απαιτούνται πόροι για την λειτουργία του, οι υπεύθυνοι της διοίκησής του διεκδικούν τους εν λόγω πόρους από άλλα τμήματα της κοινωνίας. Ως

---

²³ Το ζήτημα της επίτευξης στόχων τίθεται με ιδιαίτερη ένταση και έμφαση σε περιόδους όπου τα δημοσιονομικά μεγέθη της χώρας εξελίσσονται αρνητικά. Όπως σημειώνουν οι Welch & Bretschneider, «όσο μεγαλύτερα τα δημοσιονομικά ελλείμματα, τόσο μεγαλύτερη η απαίτηση για μείωση του κόστους και για αύξηση της κερδοφορίας των δημοσίων οργανισμών» (Welch & Bretschneider, 1999, σ. 268).

²⁴ Χωρίς, όμως, η κερδοφορία να αποτελεί τον μοναδικό στόχο των επιχειρήσεων.

εκ τούτου, είναι αναμενόμενο ότι ο προγραμματισμός του δημοσίου θα έχει ως άξονα τους στόχους του ιδίου του δημοσίου, και όχι του κοινωνικού συνόλου.

Η προστασία των προνομίων έχει αναλυθεί από την θεωρία του Smitter σύμφωνα με την οποία οι ομάδες συμφερόντων οργανώνονται και έρχονται σε αντιδιαστολή με το κράτος και διαπραγματεύονται με την εξουσία και τους κρατικούς φορείς, διασφαλίζοντας ότι, με την ικανοποίηση των αιτημάτων τους, θα επέλθει κοινωνική ειρήνη. Στην Ελληνική περίπτωση, οι ομάδες συμφερόντων, οι οποίες βρίσκονται «εντός των τειχών» (insiders), δια μέσου της πίεσης που ασκούν στο πολιτικό σύστημα, αφενός προσπαθούν να αυξήσουν όσο το δυνατό περισσότερο τα προνόμια που λαμβάνουν και αφετέρου αποκλείουν ενδεχόμενη είσοδο αυτών που βρίσκονται εκτός. Έτσι, η όποια «κοινωνική ειρήνη» έρχεται ως αποτέλεσμα εκβιασμού και όχι ως προϋπόθεση διαλόγου και λήψης αποφάσεων²⁵.

Αυτή η στάση των ατόμων που βρίσκονται «εντός των τειχών» βρίσκεται σε αντίθεση με την θεωρία του Olson ότι οι κοινωνίες στις οποίες υπάρχει ευστάθεια τείνουν να συμπεριλαμβάνουν τις ομάδες ειδικών συμφερόντων στους θεσμούς τους. Κατά την υπόθεση του Olson, οι συντεχνίες και οι λοιπές ομάδες συμφερόντων, ενώ έχουν κίνητρο να προστατέψουν τους εντός των τειχών, ταυτόχρονα επιθυμούν να είναι αντιπροσωπευτικές μιας ευρύτερης μάζας, και ταυτοχρόνως, το πολιτικό σύστημα επιθυμεί με την σειρά του να αντιπροσωπεύει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού με τελικό αποτέλεσμα την προώθηση των συμφερόντων σχεδόν όλου του κοινωνικού συνόλου.

Βεβαίως, όπως ο ίδιος ο Olson σημειώνει «πολύ συχνά, τα οργανωμένα συμφέροντα των μικρών ομάδων τείνουν να υπερνικήσουν τα συμφέροντα μεγαλύτερων ομάδων που είναι ανοργάνωτες και απροστάτευτες». Όσο πιο μεγάλο το πελατειακό κράτος, τόσο μεγαλύτερη είναι η πίεση που δέχεται το πολιτικό σύστημα από τις ομάδες συμφερόντων, οι οποίοι θεωρούν ότι έχουν δικαίωμα αρνησικυρίας (veto) στις όποιες προτάσεις μεταρρύθμισης, διότι ακριβώς ενδιαφέρονται μόνο για την

---

²⁵ Ειδικά όσον αφορά μερίδες ομάδων συμφερόντων που έχουν την δυνατότητα να προκαλέσουν προβλήματα στην διεξαγωγή των λειτουργιών του κράτους, η δράση τους επικεντρώνεται ακριβώς στο να διατηρηθούν τα προνόμιά τους, έστω και εάν αυτά τα προνόμια αποκτώνται από όσους βρίσκονται «εκτός των τειχών».

διατήρηση των προνομίων τους. Τα εν λόγω προνόμια δεν είναι μόνο χρηματικές απολαβές: άλλα έχουν την αίσθηση ότι αυτές οι ομάδες συμφερόντων έχουν την δυνατότητα παρέμβασης στις κυβερνητικές αποφάσεις, δίνοντας τους το προνόμιο να είναι "veto players" (Tsebelis, 2000).

Το γεγονός, λοιπόν ότι ο στρατηγικός σχεδιασμός της δημόσιας διοίκησης έχει κλειστή δομή, μπορεί να εκληφθεί ως αποτέλεσμα πρόθεσης των ασκούντων της διοίκησης να διατηρήσουν το κύρος και την εξουσία τους. Όπως σημειώνει ο Scott, «το να υπάρχει ιεραρχία στο κύρος (status) θεωρείται ως ένα σημαντικό στοιχείο για τη νομιμοποίηση των δομών εξουσίας (...), στοιχείο απαραίτητο για την αναπαραγωγή των τάξεων (class reproduction) και τη διαμόρφωση των τμημάτων ισχύος (power blocks)» Έτσι, με το να έχουν δημιουργήσει έναν σχεδιασμό που να διατηρεί τα προνόμιά τους, στην ουσία εξασφαλίζουν την παρούσα κοινωνική αναπαραγωγή, δηλαδή την διατήρηση της ίδιας κοινωνικής διαστρωμάτωσης μεταξύ γενεών (Dood). Έτσι, τα στελέχη του δημοσίου τομέα είναι αναμενόμενο να σχεδιάζουν το δημόσιο με τρόπο που να διασφαλίζει την ισχύ τους.

Ένα επιπρόσθετο στοιχείο του ότι τα στελέχη του δημοσίου συχνά προβαίνουν σε στρατηγικό σχεδιασμό και προγραμματισμό με τρόπο που να προστατεύει την διατήρηση των προνομίων τους είναι η δημιουργία τεχνητών εμποδίων σε μια σειρά πρωτοβουλιών που θα μπορούσαν να επιφέρουν αποκέντρωση και ευελιξία (Kazakos). Αυτό συμβαίνει με την ανοχή της ανώτατης ηγεσίας του κράτους, διότι, διασφαλίζοντας την προστασία της ομάδας συμφερόντων των στελεχών του δημοσίου τομέα, λαμβάνουν ως αντάλλαγμα την ψήφο τους, την υποστήριξή τους και την κοινωνική ειρήνη, που στην ουσία αποτελούν τον ορισμό του πελατειακού κράτους.

Ενδεικτικό του τρόπου με τον οποίο η δημόσια διοίκηση προστατεύει τα συμφέροντα των «εντός των τειχών» είναι η ανύπαρκτη αξιολόγηση τους και απόδοση ευθυνών των στελεχών της δημόσιας διοίκησης: σε ένα κλειστό σύστημα, το οποίο δεν έχει την ικανότητα να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και του οποίου οι φορείς και οι συμμετέχοντες δεν έχουν κίνητρο βελτίωσης και αύξησης της ανταγωνιστικότητάς τους, οι θέσεις εργασίας για τους νεοεισερχόμενους και για τους εκτός εργασίας αποτελούν ένα είδος «επάθλου», για την κατάκτηση του οποίου ο υποψήφιος

εργαζόμενος θα πρέπει να απευθυνθεί είτε στις ομάδες ενδιαφέροντος, είτε στους πολιτικούς, καθώς σε άλλη περίπτωση θα έχει ελάχιστες πιθανότητες. Επιπροσθέτως, η μη απόδοση ευθυνών επεκτείνεται και σε περιπτώσεις κατασπατάλησης των πόρων και αδιαφορίας για την επάρκειά τους. Συχνά, οι διευθύνοντες της δημόσιας διοίκησης, όντας σίγουροι για την συνέχιση της χρηματοδότησης δεν λαμβάνουν υπ' όψιν τους με την ίδια βαρύτητα την χρήση και κατανομή των κονδυλίων όσο οι διευθυντές – managers των ιδιωτικών επιχειρήσεων (Nutt, 2005).

Αυτή ακριβώς η δομή του πελατειακού κράτους βρίσκει πρόσφορο έδαφος η έλλειψη θεσμών, η αδιαφάνεια, η αναξιοκρατία και η έλλειψη ικανότητας προσαρμογής σε αλλαγές των συνθηκών. Στην Ελλάδα επίσης παρατηρείται και η άσκηση σημαντικών πιέσεων από τις επιχειρήσεις, και ειδικά σε ορισμένους κλάδους. Το άνοιγμα των αγορών βρίσκει σημαντικά εμπόδια στις ενέργειες των επιχειρήσεων και οι όποιες συμφωνίες που συνάπτουν, τόσο μεταξύ τους, όσο και με το κράτος, είναι συχνά αδιαφανείς.

Όπως σημειώνει ο Kazakos «η πρόσβαση στις συμφωνίες γίνεται δια μέσου ενός δικτύου πολιτικών γνωριμιών, προσωπικής δικτύωσης, ελέγχου των μέσων μαζικής ενημέρωσης και ιδιοκτησίας ποδοσφαιρικών ομάδων». Στο ίδιο πλαίσιο ανάλυσης ο Keir σημειώνει ότι θεσμικοί παράγοντες όπως οι συνδικαλιστικές ενώσεις, οι εργοδοτικές ενώσεις και η κρατική πολιτική εισάγουν τεχνικά όρια (στην αγορά εργασίας, τις αγορές αγαθών, κ.ο.κ.) προστατεύοντας τους «εντός των τειχών» και αναμένοντας ότι, με την βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών θα δημιουργηθούν θέσεις εργασίας και νέες επιχειρήσεις και για τους «εκτός των τειχών».

Βάσει όλων των παραπάνω, διαπιστώνεται ότι ελλοχεύει ο κίνδυνος ο στρατηγικός σχεδιασμός και προγραμματισμός του δημοσίου τομέα να γίνεται όχι με άξονα το δημόσιο συμφέρον και την συνολική ευημερία, αλλά την προστασία των προνομίων των «εντός των τειχών» και ειδικά εκείνων που έχουν αυξημένα προνόμια έναντι των υπολοίπων. Προκειμένου να μειωθεί στο ελάχιστο δυνατό ο εν λόγω κίνδυνος, απαιτείται ένας στρατηγικός σχεδιασμός που θα έχει ως επίκεντρο της λειτουργίας του δημοσίου τον πολίτη, με διαφάνεια, λογοδοσία και αποτελεσματικότητα. Οι τρεις αυτές έννοιες αποτελούν τους πυλώνες της λειτουργίας

του δημόσιου τομέα με τρόπο που να επιτυγχάνει την αποστολή του, δηλαδή την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, την κοινωνική και οικονομική πρόοδο και την εμπάθυνση της δημοκρατίας. Σε αυτή ακριβώς την προοπτική θα αναλυθεί ο ρόλος, η σημασία και η λειτουργία των ανοιχτών δεδομένων, ως θεσμού επίτευξης των ανωτέρω αυτών στόχων.

4 Ανοιχτά δεδομένα στην Δημόσια Διοίκηση: έννοια και περιεχόμενο

Το σύνολο των πληροφοριών που δημιουργείται, συλλέγεται, διατηρείται και αναπαράγεται από την Δημόσια Διοίκηση χαρακτηρίζεται ως δημόσιο. Η ευρεία ποικιλία των στοιχείων που το συνθέτουν, περιλαμβάνει από στατιστικά και γεωχωρικά στοιχεία μέχρι και το περιεχόμενο μελετών, πρακτικών, εγκυκλίων, οδηγιών και αποφάσεων. Μέχρι πρότινος η συντάκτρια Κυβέρνηση διατηρούσε την αποκλειστική αρμοδιότητα της επεξεργασίας τους, σ' αντίθεση με τον συστατικό σκοπό αυτών των δεδομένων, δηλαδή να βρίσκονται στην άμεση διάθεση των πολιτών είτε ολόκληρα είτε τουλάχιστον μέρος αυτών.

Η βασική ιδέα είναι ότι η κυβέρνηση θα πρέπει να λειτουργήσει ως μία εκ των πηγών της πληροφόρησης των πολιτών αλλά ταυτόχρονα και ως αποδέκτης των δεδομένων των τελευταίων. Η αμφίδρομη αυτή σχέση ανταλλαγής πληροφοριών και δεδομένων αποτελεί την κινητήρια δύναμη μιας αποτελεσματικής και δίκαιης κοινωνίας του 21^{ου} αιώνα. Έως πριν από λίγο καιρό, η πρόσβαση των πολιτών στα στοιχεία που συνέθετε η κυβέρνηση ήταν περιορισμένη, όμως υπό τις δεδομένες συνθήκες, κρίνεται ικανή και αναγκαία η προσφορά κινήτρων εκ μέρους της κυβερνήσεως, ώστε οι πολίτες όχι απλώς να εμποδίσουν την έννοια της ανοιχτότητας, αλλά ταυτόχρονα να κατανοήσουν την σημαντικότητα της δημοσίευσης των δικών τους δεδομένων.

Σε πρώιμο στάδιο, θα μπορούσε η κάθε κυβέρνηση να δημοσιοποιεί τα ακατέργαστα δεδομένα που διαθέτει, είτε δηλαδή στην αρχική μορφή με την οποία τα έχει αποκτήσει είτε σε εκείνη που τα έχει συντάξει. Με τον τρόπο αυτό, θα γινόταν εφικτό οι πολίτες να τα χρησιμοποιούν ούτως ώστε να εξάγουν τα δικά τους

συμπεράσματα ανεπηρέαστοι, εκμεταλλευόμενοι και την επέκταση του διαδικτύου, όπου ήδη ο χρήστης είναι σε θέση να αντλήσει πληροφορίες για οποιοδήποτε ερευνητικό αντικείμενο. Πέρα από την ενίσχυση της διαφάνειας της κυβέρνησης και την καλύτερη ενημέρωση των πολιτών αναφορικά με τα δρώμενα της χώρας τους, αναμένεται να μειωθεί το κόστος λειτουργίας του δημοσίου τομέα. Η επεξεργασία τους θα συμβάλλει στην βελτίωση των ιδιωτικών υπηρεσιών καθώς και στην ερευνητική ανάπτυξη και επιστημονική άνθηση, τομείς στους οποίους θα εστιάσουμε αργότερα.

Με βάση τα ανωτέρω, κατανοώντας την σημαντικότητα της διάθεσης των δεδομένων αυτών, η κυβέρνηση των Η.Π.Α. το 2009, πρωτοπόρησε δημιουργώντας μια διαδικτυακή πύλη, στην οποία άρχισε να δημοσιεύει κυβερνητικά δεδομένα. Στην πορεία ακολούθησαν και άλλες χώρες, ενώ τα τελευταία χρόνια προς αυτή την κατεύθυνση έχει αρχίσει να κινείται και η Ελλάδα.

4.1 Ορισμοί

Η κατανόηση των διαφορών μεταξύ των δημοσίων εγγράφων, στοχεύει στο να μας καταστήσει ικανούς να σχολιάσουμε την υφιστάμενη κατάσταση των ανοιχτών δεδομένων στην Ελλάδα και στην αποσαφήνιση τους. Έννοιες με μικρές διαφορές, οι οποίες συχνά συγχέονται, όπως των ανοιχτών δεδομένων, των δημοσίων δεδομένων, των κυβερνητικών δεδομένων, των ανοιχτών κυβερνητικών δεδομένων και οι πληροφορίες του δημόσιου τομέα ακολουθούν.

4.1.1 Ανοιχτά Δεδομένα (Open Data)

Το σύνολο των δεδομένων, που διαδίδονται στο κοινό χωρίς περιορισμό όσον αφορά την αντιγραφή τους, την περαιτέρω χρήση τους, τη διάθεση τους και τέλος την επαναχρησιμοποίηση τους, ανήκουν στην κατηγορία των Ανοιχτών δεδομένων. Υπάρχει μια αλληλένδετη σχέση μεταξύ του βαθμού ανοίγματος ενός δεδομένου και των περιορισμών στους οποίους υπόκειται.

Οι σημαντικότερες αρχές που διέπουν τα δεδομένα είναι η διαθεσιμότητα και η προσβασιμότητα τους. Ουσιαστικά πρέπει να διαδίδονται αυτούσια, η λήψη εφόσον είναι εφικτό να πραγματοποιείται μέσω του διαδικτύου και η αναπαραγωγή τους να μην

υπερβαίνει ένα λογικό κόστος. Η επαναχρησιμοποίηση τους και η αναδιανομή τους θα πρέπει να επιτρέπεται σε όλους τους χρήστες ανεξαιρέτως.

Οι βασικοί ορισμοί που επικρατούν για τα ανοιχτά δεδομένα έχουν δοθεί από το Open Knowledge Foundation και από το Open Definition.org και είναι οι αντίστοιχοι:

«Ανοιχτά είναι τα δεδομένα που μπορούν ελεύθερα να χρησιμοποιηθούν, να επαναχρησιμοποιηθούν και να αναδιανεμηθούν από οποιονδήποτε, υπό τον όρο να γίνεται αναφορά στους δημιουργούς»

«Ανοιχτά θεωρούνται τα δεδομένα όταν δημοσιεύονται και ανανεώνονται μέσω του παγκόσμιου ιστού όσο το δυνατόν συντομότερα και συχνότερα, με τρόπο που επιτρέπει τη νόμιμη, δωρεάν επαναχρησιμοποίηση τους για οποιονδήποτε σκοπό και διευκολύνει τη γρήγορη και αυτοματοποιημένη επεξεργασία τους με δωρεάν διαθέσιμο λογισμικό. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι τα δεδομένα είναι Ανοιχτά όταν συνδέονται με ανοιχτή άδεια χρήσης.»

Τα δεδομένα με τα κάτωθι χαρακτηριστικά μπορούν να θεωρηθούν ανοιχτά:

- **Συμμετοχή χωρίς διακρίσεις**

Αναφορικά με την χωρίς διακρίσεις συμμετοχή, ο κάθε χρήστης ανεξάρτητα από το αντικείμενο της δραστηριότητας του και το μέρος που βρίσκεται θα πρέπει να έχει άμεση πρόσβαση σε οποιαδήποτε πληροφορία αναζητά. Εφ' όσον αυτό εξασφαλιστεί, η επαναχρησιμοποίηση και η αναδιανομή τους θα πρέπει να είναι αυτονόητη.

- **Ελεύθερη επαναχρησιμοποίηση και αναδιανομή**

Πριν τα δεδομένα «ανέβουν» στο διαδίκτυο, οι αρμόδιοι πάροχοι οφείλουν να έχουν εξασφαλίσει ότι δεν θα υπάρχουν όροι οι οποίοι να εμποδίζουν την επαναχρησιμοποίηση τους και την αναδιανομή τους. Επίσης, θα πρέπει να επιτρέπεται η επεξεργασία και ο συνδυασμός αναμεταξύ τους εάν ο χρήστης το επιθυμεί.

- **Διαθεσιμότητα και πρόσβαση**

Τα εν λόγω δεδομένα θα πρέπει να είναι διαθέσιμα αυτούσια, ενώ αν απαιτείται καταβολή κόστους για την απόκτηση τους αυτό θα πρέπει να κυμαίνεται σε λογικό πλαίσιο. Η χρονική στιγμή της διάθεσης τους παίζει καταλυτικό ρόλο και οφείλει να ταυτίζεται με τη στιγμή απόκτησης τους ώστε να έχουν την πλήρη εμπορική τους αξία. Τέλος, η μορφή και η δομή τους θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε ο κάθε χρήστης να είναι σε θέση να προβεί σε όλες τις παραπάνω ενέργειες.

4.1.2 Δημόσια Δεδομένα (Public Data)

Με τον όρο Δημόσια Δεδομένα εννοούμε "δεδομένα και πληροφορίες που έχουν σχέση με τη δημόσια σφαίρα, ανεξάρτητα αν παράγονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς" (LAPSI, 2012). Ένας επιπλέον ορισμός που δόθηκε από τους McGraw-Hill, εξηγεί ότι δημόσια δεδομένα είναι το σύνολο των δεδομένων που είναι ανοιχτά προς όλους τους χρήστες, χωρίς να απαιτούνται μέτρα ασφαλείας. Στην κατηγορία των δημοσίων δεδομένων υπάγονται όλα όσα αφορούν δημόσια ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων τόσο αυτών που έχουν παραχθεί από το δημόσιο όσο κι εκείνων που αναπτύχθηκαν από ιδιωτικούς φορείς, σκοπεύοντας στην εξυπηρέτηση του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, μέσω πόρων του δημοσίου. Επίσης, δεδομένα τα οποία βρίσκονται στην κατοχή δημοσίων οργανισμών θεωρούνται δημόσια, υπό την προϋπόθεση ότι αφορούν το σύνολο των πολιτών.

Συνοψίζοντας, με τον όρο Δημόσια Δεδομένα εννοούμε το σύνολο των δεδομένων που αφορούν κρατικά ή πολιτειακά ζητήματα. Ακόμη, εάν το κράτος έχει χρηματοδοτήσει έναν ιδιωτικό οργανισμό για να συλλέξει ένα σύνολο πληροφοριών, αυτά υπάγονται σε αυτή την κατηγορία.

4.1.3 Κυβερνητικά Δεδομένα (Government Data)

Σύμφωνα με την Access Info Europe, κυβερνητικά θεωρούνται τα δεδομένα τα οποία παράγονται ή συλλέγονται από κυβερνητικούς οργανισμούς όπως επί παραδείγματι οι νόμοι, οι κρατικές δαπάνες, οι εγκύκλιοι και οι διατάξεις. Το κράτος δύναται να αναλάβει και την παραγωγή δεδομένων με υψηλό κόστος, τα οποία

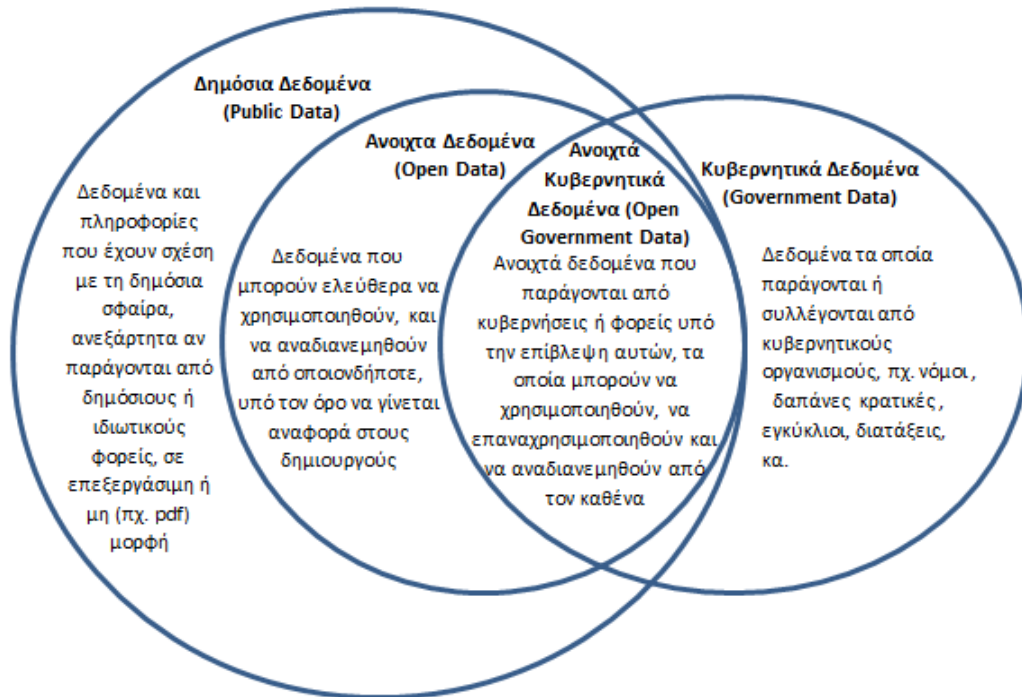

ενδεχομένως να μην είναι και άμεσα αξιοποιήσιμα. Αιτία της εν λόγω κατάστασης είναι ότι δεν μπορεί να διαθέσει την παραγωγή τους σε ιδιωτικούς φορείς, κάτι το οποίο θα μείωνε και το κόστος παραγωγής τους, επειδή αφορούν κρατικά θέματα που ανήκουν στη σφαίρα του απορρήτου, όπως δορυφορικές απεικονίσεις, στοιχεία υδάτων, ρύπων και επίπεδα ατμοσφαιρικής μόλυνσης.

4.1.4 Ανοιχτά Κυβερνητικά Δεδομένα (Open Government Data)

Έχοντας δώσει τους ορισμούς των ανοιχτών δεδομένων και των κυβερνητικών δεδομένων, μπορεί κάποιος να κατανοήσει ευκολότερα τι περιλαμβάνουν τα ανοιχτά κυβερνητικά δεδομένα. Ανοιχτά κυβερνητικά δεδομένα, είναι το σύνολο των στοιχείων, τα οποία μπορούν να αντιγραφούν, να ενσωματωθούν και να αναδιανεμηθούν από το σύνολο των πολιτών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων δεδομένων είναι τα στατιστικά στοιχεία για την οικονομία του κράτους, στοιχεία κοινοβουλευτικής φύσης κτλ.

Σύμφωνα με τον ορισμό που έχει δώσει το Open Knowledge Foundation, ανοιχτά κυβερνητικά δεδομένα είναι τα *«Ανοιχτά δεδομένα που παράγονται από κυβερνήσεις ή φορείς υπό την επίβλεψη των κυβερνήσεων, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν, να επαναχρησιμοποιηθούν και να αναδιανεμηθούν από τον καθένα»*. Πρόκειται για δεδομένα που συλλέγονται για την παροχή υπηρεσίας και δεν περιέχουν προσωπικά στοιχεία ή κρατικά μυστικά. Τα ανοιχτά κυβερνητικά δεδομένα είναι ένα υποσύνολο δεδομένων του δημοσίου τομέα.

Εικόνα 2. Δημόσια, Ανοιχτά, Κυβερνητικά δεδομένα

4.1.5 Πληροφορίες Δημοσίου Τομέα (Public Sector Information)

Τα ανοιχτά δεδομένα συχνά συγχέονται με τις Πληροφορίες του Δημοσίου Τομέα. Το σύνολο των εγγράφων που βρίσκονται στην κατοχή δημοσίων φορέων είναι οι πληροφορίες του Δημοσίου Τομέα ανεξάρτητα αν αυτά είναι στη διάθεση ή όχι των πολιτών. Σύμφωνα λοιπόν με το PSI, μια οδηγία πανευρωπαϊκής φύσης η οποία παροτρύνει τους δημοσίους φορείς να διαθέτουν για περαιτέρω χρήση τα έγγραφα τους, επιτρέπεται σε κάθε κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποφασίσει σε ποια έγγραφα του θα επιτρέψει την επεξεργασία και αναδιανομή τους. Επιπλέον, κάθε κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι σε θέση να διατηρεί τους δικούς του κανόνες και περιορισμούς πρόσβασης, που κατά βάση αφορούν θέματα κυβερνητικής ή εθνικής ασφάλειας και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα.

Σύμφωνα με τον Weiss, το 2002, το σύνολο το δεδομένων τα οποία συλλέγονται, παράγονται, αναπαράγονται και διαδίδονται στους δημόσιους φορείς αντιστοιχούν στις πληροφορίες του Δημοσίου. Μέσα σε αυτά περιλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία, γεωχωρικά δεδομένα, βάσεις δεδομένων και όλες οι μελέτες, αποφάσεις και ανακοινώσεις που σχετίζονται με τον Δημόσιο φορέα. Αντίστοιχα, σύμφωνα με τον

οργανισμό για την οικονομική συνεργασία και την ανάπτυξη (the organization for Economic Cooperation and Development - OECD), οι πληροφορίες του δημοσίου τομέα ορίζονται ευρέως ως πληροφορίες που συμπεριλαμβάνουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που δημιουργούνται, συλλέγονται, επεξεργάζονται, διατηρούνται, διαδίδονται ή χρηματοδοτούνται από ή για το δημόσιο.

Η σημαντικότητα ύπαρξης των πληροφοριών του Δημοσίου Τομέα, ιδιαίτερα στη εποχή μας που η τεχνολογία εξελίσσεται, οφείλεται στην ανάγκη παροχής αξιόπιστης γνώσης για την κυβέρνηση και τις δραστηριότητες της. Επιπλέον, επακόλουθο της πρόσβασης στις δημόσιες πληροφορίες, είναι η χρήση τους ως πρώτη ύλη στην δημιουργία νέων δεδομένων.

4.2 Οφέλη Ύπαρξης Ανοιχτών Δεδομένων

Στην εποχή μας, ο οικονομικός αντίκτυπος της οποιασδήποτε αλλαγής σε προσωπικό και σε καθολικό επίπεδο, καθορίζει και το μέλλον της. Το ερώτημα λοιπόν είναι αν η μεταβολή της υφιστάμενης κατάστασης, όσον αφορά την πρόσβαση στα αρχεία που διαθέτει η κυβέρνηση και η διάδοση αυτών στους πολίτες της, είναι κερδοφόρα ή όχι. Το οικονομικό όφελος θεωρείται βέβαιο αν και δεν έχει διεξαχθεί κάποια έρευνα που να αποδεικνύει ποσοτικά το θετικό οικονομικό αποτέλεσμα από αυτή τη μεταβολή. Από την άλλη, σε επίπεδο χώρας αυξάνονται τα φορολογικά έσοδα, αφού ενισχύοντας τη διαφάνεια του φορολογικού συστήματος η κυβέρνηση επανακτά την αξιοπιστία της απέναντι στους πολίτες που πληρώνουν τους φόρους. Επιπροσθέτως, χάριν της κινητικότητας των δεδομένων, η λειτουργία ενός κρατικού μηχανισμού γίνεται αποδοτικότερη. Σήμερα, ορισμένοι δημόσιοι οργανισμοί δεν έχουν πρόσβαση στα δεδομένα των υπολοίπων δημόσιων φορέων, φαινόμενο που στην καλύτερη περίπτωση, οφείλεται στην έλλειψη της απαραίτητης αδειοδότησης ή συνηθέστερα στη μη ψηφιοποίηση των δεδομένων και την παρεπόμενη αδυναμία επαναχρησιμοποίησης τους.

Η ενημέρωση των πολιτών για τις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις μέσω του διαδικτύου, τους επιτρέπει να εκφράσουν σφαιρικότερες απόψεις για τα πολιτικά δρώμενα. Επομένως, η προώθηση των ανοιχτών δεδομένων που καθιστά μια διαφανή

κυβέρνηση, εξοπλίζει τον πολίτη με όλες τις πληροφορίες ούτως ώστε να σχηματίσει ορθότερη πολιτική άποψη, που στην πορεία θα μετατραπεί και σε ορθότερη ψήφο. Ακόμα, αν οι κυβερνήσεις είναι σε θέση να ενημερωθούν για την πολιτική που ακολουθούν άλλες χώρες τότε θα μπορέσουν να προχωρήσουν σε συγκρίσεις και είτε να την εφαρμόσουν είτε να την απορρίψουν, χάριν μίας αποδοτικότερης λύσης.

Όσον αφορά τους πολίτες και την καθημερινότητα τους, η ανάγκη φυσικής παρουσίας του ενδιαφερόμενου εξαλείφεται, γεγονός που διευκολύνει όποιον ενδεχομένως δεν δύναται να παρευρεθεί στους χώρους διάθεσης των δεδομένων. Παράλληλα, καθώς είναι ψηφιοποιημένα, ο χρόνος αναζήτησης τους, προσπέλασης ή χρήσης τους μειώνεται σημαντικά. Ο πολίτης είναι σε θέση να ενημερώνεται για την κυβερνητική πολιτική και τις εκάστοτε κυβερνητικές αποφάσεις. Η πλήρης εξάλειψη της γραφειοκρατίας, που στην ουσία και από μόνη της λειτουργεί ως εφιαλτήριο για την προώθηση των ανοιχτών δεδομένων, βελτιώνει την ποιότητα ζωής των πολιτών και ενισχύει την αρωγή μεταξύ Δημόσιας Διοίκησης και Πολιτών.

Κλείνοντας, αλλά με την μεγαλύτερη ίσως βαρύτητα, αφού μάλιστα πρόκειται για μείζον θέμα της εποχής, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, το κράτος μειώνει τα επιδόματα ανεργίας που χορηγεί ενώ οι πολίτες ενισχύονται οικονομικά.

4.2.1 Διαλειτουργικότητα και Ελληνικά Δημόσια Δεδομένα

Ο όρος της διαλειτουργικότητας αναφέρεται στην ικανότητα των διαφόρων υποστηρικτικών υπηρεσιών της πληροφορικής, να καθιστούν δυνατή την παροχή σαφών και ανοιχτών διόδων επικοινωνίας μεταξύ των μηχανών. Η ύπαρξη της διαλειτουργικότητας προωθεί την ανάπτυξη μιας ολόκληρης ηλεκτρονικής επιχειρηματικότητας. Η ίδια η κυβέρνηση θα πρέπει να αντιμετωπίσει την πολυπλοκότητα των όποιων πληροφοριακών συστημάτων και να φροντίσει οι μηχανές που διαθέτουν όλοι οι υπάλληλοι, που ανήκουν στο ενεργητικό της, να επικοινωνούν με ομοιόμορφο τρόπο. Παράλληλα, θα πρέπει η κάθε μονάδα της Δημόσιας Διοίκησης να βελτιώσει τον τρόπο επικοινωνίας με τις υπόλοιπες πριν προβεί στην δημοσιοποίηση πληροφοριών.

Το Ελληνικό κράτος, ακολουθώντας την απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με ΝΟ 1720/1999/EC, προσαρμόστηκε στα μέτρα που του επιβλήθηκαν προκειμένου να επιτευχθεί η διαλειτουργικότητα τόσο εγχώρια όσο και πανευρωπαϊκά. Ο στόχος της όλης διαδικασίας είναι η πρόσβαση και η ανταλλαγή δεδομένων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, τόσο μεταξύ των κυβερνήσεων όσο και μεταξύ αυτών και των πολιτών τους.

Το Ελληνικό Πλαίσιο Διαλειτουργότητας, έχοντας ως πρότυπο κείμενο το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό, θέλησε να εξασφαλίσει την μεταφορά και επαναχρησιμοποίηση της πληροφορίας με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι εύκολη, άμεση και αποτελεσματική μεταξύ των εκάστοτε φορέων. Κάθε νέο σύστημα το οποίο πρόκειται να εγκατασταθεί σε Δημόσιο Οργανισμό, θα πρέπει να συμβαδίζει με τις αρχές του ανωτέρου Ελληνικού Πλαισίου Διαλειτουργικότητας.

Οι βασικές αρχές τις οποίες πραγματεύεται αφορούν:

- συμμόρφωση όλου του δημόσιου τομέα και των εγγράφων
- προσθήκη όλων των δεδομένων στο σύνολο των κυβερνητικών πληροφοριών
- ομοιογένεια σε όλα τα πληροφοριακά συστήματα των υπηρεσιών του δημοσίου
- χρήση του Web Browser ως το μέσο με το οποίο οι πολίτες θα έχουν ελεύθερη πρόσβαση στα ανοιχτά δεδομένα.

Το προαναφερθέν πλαίσιο έχει ως μέλημα την συνοχή και την αποτελεσματική επικοινωνία των δημόσιων οργανισμών. Κατ' επέκταση και εφόσον έχει επιτευχθεί η ομαλή διαλειτουργικότητα μεταξύ των όποιων δημόσιων φορέων, επόμενο μέλημα είναι η εξασφάλιση της επικοινωνίας των πολιτών με τους εν λόγω οργανισμούς.

Για την εξασφάλιση και την ομαλή λειτουργία μιας κατάστασης, όπως αυτή περιγράφηκε παραπάνω, πρέπει να πληρούνται κάποιες «προϋποθέσεις». Συγκεκριμένα, να εφαρμόζεται μια πολύ συγκεκριμένη μορφή δομής των πληροφοριών, όπως αυτές εμφανίζονται και διατίθενται. Η δομή αυτή θα πρέπει να τηρείται τόσο στα υπάρχοντα δεδομένα όσο και στα νεότερα, τα οποία πρόκειται να

εμπλουτίσουν το ήδη υπάρχον σύστημα. Επίσης, η ασφάλεια και ο έλεγχος της πρόσβασης θα πρέπει να κατοχυρώνονται και να μην δίνεται η δυνατότητα επεξεργασίας με τρόπο που να αλλοιώνει το αρχείο.

4.2.2 Επαναχρησιμοποίηση

Οι κυβερνήσεις είναι οι συντάκτριες και ιδιοκτήτριες μεγάλων ποσοτήτων χρήσιμων για τους κρατικούς φορείς δεδομένων και αν λάβουμε υπ' όψιν μας ότι οι ίδιοι φορείς είναι αυτοί που επιπρόσθετα παράγουν και συλλέγουν τις πληροφορίες, κατανοούμε το λόγο που ο δημόσιος τομέας θεωρείται η πηγή των πληροφοριών. Τα περισσότερα, αν όχι όλα τα δεδομένα θα μπορούσαν να επαναχρησιμοποιηθούν ή ακόμα και να αφομοιωθούν σε ήδη υπάρχοντα προϊόντα ή υπηρεσίες, με συνέπεια είτε την αναβάθμιση τους είτε την εξ' ολοκλήρου δημιουργία νέας πληροφορίας. Το περιεχόμενο των δεδομένων αυτών, τα οποία ο πολίτης χρησιμοποιεί καθημερινά, ποικίλει από τα συνυφασμένα με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέχρι εκείνα που αφορούν τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

Ένα παράδειγμα για να διαιθανθούμε την συνολική αναμενόμενη ωφελιμότητα που θα αποκομίσουμε από την επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων και την εξοικονόμηση σε χρόνο και χρήμα, είναι η δημοσιοποίηση δεδομένων που αφορούν οικονομικά στοιχεία, τα οποία μια εταιρεία θα μπορούσε να λάβει υπόψη για την χάραξη της στρατηγικής της επέκτασης. Οι πληροφορίες που καθιστά κοινές η δημόσια διοίκηση, προσφέρουν οικονομικές ευκαιρίες σε όσους είναι ήδη ή φιλοδοξούν να γίνουν επιχειρηματίες. Άμεση συνέπεια της επαναχρησιμοποίησης τους είναι η αύξηση της ίδρυσης των επιχειρήσεων, το οποίο συνεπάγεται και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Η επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων θα δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών υπηρεσιών. Γι' αυτό τα δεδομένα που έχει συντάξει η Δημόσια Διοίκηση δεν θα πρέπει να υπόκεινται σε περιορισμούς που να καθιστούν αδύνατη ή εξαιρετικά δύσκολη την λήψη τους από τους πολίτες.

Εκτός από την άμεση και απεριόριστη διαθεσιμότητα των δεδομένων, η μορφή τους πρέπει διευκολύνει την ανάγνωση και την επεξεργασία τους σε κάθε μηχανή,. Για να πραγματοποιηθεί αυτό θα πρέπει να υπάρχει συμβατότητα μεταξύ των μηχανών που χρησιμοποιεί ο πολίτης με αυτές της Δημόσιας Διοίκησης. Αυτό ίσως φαντάζει ανέφικτο αλλά θα μπορούσαν τα παραγόμενα δεδομένα να ακολουθούν πρότυπα, που και η πιο απλή μηχανή να είναι σε θέση να τα διαβάσει και να τα επεξεργαστεί.

4.2.3 Κύκλος Επαναχρησιμοποίησης Δεδομένων

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε την οδηγία PSI 2003/98/EC, που αφορά την επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων όπως αυτά δημοσιεύονται από την κάθε κυβέρνηση. Σκοπός της εν λόγω οδηγίας είναι να ορίσει τους κανόνες με βάση τους οποίους θα επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση τους. Η οδηγία αυτή σχετίζεται με τον τρόπο διάθεσης των δεδομένων, τη μορφή τους (η οποία θα πρέπει να σύμφωνη με τα μηχαναγνώσιμα πρότυπα), το ανώτερο κόστος χρέωσης τους και την διαθεσιμότητα τους χωρίς την ύπαρξη ειδικών αδειών. Η Ελλάδα αναμένεται να την ενσωματώσει μέχρι το τέλος του Ιουνίου του 2015.

Ο κύκλος επαναχρησιμοποίησης των δεδομένων συνοψίζεται στα ακόλουθα στάδια:

- Αναζήτηση ενός συνόλου δεδομένων
- Επιλογή μέρους του συνόλου αυτού
- Κατέβασμα δεδομένων
- Αξιοποίηση δεδομένων
- Αξιολόγηση και εισαγωγή νέων δεδομένων

Εικόνα 3. Κύκλος επαναχρησιμοποίησης των δεδομένων, σχηματικά

Αναλυτικότερα, ο κύκλος επαναχρησιμοποίησης των δεδομένων ξεκινάει με την εύρεση της ιστοσελίδας που βρίσκονται τα δεδομένα αυτά. Μέσω του μηχανισμού αναζήτησης και συμπληρώνοντας λέξεις κλειδιά ο χρήστης είναι σε θέση να αποκτήσει πρόσβαση σε ένα σύνολο δεδομένων. Στη συνέχεια, και εφ' όσον οι λέξεις-κλειδιά που έχει εισάγει αντιστοιχούν σε δεδομένα ο χρήστης είναι αντιμέτωπος με το σύνολο των δεδομένων που αντιστοιχούν στα κριτήρια που έχει θέσει. Το επόμενο στάδιο αφορά την επιλογή του συνόλου που τον εξυπηρετεί και το «κατέβασμα» τους.

Το προτελευταίο στάδιο, ενδέχεται και το πιο σημαντικό, είναι το αυτό της χρήσης τους. Ο ισχυρισμός μας, ότι το στάδιο αυτό ενδέχεται να είναι και το σημαντικότερο βασίζεται στην όλη πολιτική των ανοιχτών δεδομένων, που όπως έχουμε πει είναι η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης τους. Η διάθεση και χρήση των δεδομένων αναδεικνύει τα οφέλη που προκύπτουν από την ύπαρξη των ανοιχτών δεδομένων. Το τελευταίο στάδιο αφορά το σχολιασμό και την επικαιροποίηση του συστήματος. Επίσης το στάδιο αυτό είναι αρκετά σημαντικό, διότι μέσω αυτού ο χρήστης είναι σε θέση να αξιολογήσει αν τα δεδομένα ήταν πράγματι ανοιχτά και διαθέσιμα, να σχολιάσει τυχόν προβλήματα που αντιμετώπισε, καθώς επίσης αν ο ίδιος το επιθυμεί να προσθέσει τα δικά του δεδομένα, δηλαδή αυτά που ο ίδιος δημιούργησε χρησιμοποιώντας σαν πρώτη ύλη τα δεδομένα που βρήκε. Η σημαντικότητα του βήματος αυτού έγκειται στο γεγονός, ότι αναρτώντας τυχόν δυσκολίες και προβλήματα η κυβέρνηση και ο πάροχος των δεδομένων αυτών, όποιος και να είναι αυτός, θα

μπορέσει είτε να διορθώσει αυτά ή τα επόμενα δεδομένα που αναμένεται να δημοσιοποιηθούν.

5 Ανοιχτά δεδομένα, αρχές και θεμέλια

Στο παρόν κεφάλαιο, θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε τους λόγους για τους οποίους τα δεδομένα θα έπρεπε να είναι ανοιχτά καθώς και αυτούς για τους οποίους ενδεχομένως δεν είναι ακόμα στην ελεύθερη διάθεση των πολιτών. Αφού εξετάσουμε το γεγονός ότι κάποια δεδομένα είναι κλειστά, τουλάχιστον προς το παρόν, θα ασχοληθούμε τόσο με τις αρχές που πρέπει να τα διέπουν όσο και με τον τρόπο προσέγγισης του θέματος, αντιλαμβανόμενοι ότι μία τέτοια αλλαγή είναι αδύνατον να συμβεί γρήγορα και μάλιστα άνευ προγραμματισμού. Βασικοί κανόνες που πρέπει τηρήσουν οι κυβερνήσεις, είναι η διατήρηση της απλότητας των συνόλων δεδομένων τους και η παροχή διευκρινίσεων προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, ώστε να εξαλειφθούν ενδεχόμενες παρανοήσεις ή φοβίες. Με το άνοιγμα των δεδομένων είναι σαφές ότι θα υπάρχουν ερωτήματα, τα οποία κατά βάση θα έχουν αρκετές ομοιότητες μεταξύ τους. Η κυβέρνηση θα πρέπει να μπορεί να τα αντιμετωπίσει κατατάσσοντας τα με σειρά σημαντικότητας και απαντώντας τα όσο το δυνατόν ταχύτερα.

5.1 Ανοιχτά δεδομένα ή καλύτερα κλειστά δεδομένα;

Καταρχήν, το πρώτο πράγμα που θα πρέπει να έχουμε κατά νου, είναι ότι ο πολίτης πληρώνοντας τους φόρους που του αναλογούν, χρηματοδοτεί κάθε αποτέλεσμα στο οποίο καταλήγει η κυβέρνηση. Φυσικό επόμενο λοιπόν είναι να ισχυριστούμε, ότι ο κάθε πολίτης δικαιούται την ελεύθερη πρόσβαση σε αυτά. Παρέχοντας ελεύθερη πρόσβαση στα δεδομένα της, η κυβέρνηση προάγει την διαφάνεια παρουσιάζοντας στους πολίτες τον πραγματικό βαθμό της αποτελεσματικότητας της. Επίσης αναγκάζεται να δώσει λόγο για τις πράξεις και τις αποφάσεις της σε ενημερωμένους ψηφοφόρους, οι οποίοι όντας σε θέση να έχουν πλήρη επίγνωση της πολιτικής κατάστασης που επικρατεί στη χώρα τους ψηφίζουν ορθότερα, ενισχύοντας έτσι εμμέσως και το δημοκρατικό πολίτευμα.

Οι πολίτες, αποκτώντας την αίσθηση συμμετοχής στα κοινά και ότι η φωνή τους έχει δύναμη, ενεργοποιούνται πολιτικά. Η εμπιστοσύνη μεταξύ αυτών και των

υπευθύνων της κυβέρνησης, η οποία είναι μια σχέση με φθίνουσα πορεία, αναπτερώνεται μέρα με τη μέρα. Αφού η ίδια η Δημόσια Διοίκηση υποχρεώνεται πλέον να δημοσιοποιεί οποιαδήποτε κίνηση της, αναγκαστικά θα μειωθούν δραστικά οι σπατάλες και κάθε απόφαση θα βασίζεται στον νόμο. Η πλήρης πρόσβαση σε δημογραφικές προβολές μπορούν να συμβάλουν ώστε οι πολίτες να αξιολογήσουν κατά πόσο η απόφαση, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, λήφθηκε με γνώμονα το κοινωνικό συμφέρον ή όχι.

Όσον αφορά τον οικονομικό αντίκτυπο τους, αρκετές μελέτες αντιστοιχίζουν την οικονομική αξία των ανοιχτών δεδομένων σε δισεκατομμύρια ευρώ, το οποίο φαντάζει και απολύτως λογικό. Αν τα θεωρήσουμε σαν μια πρώτη ύλη, τότε, εκτός ότι δεν θα χρειαστεί να υπολογιστούν ξανά μειώνοντας το κόστος τους στο ελάχιστο, οι πολίτες θα μπορούσαν να την μετασηματίσουν δημιουργώντας νέα πληροφορία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι της επιστημονικής ομάδας, η οποία αν είναι σε θέση να γνωρίζει τα αποτελέσματα μιας έρευνας, πέρα από ότι δεν θα χρειαστεί να την διεξάγει ξανά, ενδέχεται να την εξελίξει βρίσκοντας λύσεις σε μείζονα προβλήματα της εποχής μας. Επιπρόσθετα, τα ανοιχτά δεδομένα μπορούν να συμβάλλουν στην βελτίωση της εκπαίδευσης, που πλέον έχει χάσει το δωρεάν του χαρακτήρος της, με την ελεύθερη πρόσβαση σε δεδομένα και σελίδες με δωρεάν εκπαιδευτικό υλικό, μειώνοντας το κόστος για την οικογένεια και ταυτόχρονα φροντίζοντας τον κατάλληλο εφοδιασμό της νέας γενιάς, ώστε να παράγει συνειδητούς πολίτες.

Βλέποντας τα ανοιχτά δεδομένα από τη σκοπιά της ίδιας της κυβέρνησης, καταλήγουμε ότι και εκείνη θα αποκομίσει θετικά αποτελέσματα, πέρα από την βελτίωση της σχέσης της με τους πολίτες. Η αποδοτικότητα των υπαλλήλων αυξάνεται, ο όγκος της εργασίας μειώνεται και οι όποιες ερωτήσεις θέτονται από το κοινό θα είναι πιο εύκολο και γρήγορο να απαντηθούν.

Από την άλλη όψη του νομίσματος, όχι μόνο στην Ελλάδα μα και σε άλλες χώρες, το κίνημα των ανοιχτών δεδομένων δεν είναι όσο διαδεδομένο θα έπρεπε. Η ερμηνεία της κατάστασης αυτής, είναι ότι τα όποια κυβερνητικά συμφέροντα υπάρχουν μετατρέπονται σε προστάτες του υφισταμένου πλαισίου. Ο λόγος μη ύπαρξης δημοσίων δεδομένων, ενδεχομένως και να είναι η κακή ποιότητα τους ή η ασύμβατη

μορφή τους. Αν παρακάμψουμε τους παραπάνω λόγους, νομικοί λόγοι περί της προστασίας των προσωπικών δεδομένων εμποδίζουν την άνθηση τους. Οι συγκεκριμένοι λόγοι είναι εύκολο να αντιμετωπισθούν βέβαια, αν σε οποιοδήποτε σύνολο δεδομένων που περιέχει προσωπικά στοιχεία αυτά εξαιρεθούν. Όσον αφορά τον οικονομικό αντίκτυπο τους, η κάθε κυβέρνηση ενδέχεται να χάσει πόρους που μέχρι τώρα απολαμβάνει, εάν διαθέσει κάποια από τα δεδομένα της δωρεάν. Πέραν αυτού του χαμένου κεφαλαίου, η ελεύθερη διάθεση δεδομένων απαιτεί μια συγκεκριμένη δομή, η οποία μεταφράζεται σε κεφάλαια για την διαμόρφωση της.

Κλείνοντας, υπάρχουν και εσωτερικοί λόγοι οι οποίοι εμποδίζουν τις κυβερνήσεις να απελευθερώσουν τα δεδομένα τους. Οι πολιτικοί ηγέτες, ενδέχεται να μην έχουν κατανοήσει πλήρως την αξία τους με αποτέλεσμα να μην θέλουν να τα προωθήσουν. Η έλλειψη ευαισθητοποίησης, όσον αφορά τη σημαντικότητα των ανοιχτών δεδομένων, ίσως και να είναι ο βασικός λόγος για την υπάρχουσα κατάσταση. Παράλληλα με την άγνοια, η έλλειψη ρητής κατευθυντήριας γραμμής σχετικά με την επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων από τα ανώτερα επίπεδα και ο φόβος ότι μπορεί να χαθεί ο έλεγχος είναι ισχυρά κίνητρα για την αδράνεια απέναντι στα ανοιχτά δεδομένα, που έχει ως συνέπεια τη διατήρηση του καθεστώτος των κλειστών δεδομένων.

5.2 Αρχές Ανοιχτών Δεδομένων²⁶

Οι αρχές των Ανοιχτών Δεδομένων δεν υποδηλώνουν ούτε αποσαφηνίζουν ποια από τα ήδη υπάρχοντα δεδομένα θα έπρεπε να είναι προσβάσιμα στους πολίτες. Σαφώς η ιδιωτικότητα και η εθνική ασφάλεια, είναι οι πρώτες αιτίες που θα μπορούσαν να μην επιτρέψουν την διάδοση των δεδομένων στο ευρύ κοινό. Λαμβάνοντας υπόψη τα άνωθεν, ακολουθούν οι αρχές οι οποίες χαρακτηρίζουν, ή που θα όφειλαν να χαρακτηρίζουν, τα ανοιχτά δεδομένα.

---

²⁶ Το κείμενο αποτελεί μετάφραση από το αυθεντικό κείμενο τοποθέτησης όπως είχε παρουσιαστεί το 2007 από επιτροπή υπό τους Tim O'Reilly και Carl Malamud (Open Government Working Group - https://public.resource.org/open_government_meeting.html)

- **Τα δεδομένα πρέπει να είναι ολοκληρωμένα**

Κάθε σύνολο δεδομένων που δημοσιεύεται θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πληρέστερο και όλη του η πληροφορία να είναι διαθέσιμη στο κοινό, εξαιρουμένης αυτής που αφορά προσωπικά δεδομένα. Με τον τρόπο αυτό, οι χρήστες θα μπορούν να κατανοήσουν το εύρος της διαθέσιμης πληροφορίας και να εξετάσουν λεπτομερέστατα τα δεδομένα που τους παρέχονται.

- **Τα δεδομένα πρέπει να είναι πρωτογενή**

Στα δεδομένα που δημοσιεύονται πρέπει να περιλαμβάνεται η πρωτογενής πληροφορία που συλλέχθηκε, τα πρωτότυπα κείμενα που καταγράφουν τη συλλογή των δεδομένων καθώς και λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο συλλογής τους. Έτσι οι χρήστες μπορούν να βεβαιωθούν, ότι τη συλλογή και η καταγραφή των εν λόγω δεδομένων έγινε με τον ορθό τρόπο.

- **Τα δεδομένα πρέπει να είναι έγκαιρα**

Τα δεδομένα που δημοσιεύονται από την κυβέρνηση, θα πρέπει να είναι διαθέσιμα στο κοινό το δυνατόν συντομότερα, ούτως ώστε να είναι έγκαιρα. Έτσι λοιπόν, το καλύτερο είναι τα δεδομένα να διατίθενται, αμέσως μετά τη συλλογή και τη συγκέντρωσή τους. Προτεραιότητα πρέπει να δίνεται σε δεδομένα των οποίων η χρήση είναι χρονικά ευαίσθητη.

- **Τα δεδομένα πρέπει να είναι προσβάσιμα**

Με τον όρο προσβασιμότητα, ορίζεται η ευκολία με την οποία η πληροφορία μπορεί να αποκτηθεί με ηλεκτρονικά μέσα. Έτσι λοιπόν, τα δεδομένα που δημοσιεύονται, θα πρέπει να είναι εύκολα εντοπίσιμα και να μην υπάρχουν φραγμοί στην απόκτησή τους.²⁷

---

²⁷ Δηλαδή να μην χρειάζεται η συμπλήρωση φερμών ή συστήματα που απαιτούν ειδικές τεχνολογίες (π.χ. Flash, cookies, Java applets), προκειμένου να αποκτηθούν

- **Τα δεδομένα πρέπει να είναι επεξεργάσιμα από μηχάνημα**

Είναι γεγονός ότι οι μηχανές μπορούν να χειριστούν ορισμένα είδη δεδομένων καλύτερα από άλλα. Για παράδειγμα χειρόγραφες σημειώσεις σε ένα χαρτί είναι πολύ δύσκολο να επεξεργαστούν από μια μηχανή. Η ψηφιοποίηση κειμένου μέσω λογισμικού οπτικής αναγνώρισης χαρακτήρων (Optical Character Recognition), οδηγεί σε πολλά σφάλματα ταυτοποίησης και μορφοποίησης. Για παράδειγμα, δεδομένα που έχουν τη μορφή αρχείου Portable Document Format (PDF), είναι πολύ δύσκολο να αναλυθούν από μηχανές. Άρα, τα δεδομένα πρέπει να είναι αποθηκευμένα σε μορφές αρχείων ευρέως χρησιμοποιούμενες. Τα εν λόγω αρχεία πρέπει να συνοδεύονται από τεκμηρίωση σχετικά με τη μορφή τους (data format) και την χρήση τους.

- **Η πρόσβαση πρέπει να παρέχεται χωρίς διακρίσεις**

Η πρόσβαση στα δεδομένα χωρίς διακρίσεις σημαίνει πως κάθε άτομο μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτά, κάθε χρονική στιγμή, χωρίς να οφείλει να ταυτοποιηθεί ή να αιτιολογήσει το σκοπό πρόσβασης. Φραγμοί στη χρήση των δεδομένων μπορούν να περιλαμβάνουν απαιτήσεις εγγραφής ή δήλωσης των προσωπικών στοιχείων του χρήστη.

- **Οι τύποι αποθήκευσης των δεδομένων δεν πρέπει να είναι ιδιόκτητοι**

Τα δεδομένα δεν θα πρέπει να υπόκεινται σε καμία δέσμευση δικαιώματος, πατέντας, λογοτύπων κτλ. Αντιλαμβανόμαστε σαφώς την ανάγκη ύπαρξης λογικών περιορισμών, στις περιπτώσεις όπου απαιτείται η ανάγκη προστασίας προσωπικών δεδομένων, θεμάτων ασφαλείας ή νομικών συμφερόντων.

- **Τα δεδομένα πρέπει να μην απαιτούν άδεια**

Η επιβολή «Όρων Χρήσης», απαιτήσεων απόδοσης, περιορισμών στη διανομή κ.τ.λ. λειτουργούν ως εμπόδια στην ελεύθερη χρήση δεδομένων. Το μέγιστο άνοιγμα των δεδομένων περιλαμβάνει την ξεκάθαρη σήμανση της δημόσιας πληροφορίας, ως έργου της κυβέρνησης και της διάθεσής της χωρίς περιορισμούς σε δημόσιο καθεστώς.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τις παραπάνω αρχές, αντιλαμβανόμαστε την ύπαρξη μιας λεπτής διαχωριστικής γραμμής ανάμεσα στα δεδομένα που θα πρέπει να είναι ανοιχτά και σε αυτά που δεν πρέπει. Το σημείο κλειδί έγκειται στην μη δημοσιοποίηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ομοίως, δεδομένα τα οποία πραγματεύονται θέματα εθνικής ασφαλείας θα πρέπει να περιορίζονται.

5.3 Θεμέλια για το άνοιγμα των δεδομένων

Ο ρόλος της δημόσιας διοίκησης παρουσιάζεται καταλυτικός στην ύπαρξη των ανοιχτών δεδομένων. Η ίδια η δημόσια διοίκηση, ως θεματοφύλακας της διαφάνειας, οφείλει να προωθήσει την πολιτική των ανοιχτών δεδομένων. Έχουμε αναφερθεί εκτενώς στις ευκαιρίες που θα δημιουργηθούν με τα ανοιχτά δεδομένα, επειδή όμως πρόκειται για ουσιαστική εκθεμελίωση της υπάρχουσας κατάστασης τόσο σε νοοτροπία όσο και σε δομές, είμαστε υποχρεωμένοι να βαδίσουμε προσεκτικά ώστε τελικά, να επιτύχουμε το πολυπόθητο αποτέλεσμα.

- **Να ξεκινήσουμε τοπικά**

Το άνοιγμα και η χρήση δεδομένων σε πόλεις ή περιοχές είναι ο καλύτερος τρόπος για την έναρξη τους καθώς η απαιτούμενη εκπαίδευση των πολιτών, είναι ευκολότερη σε τοπικό επίπεδο. Επιπλέον η δημιουργία κινήτρων ως προς τη χρήση και τη διανομή ανοιχτών δεδομένων θα ήταν ωφέλιμη τόσο σε κυβερνητικό όσο και σε ατομικό επίπεδο.

- **Πολιτική στήριξη**

Οι ίδιοι οι πολιτικοί, με το πέρασμα του χρόνου, θα κατανοήσουν ότι το άνοιγμα των δεδομένων αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών. Όποιος πολιτικός το κατανοήσει και το θεσπίσει, πέραν της προσωπικής του επιτυχίας, θα συντελέσει στην εθνική αναβάθμιση μας.

- **Εκπαίδευση πολιτών**

Οι πολίτες απαιτείται να συνειδητοποιήσουν την επίδραση των δημόσιων δεδομένων στη ζωή τους, προκειμένου ν' αποφασίσουν υπέρ ή κατά αυτών. Η

εκπαίδευση είναι αναγκαίο να ξεκινήσει από τα σχολεία και τα πανεπιστήμια, αλλά και να συνεχιστεί έξω από αυτά, με συγκεκριμένες δράσεις, ούτως ώστε περισσότεροι πολίτες να γίνουν κτήτορες των απαιτούμενων γνώσεων για την πλήρη εκμετάλλευσή τους.

- **Διαχωρισμός πολιτικών ζητημάτων από την οικονομία**

Τα δημόσια δεδομένα μπορούν να μειώσουν το κόστος της Δημόσιας Διοίκησης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο. Αυτό που πρέπει πάντα να έχουμε κατά νου, είναι ότι ορισμένα δεδομένα μπορούν να τονώσουν άμεσα την επιχειρηματικότητα και να προκαλέσουν άνθηση της οικονομίας, χωρίς πολιτική συναλλαγή.

6 Θεσμικό Πλαίσιο Ανοιχτών Δεδομένων στην Ελλάδα

Από τον Οκτώβριο του 2014, σύμφωνα με το νομοσχέδιο «Ανοικτή Διακυβέρνηση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημοσίου τομέα του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης», όπως αυτό ψηφίστηκε από την ολομέλεια της Βουλής, αλλάζει το θεσμικό πλαίσιο που επικρατεί. Η Ελλάδα πλέον είναι προσαρμοσμένη με την οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2013/37 η οποία αφορά την περαιτέρω χρήση του δημοσίου τομέα.

Τι ισχύει, λοιπόν:

- Τα έγγραφα, οι πληροφορίες και τα δεδομένα που κατέχει η διοίκηση είναι ανοικτά και προσβάσιμα στο σύνολο των πολιτών
- Ο αποκλεισμός της πρόσβασης και η περαιτέρω χρήση των πληροφοριών του Δημοσίου Τομέα δεν δικαιολογείται για λόγους σκοπιμότητας, αλλά μόνο για λόγους νομιμότητας
- Η διοίκηση οφείλει να αιτιολογεί ειδικώς τις περιπτώσεις στις οποίες δεν διαθέτει για περαιτέρω χρήση τα δεδομένα που κατέχει

- Η περαιτέρω χρήση των δεδομένων, εφόσον θεωρείται αναγκαίο, μπορεί να επιτρέπεται με καθεστώς γενικής ή ειδικής άδειας.

Το ίδιο το υπουργείο, θεωρεί ότι με την εφαρμογή του εν λόγω νομοσχεδίου ενισχύει την διαφάνεια, την καθολική συμμετοχή των πολιτών, το αίσθημα του δημοσίου ελέγχου και κατ' επέκταση τονώνει την επιχειρηματικότητα. Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ενασχόλησης την ανάπτυξη της τεχνολογίας, θα είναι σε θέση να λάβουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες ώστε να διευκολύνεται με αυτό τον τρόπο η λειτουργία τους.

Η ανάκαμψη συγκεκριμένων κλάδων, θα συντελέσει με έμμεσο τρόπο στην καθολική άνθηση της εθνικής οικονομίας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις το κέρδος της ευρωπαϊκής οικονομίας εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 40 δις ευρώ, ενώ οι τομείς στους οποίους θα παρατηρηθεί άνοδος είναι η εκπαίδευση, η ηλεκτρική ενέργεια, οι μεταφορές, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, τα καταναλωτικά προϊόντα και η υγεία.

Οι ομάδες του πληθυσμού που θα επηρεαστούν άμεσα, σύμφωνα με το υπουργείο, θα ενισχυθούν με την διάθεση στοιχείων που σχετίζονται με προσβάσεις είτε σε τοπικό είτε σε εθνικό επίπεδο, εξυπηρετώντας τους πολίτες τόσο στις καθημερινές τους μετακινήσεις όσο και σε τυχόν ταξίδια τους. Ειδικότερα ομάδες ατόμων που αντιμετωπίζουν κινητικά προβλήματα θα διευκολυνθούν από τον μειωμένο χρόνο εξυπηρέτησης στις διάφορες δημόσιες υπηρεσίες και, όπου είναι εφικτό, θα επιτρέπεται και η απόκτηση αρχείων χωρίς την φυσική παρουσία των πολιτών. Η αγορά θα ενδυναμωθεί, αφού ο καταναλωτής θα κάνει αποτελεσματική έρευνα αγοράς η οποία και θα επιφέρει αναγκαστική μείωση τιμών, όπου μεσοπρόθεσμα ίσως ακούγεται ζημιογόνα αλλά μακροπρόθεσμα θα αυξήσει τη ζήτηση των προϊόντων.

Τα παραπάνω αποτελούν απόρροια του νομοσχεδίου στην ζωή των πολιτών ενώ όσον αφορά την κυβέρνηση καθ' αυτή, αναγκάζεται πλέον να εκτελεί τους προϋπολογισμούς των υπουργείων, όπως αυτοί παρουσιάζονται στις ιστοσελίδες τους, σε πραγματικό χρόνο και να παρέχει όλες τις καταστάσεις εσόδων και εξόδων τους. Το κυβερνητικό πρόγραμμα Διαύγεια, που ήδη μέχρι τώρα υποχρέωνε τα μέρη της κυβέρνησης να αναρτούν κάθε απόφαση τους, πλέον υποχρεώνει και τις αστικές μη

κερδοσκοπικές εταιρείες, τα σωματεία, τα ιδρύματα και το σύνολο των μη κερδοσκοπικών φορέων, οι οποίοι χρηματοδοτούνται από το Δημόσιο με πόσο που ξεπερνάει τις 3.000€, να αναρτούν αναλυτικά τις επιχορηγήσεις που έχουν λάβει. Τέλος, καθιερώνεται η διαδικασία υποχρεωτικού και αυτεπάγγελτου ελέγχου της γνησιότητας των δικαιολογητικών, που απαιτούνται για κάθε νέο διορισμό ή κάθε νέα πρόσληψη.

6.1 Ένα βήμα πιο κοντά στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και την Ηλεκτρονική Δημοκρατία

Το ευρύ φάσμα των πληροφοριών που προσφέρεται από την πολιτική των ανοιχτών δεδομένων, στο οποίο οι πολίτες μπορούν να έχουν πρόσβαση, προάγει το αίσθημα της δημοκρατίας. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση, που έχει ως στόχο την αύξηση της συμμετοχής των πολιτών και την αποτελεσματικότητα της διοίκησης των κυβερνήσεων, μπορεί να πραγματοποιηθεί. Η διάθεση ανοικτών δεδομένων αφορά καταρχάς την εμπιστοσύνη μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης και των Ελλήνων πολιτών και εν συνεχεία τη μετουσίωση αυτής σε τρόπους χρήσης αυτών των δεδομένων. Η χρήση τους λοιπόν, δεν σχετίζεται αποκλειστικά με την υλική και την οικονομική εκμετάλλευση τους αλλά και με την συμμετοχή στη πολιτική ζωή μέσω της δημόσιας διαβούλευσης, όπου η έννοια της τελευταίας συναρτάται με αυτήν της ανοικτής διακυβέρνησης.

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αφορά τον εμπλουτισμό της σχέσης μεταξύ δημοσίου και πολιτών, η οποία σε πρώτη φάση βασίζεται στην ανάπτυξη της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, που χαρακτηρίζουν την εποχή μας, ενώ σε δεύτερη, στην αξία των παρεχόμενων από την κυβέρνηση δεδομένων. Οι στόχοι της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που είναι η διαφάνεια, η μείωση της γραφειοκρατίας και οι υπηρεσίες μέσω διαδικτύου, ταυτίζονται με τους στόχους των ανοιχτών δεδομένων. Ειδικότερα στη περίπτωση της Ελλάδας, που χαρακτηρίζεται από την διαφθορά του δημοσίου, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση φαντάζει ως πιθανή διέξοδος από το πρόβλημα. Στο επίκεντρο της διακυβέρνησης αυτής είναι ο πολίτης, ο οποίος λόγω της άμεσης επαφής του με τις αποφάσεις της κυβέρνησης, έχει την πλήρη ευθύνη για τις

πολιτικές επιλογές του. Συνεπώς, κατ' αυτόν τον τρόπο, ολοκληρώνεται η μετάβαση από της ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην ηλεκτρονική δημοκρατία.

Για να μιλήσουμε για ηλεκτρονική δημοκρατία πρέπει να υιοθετηθεί μια νέα κουλτούρα, η οποία και θα προωθεί την πραγματοποίηση του δημοσίου διαλόγου μέσω του διαδικτύου. Θα μπορούσαν να σχεδιαστούν δημοσκοπήσεις, στις οποίες οι πολίτες ασκούν κριτική για τις κυβερνητικές αποφάσεις. Η ανοικτή διακυβέρνηση επιτρέπει τη συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση της νομοθεσίας. Τα ανοικτά δεδομένα γνωστοποιούν στον πολίτη χρήσιμα στοιχεία για να κρίνει την απόδοση της κυβέρνησης και τελικά να αποφανθεί δια της ψήφου του, ανατροφοδοτώντας το πολιτικό σύστημα με τη επιδοκιμασία ή αντιθέτως την αποδοκιμασία του. Με την εμπιστοσύνη της διοίκησης απέναντι στον πολίτη επέρχεται η συνεργασία η οποία οδηγεί στην νομιμοποίηση της εξουσίας. Η διάθεση λοιπόν των δεδομένων στο κοινό, οδηγεί τόσο στην δημοκρατική νομιμοποίηση της εξουσίας όσο και στην ενίσχυση της συμμετοχής.

Η Ελλάδα βρίσκεται ακόμα πολύ πίσω στην εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εντούτοις βλέπουμε ότι σταδιακά προσαρμόζεται στις οδηγίες και στους τρόπους λειτουργίας των υπόλοιπων κρατών. Μέχρι στιγμής η Θεσσαλονίκη έχει αποκτήσει, με τη βοήθεια της ερευνητικής κοινότητας και της κοινότητας ανοικτών δεδομένων, την πιο προωθημένη πολιτική στο θέμα της διάθεσης δεδομένων, της διάθεσης πληροφόρησης δηλαδή στον πολίτη. Η πολιτική αυτή έχει στόχο την ενίσχυση τόσο του δημοκρατικού βίου στη Θεσσαλονίκη όσο και της επιχειρηματικότητας και θεμελιώνεται στην παραδοχή ότι η εύχρηστη πληροφόρηση, είναι προϋπόθεση μιας σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας. Ας δούμε πως μια υπηρεσία του κεντρικού κράτους, η Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας θα μπορούσε να υποστηρίξει την προσπάθεια αυτή, υποθέτοντας ότι διαθέτει τα ιστορικά στοιχεία των αποτελεσμάτων των πανελληνίων εξετάσεων από κάθε δημόσιο σχολείο της Θεσσαλονίκης. Με την διάθεση των παραπάνω στοιχείων, δίνεται η δυνατότητα εξαγωγής συμπερασμάτων για την ταξική διάσταση στο ίδιο το δημόσιο σχολείο όσο και την ικανότητα του να αμβλύνει την ανισότητα που προκαλεί η ταξική διαστρωμάτωση. Με τον τρόπο αυτό μπορούμε να δούμε ποιες είναι οι αλλαγές που

πρέπει να εφαρμόσουμε στο δημόσιο σχολείο, τι μπορεί να μάθει ένα δημόσιο σχολείο από ένα άλλο και ποιες παρεμβάσεις πρέπει να γίνουν για να προωθηθεί η αποστολή της δημόσιας παιδείας, που δεν είναι άλλη από την εδραίωση των ίσων ευκαιριών.

Η ορθή χρήση της Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μπορεί να αυξήσει τα έσοδα μας, να καταστήσει το κράτος παραγωγικότερο, να προάγει το δημοκρατικό πολίτευμα δίδοντας ίσες ευκαιρίες σε όλους τους πολίτες ανεξαιρέτως, ενώ παράλληλα να μειώσει δραστικά τη διαφθορά των πολιτικών. Το σημείο κλειδί στη υπόθεση της Ελλάδας είναι ο τρόπος ορθής εφαρμογής της Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης προς όφελος της συντριπτικής πλειοψηφίας των πολιτών και όχι μίας μικρής ομάδας εξ αυτών. Η εσωστρέφεια που πάντοτε χαρακτήριζε την ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση όσον αφορά στις διοικητικές της δομές και πρακτικές, αποτελεί σοβαρή τροχοπέδη. Μια άλλη μελέτη, που έλαβε χώρα το 2014, με θέμα την ιεράρχιση των χωρών βάσει δεικτών της εφαρμογής των ανοικτών δεδομένων αποτελεί κόλαφο για τη χώρα μας. Η Ελλάδα συμπεριλαμβάνεται στις χώρες που αποκαλούνται pretenders, προσποιητές δηλαδή της εφαρμογής των ανοικτών δεδομένων, μαζί με την Ρουμανία και την Εσθονία. Αυτό σημαίνει ότι η κεντρική δημόσια διοίκηση στη χώρα μας, πόσο μάλλον η τοπική αυτοδιοίκηση, κρίνεται ανεπαρκής στο χώρο των ανοικτών δεδομένων. Κλείνοντας ακολουθεί το ιδανικό σχήμα διεϊσδυσης των πολιτών στην δημόσια διαβούλευση ελπίζοντας ότι κάποια στιγμή θα πραγματοποιηθεί.

Εικόνα 4. Η Ηλεκτρονική Δημοκρατία σχηματικά

7 Ελληνικές Προσπάθειες Ανοιχτών Δεδομένων

Στο παρόν κεφάλαιο, αφού ορίσαμε τα ανοιχτά δεδομένα και τις αρχές που διέπουν την γενικότερη πολιτική τους, θα αναφερθούμε εκτενώς στις προσπάθειες προώθησης που έγιναν τα τελευταία χρόνια από τις ελληνικές κυβερνήσεις, ούτως ώστε τόσο οι πολίτες όσο και οι κυβερνητικοί φορείς να εντάξουν, τα ανοιχτά δεδομένα στην καθημερινή πρακτική. Το παρόν κεφάλαιο περιλαμβάνει, πέραν των συνόλων δεδομένων που είναι πράγματι ανοιχτά, κυβερνητικές προσπάθειες που περιλαμβάνουν σύνολα δεδομένων παρεχόμενα από την Δημόσια Διοίκηση και δύναται να επαναχρησιμοποιούν και να τεθούν στην πλήρη διάθεση των πολιτών σε μεταγενέστερο στάδιο. Τα βασικότερα σημεία είναι τα κυβερνητικά προγράμματα Διαύγεια, το Ελεύθερο Λογισμικό, η πύλη Ερμής, τα ελληνικά Υπουργεία, η Ελληνική Στατιστική Αρχή και σε μικρότερο βαθμό τα ΚΕΠ, το Εθνικό Ποινικό Μητρώο, το Startup Greece, το e-Prices και η ένωση e-Θέμις.

Ένας από τους βασικούς στόχους των ανοιχτών δεδομένων, τουλάχιστον στις υπόλοιπες χώρες, είναι η ανάπτυξη και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Το παράδοξο που συμβαίνει στην Ελλάδα είναι ότι ενώ υπάρχει τεράστια ανεργία που μαστιάζει τον λαό μας, η κυβέρνηση δεν χρησιμοποιεί τα ανοιχτά δεδομένα για να μειώσει το ποσοστό της. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η έλλειψη υποδομών ανοιχτών δεδομένων ταυτίζεται με την έλλειψη τεχνολογικών υποδομών κάτι το οποίο δεν υφίσταται. Ο βασικός λόγος είναι ότι δεν υπάρχει μια κανονιστική διάταξη για να τις ενεργοποιήσει, η απουσία της οποίας σε συνδυασμό με την έλλειψη εμπειρίας των αρμοδίων αρχών, προσθέτουν μία ακόμη στρέβλωση στο πλήθος που συνθέτει την ελληνική πραγματικότητα.

Τα τελευταία χρόνια, κυρίως μέσω της Διαύγειας έχει παρατηρηθεί ένας μεγάλος όγκος δεδομένων που αφορούν καταρχάς τον πολιτικό και σε μικρότερο βαθμό τον οικονομικό τομέα του προϋπολογισμού. Αντίθετα, σε θέματα εκπαίδευσης, υγείας και δημόσιας ασφαλείας είναι ακόμα λιγότερα. Κλείνοντας, στον τομέα του τουρισμού έχει παρατηρηθεί αύξηση των δεδομένων μόνο στο αυτοδιοικητικό επίπεδο, αποτέλεσμα της προσπάθειας κάθε δήμου να αναδείξει την δική του ιδιαιτερότητα και τα

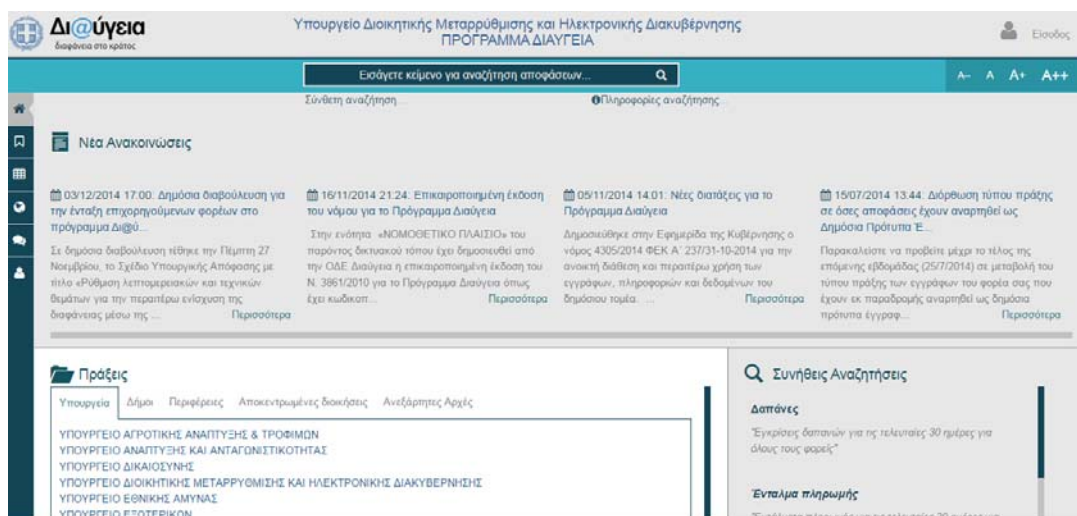
παραδοσιακά προϊόντα που παράγει, γεγονός που δικαιολογείται από τον τουριστικό προσανατολισμό της οικονομίας της Ελλάδος.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφέρουμε πως κάθε χρόνο διεξάγεται μια ημερίδα στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, την οποία συνδράμει το Ινστιτούτο Πληροφοριακών Συστημάτων του Ερευνητικού Κέντρου Αθηνά και υποστηρίζεται από το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο και το Ερευνητικό Κέντρο Modar, το Open Data Day. Η συγκεκριμένη εκδήλωση, η οποία είναι ελεύθερα προσβάσιμη για όλους τους πολίτες, αποσκοπεί στην περιοδική ενημέρωση των στελεχών του ελληνικού δημοσίου, σε θέματα θεσμικού πλαισίου και εφαρμογής της πολιτικής για την ανοιχτή διάθεση της δημόσιας πληροφορίας. Ειδικότερα, περιλαμβάνει από ορισμούς ανοιχτών δεδομένων μέχρι τις νέες εφαρμογές και μεθοδολογίες που εξελίσσονται χρόνο με τον χρόνο.

Οι βασικές ιστοσελίδες που έχει στην διάθεση του το ελληνικό κοινό είναι οι ακόλουθες:

Πύλη	Επίσημη διαδικτυακή σελίδα	Είδος δεδομένων	Άδεια	Υπαγόμενος φορέας
Διαύγεια	www.diavgeia.gov.gr	Δημόσια διοίκηση	CC BY v.4.0	Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
Αγορά	http://www.eaadhsy.gr	Δημόσια διοίκηση	Όχι	Ανεξάρτητη αρχή
Γεωχωρικά δεδομένα	http://geodata.gov.gr	Γεωχωρικά	CC BY-SA	Ινστιτούτο Πληροφοριακών Συστημάτων / Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά»
Ermis	www.ermis.gov.gr	Δημόσια διοίκηση	CC BY-NC-SA	Υπουργείο Εσωτερικών
Θησέας	http://thiseas.ypes.gr	Δημόσια διοίκηση	CC BY-NC-SA	Υπουργείο Εσωτερικών
ΕΛ/ΛΑΚ	https://ellak.gr	Επιστημονικές/ τεχνολογικές δραστηριότητες	CC BY-SA 3.0 GR	Εταιρεία Ελεύθερου Λογισμικού / Λογισμικού Ανοικτού Κώδικα
Φορολογικά Στοιχεία	http://www.gsis.gr	Δημόσια διοίκηση	Όχι	Υπουργείο Οικονομικών
ΚΕΠ	www.kep.gov.gr	Δημόσια διοίκηση	CC BY-NC-SA	Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
Σύζευξις	www.syzefxis.gov.gr	Δημόσια διοίκηση	Όχι	Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
Ψηφιακό Σχολείο	www.dschoo1.edu.gr	Εκπαιδευτικά	Όχι	Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων
Startup Greece	www.startupgreece.gov.gr	Επαγγελματικές δραστηριότητες	CC BY v.3.0	Υπουργείο Οικονομίας Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας
Εθνικό Ποινικό Μητρώο	www.digitalplan.gov.gr/portal/resource/Ethniko-Poiniko-Mhtrwo	Ποινικά	CC BY-SA	Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων
Ελληνική Στατιστική Αρχή	www.statistics.gr	Στατιστικά	CC BY	Ανεξάρτητη αρχή
e-prices	www.e-prices.gr	Λιανικό εμπόριο	Όχι	Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας
e-Θέμις	www.ethemis.gr	Ποινικά	CC BY-NC	Ένωση Ελλήνων Νομικών
Εθνικό Κτηματολόγιο	www.ktimatologio.gr	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	CC BY-NC-ND	Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση Α.Ε.

7.1 Διεύγεια

Εικόνα 5. Η διαδικτυακή πύλη «Δι@ύγεια»

Το σημαντικότερο νομοθέτημα των τελευταίων ετών, ίσως είναι η Διεύγεια. “Το Πρόγραμμα Δι@ύγεια στοχεύει στην επίτευξη της μέγιστης δυνατής δημοσιότητας της κυβερνητικής πολιτικής και της διοικητικής δραστηριότητας, τη διασφάλιση της διαφάνειας και την εμπέδωση της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας από την πλευρά των φορέων άσκησης της δημόσιας εξουσίας», όπως αναφέρει η διαδικτυακή του πύλη.

Το πρόγραμμα αυτό δημιουργήθηκε το 2010 σύμφωνα με το νόμο 3861, εισάγοντας στην Ελλάδα την υποχρέωση ανάρτησης των πράξεων και αποφάσεων των κυβερνητικών και διοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα αρκετά καινοτόμο και προωθημένο, ακόμα και για τα διεθνή δεδομένα, που στοχεύει στην μέγιστη δυνατή δημοσιότητα της κυβερνητικής και διοικητικής δράσης αλλά και την πρόσβαση σε αυτήν τη πληροφορία, διασφαλίζοντας έτσι την διαφάνεια και την τήρηση της νομιμότητας. Οι φορείς και οι θεσμοί που είναι υπόχρεοι να αναρτούν τις αποφάσεις τους είναι ο Πρωθυπουργός, το Υπουργικό Συμβούλιο, τα συλλογικά κυβερνητικά όργανα, οι Υπουργοί, οι Αναπληρωτές Υπουργοί και Υφυπουργοί, οι Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων και Περιφερειών, οι ανεξάρτητες και ρυθμιστικές διοικητικές αρχές, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, τα όργανα διοίκησης φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και τόσο τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται τακτικώς όσο και αυτά

του δημοσίου δικαίου. Επιπλέον, υποχρεούνται και οι φορείς των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού.

Ο αναρτημένες πράξεις που προβλέπονται από το Νόμο 3861/2010 και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δεν εκτελούνται εάν δεν έχει προηγηθεί η ανάρτησή τους στον διαδικτυακό τόπο της Διαύγεια. Επιπλέον η μη ανάρτηση μιας πράξης επισύρει πειθαρχικές ευθύνες για τους υπόχρεους.

Η χρήση των νέων μέσων διαδικτυακής επικοινωνίας με την ευρεία δημοσιότητα και πρόσβαση στην πληροφορία που εξασφαλίζουν, προοδευτικά θα συντελέσει στην αλλαγή της κουλτούρας όλης της Δημόσιας Διοίκησης και στην ενεργό συμμετοχή του πολίτη στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική ζωή του τόπου. Η εφαρμογή της Διαύγειας συμβάλει στην εξυγίανση της σχέσης των πολιτών με την κυβέρνηση αφού κάθε απόφαση δημοσιεύεται σε αναγνώσιμη μορφή, αποθηκεύεται και τέλος καθορίζεται από ένα μοναδικό αριθμό ανάρτησης (ΑΔΑ), επιτρέποντας στους πολίτες την ταχεία και εύκολη αναζήτηση της.

Υπάρχει μια εκτίμηση για περισσότερες από 1,5 εκατομμύριο αποφάσεις δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών που δημοσιεύονται κάθε χρόνο. Η Διαύγεια αν και έχει επικριθεί ότι δεν παρέχει στοιχεία έτοιμα να χρησιμοποιηθούν από το πολίτη, παραμένει η πιο συνεπής πηγή μεγάλων δεδομένων στη δημόσια διοίκηση.

Τέλος, διάφορες υπηρεσίες έχουν δημιουργηθεί με βάση την Διαύγεια, με σκοπό να λύσουν ψεγάδια του προγράμματος.

Συγκεκριμένα,

- **Υπερδιαύγεια (Hyperdiavgeia)**

Η Υπερδιαύγεια δημιουργήθηκε το 2011, χωρίς να συνδέεται με κανέναν δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα, αποσκοπώντας στην προώθηση της διαφάνειας και στην ενημέρωση των πολιτών ότι τα δημόσια δεδομένα είναι κτήμα όλων, ώστε επιπρόσθετα να ενισχύσει και την χρήση τους από τους τελευταίους. Περιλαμβάνει μηχανές αναζήτησης όχι μόνο με τον αριθμό ανάρτησης αλλά και ολόκληρων κειμένων, ενώ

δίνει την δυνατότητα αναζήτησης ανά οργανισμό. Υπάρχει ακόμα και η δυνατότητα προεπισκόπησης των εγγράφων κατά την αναζήτηση, παρέχοντας σε όλα τα παραπάνω υψηλή ταχύτητα και ευχρηστία.

Δημιουργήθηκε διότι ο ιστότοπος της Διαύγειας παρουσιάζει λειτουργικά προβλήματα κατά τις ώρες αιχμής, δεν παρέχει τη δυνατότητα αναζήτησης μέσα στα έγγραφα και δεν διαθέτει σύγχρονα λειτουργικά μέσα. Έτσι, παρά τον αρχικό λόγο δημιουργίας της Διαύγειας, οι πολίτες ενδεχομένως να δυσκολεύονται να βρουν τις πληροφορίες που θέλουν. Η Υπερδιαύγεια παρέχει όλες τις σύγχρονες λειτουργίες με σκοπό να διευκολύνουν το χρήστη «διαβάζοντας» ακόμα και αρχεία που είναι είτε χειρόγραφα είτε σε ασύμβατες μορφές και όλα αυτά με πραγματική ταχύτητα απόκρισης και ευκολίας.

- **Το πρόγραμμα Greek Spending Visualization**

Η παρούσα εφαρμογή έχει ως στόχο την οπτικοποίηση εκείνων των δεδομένων που αφορούν τις δαπάνες του Ελληνικού κράτους, ενώ ακόμη λαμβάνοντας δεδομένα από την Διαύγεια συντελεί και στην εξυγίανση της. Μπαίνοντας στη συγκεκριμένη εφαρμογή μπορεί κανείς να δει τις 400 μεγαλύτερες δαπάνες του Ελληνικού κράτους για τις τελευταίες 3 μέρες. Εμφανίζονται είτε με ημερολογιακή σειρά, είτε με βάση το κόστος τους, είτε με βάση τον αριθμό των αποφάσεων δίνοντας προβάδισμα στην ημερομηνία με τις περισσότερες αναρτήσεις.

7.2 Αγορά - Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων

Πρόκειται για διαδικτυακή Πύλη, η οποία βρίσκεται σε πιλοτική λειτουργία και όλοι οι Δημόσιοι Φορείς υποχρεούνται να καταχωρούν τα αιτήματα, τις προκηρύξεις, τις συμβάσεις και τις εντολές πληρωμών. Η πύλη χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες που αφορούν τις παραπάνω κατηγορίες καθιστώντας την αναζήτηση τους εύκολη. Οι διαδικασίες ανάρτησης και αναζήτησης είναι ίδιες με τις αντίστοιχες της Διαύγειας και ειδικότερα για την αναζήτηση, κάθε αναρτημένη πληροφορία συνοδεύεται από τον Αριθμό Διαδικτυακής Ανάρτησης (ΑΔΑ).

Μελλοντικός στόχος είναι να υπάρξει σύνδεση των δεδομένων της Διαύγειας με αυτών της Αγοράς κατά τρόπο ώστε, όταν σε μία από τις δύο πραγματοποιείται μια ανάρτηση, ταυτόχρονα να ενημερώνεται και η βάση δεδομένων της άλλης. Επιπλέον, θα υπάρξει διασύνδεση της Αγοράς με το Μητρώο Δεσμεύσεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, στοχεύοντας, όσον αφορά το σκέλος της έγκρισης και πληρωμής των δαπανών των δημοσίων συμβάσεων, στην παρακολούθηση της ομαλής εκτέλεσης του προϋπολογισμού των φορέων του δημοσίου.

Τέλος, στοχεύοντας στην ευκολία της παρακολούθησης, ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων, η Αγορά θα συνδέεται με οποιοδήποτε άλλο μητρώο τηρείται από υπηρεσίες του Δημοσίου για ελεγκτικούς και στατιστικούς σκοπούς.

7.3 Ανοιχτά Γεωχωρικά Δεδομένα

Ιδρυτής των ανοιχτών γεωχωρικών δεδομένων είναι το Ινστιτούτο Πληροφοριακών Συστημάτων του Ερευνητικού Κέντρου Αθηνά. Σκοπός της ίδρυσης τους ήταν η πύλη αυτή να αποτελέσει ένα κεντρικό σημείο συλλογής, αναζήτησης, διάθεσης και απεικόνισης της ανοιχτής δημόσιας γεωχωρικής πληροφορίας. Περιλαμβάνει δράσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης και η λειτουργία της εντάσσεται στον Οδικό Χάρτη υποστήριξης εφαρμογής του νόμου 3979/2011 ενώ τα υπάρχοντα δεδομένα προσφέρονται με άδεια χρήσης που καθορίζεται από τους παρόχους τους²⁸.

Η χαμηλή ταχύτητα του ιστότοπου είναι ένα από τα βασικά προβλήματα που παρουσιάζονται και οφείλεται στην έλλειψη εξοπλισμού και υποδομών υψηλού κόστους που το κράτος μας στη δεδομένη στιγμή αδυνατεί να αποκτήσει. Το επόμενο πρόβλημα που ενδέχεται να αντιμετωπίσει ο χρήστης είναι η παρουσία λαθών που οφείλεται στα κακής ποιότητας δεδομένα που μέχρι τώρα συγκέντρωνε η Δημόσια Διοίκηση. Είμαστε εν αναμονή ενός νέου προγράμματος, το οποίο θα δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη, να διορθώνει απευθείας πάνω στο χάρτη το λάθος που έχει εντοπίσει.

---

²⁸ Για τα ψηφιακά υπόβαθρα του Google Maps η άδεια χρήσης είναι: http://www.google.com/intl/en_ALL/help/terms_maps.html, για τα ψηφιακά υπόβαθρα του OpenStreetMap η άδεια χρήσης είναι: Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic License. για τα ψηφιακά υπόβαθρα της Κτηματολόγιο Α.Ε. η άδεια χρήσης είναι: <http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx>

Κλείνοντας, μέσω των γεωχωρικών δεδομένων και της προσπάθειας αυτής, δημιουργήθηκε το OpenStreetMap, μια παγκόσμια συνεργασία χαρτών που διατίθεται δωρεάν και μπορεί να επεκτείνει τις πληροφορίες της με πολύ απλό τρόπο. Σύμφωνα με αυτό, ο καθένας θα είναι σε θέση να συμπληρώσει το όνομα μιας οδού που δεν υπάρχει ή έναν νέο δρόμο.

Τέλος, γίνεται μεγάλη προσπάθεια καταγραφής των γεωχωρικών δεδομένων που ενδέχεται να απουσιάζουν. Ο οργανισμός Κτηματολογίου και Χαρτογραφίσεων Ελλάδας πλέον καταγράφει τα γεωχωρικά δεδομένα και τα δημοσιεύει σε τακτική βάση, διαδικασία αρκετά χρονοβόρα αφού τα περισσότερα από τα δεδομένα που απουσιάζουν δεν υπάρχουν καν, καθώς μέχρι πρότινος δεν υπήρχε σαφές θεσμικό πλαίσιο που υπαγόρευε την σύνταξη τους. Μάλιστα, κάποιοι φορείς ενδέχεται να πωλούσαν, με άδειες και αυθαίρετα καθορισμένο από τον εκάστοτε φορέα κόστος, τις πληροφορίες αυτές, πρακτική που σύμφωνα με τον νόμο 3882/2010 καταργήθηκε.

7.4 Εθνική Κεντρική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης

Η Εθνική Κεντρική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης Ermis, είναι η επίσημη Κυβερνητική Διαδικτυακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης, με στόχους την ταυτόχρονη ενημέρωση πολιτών και επιχειρήσεων όπως και την ασφαλή διεκπεραίωση των όποιων υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Το έργο αυτό έχει χρηματοδοτηθεί από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» σε ποσοστό 80% από την Ευρωπαϊκή Ένωση και σε ποσοστό 20% από εθνικούς πόρους, ενώ φορέας λειτουργίας και χρηματοδότησης τους είναι το Υπουργείο Εσωτερικών – Γενική Γραμματεία Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Βασικό μέλημα είναι να εκσυγχρονιστεί η Δημόσια Διοίκηση και οι παρεχόμενες προς τους πολίτες υπηρεσίες. Όλες οι συναλλαγές, φυσικές ή ηλεκτρονικές, είναι δημοσιευμένες στην πύλη ενώ από επιχειρηματικής πλευράς πρόκειται για ένα, ως μας επιτραπεί η έκφραση, ηλεκτρονικό πολυκατάστημα της Δημόσιας Διοίκησης το οποίο χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα:

- **Παροχή πληροφοριών**

Όλες οι πληροφορίες που σχετίζονται με τις συναλλαγές των πολιτών και την αλληλεπίδραση τους με τους κρατικούς φορείς, συλλέγονται και διατίθενται στους

πολίτες και τις επιχειρήσεις. Οι ενδιαφερόμενοι έχουν πέντε διαφορετικούς τρόπους αναζήτησης τους. Μέσω της ενότητας «οι ανάγκες μου» μπορούν να βρουν πληροφορίες ή υπηρεσίες που αφορούν κάτι πολύ συγκεκριμένο, όπως αν θέλουν να ταξιδέψουν, να ασφαλιστούν ή ακόμα και αν χάσουν το πορτοφόλι τους. Η ενότητα «ανάλογα με το Θεματικό Αντικείμενο» είναι οργανωμένη και συμπεριλαμβάνει πληροφορίες χωρισμένες σε κατηγορίες με τίτλους «άνθρωποι», «κοινότητες και διαβίωση» και με αντίστοιχες υποενότητες «οικογένει», «κατοικία», κτλ. Συνεχίζοντας ο χρήστης μπορεί να αντλήσει πληροφορίες που αφορούν την δημόσια διοίκηση μέσω της ενότητας «φορείς Δημοσίου», ή μέσω της κεντρικής αναζήτησης εισάγοντας λέξεις κλειδιά.

- **Διαλειτουργικότητα**

Ο Ermis παρέχει τις αναγκαίες υποδομές για την επίτευξη της διαλειτουργικότητας, χαρακτηριστικό που τονίσαμε ότι απαραίτητως πρέπει να έχει οποιοδήποτε δημόσιο έγγραφο ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η υποστήριξη των συστημάτων όλης της δημόσιας διοίκησης. Οι εγγεγραμμένοι χρήστες, ακόμα και οι μη μπορούν να γραφτούν με ευκολία, είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τις παρεχόμενες πληροφορίες και να λάβουν και σχετικές βεβαιώσεις για τις υπηρεσίες που χρησιμοποίησαν.

- **Ασφάλεια των συναλλαγών**

Ο Ermis παρέχει ασφαλείς υπηρεσίες Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε κάθε βαθμίδα, μάλιστα αναλόγως με τον τύπο των δεδομένων που διακινεί καθεμία, υποστηρίζει και διαφορετικά επίπεδα ταυτοποίησης των χρηστών. Συγκεκριμένα, υπηρεσίες που αφορούν μόνο στην πληροφόρηση των πολιτών, δεν απαιτούν καμία είδους ταυτοποίηση ενώ εκείνες οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα ηλεκτρονικής αίτησης, απαιτούν απλώς την χρήση username και password, που αποκτά ο χρήστης με την εγγραφή του στην πύλη. Σε υπηρεσίες που προσφέρεται πλήρης ηλεκτρονική διεκπεραίωση, απαιτείται πέρα από την εγγραφή του χρήστη και η φυσική ταυτοποίηση του, αλλά μόνο μια φορά, σε οποιοδήποτε ΚΕΠ. Τέλος, σε σύντομο χρονικό διάστημα

αναμένεται να υποστηρίζεται η δυνατότητα ταυτοποίησης του χρήστη μέσω ψηφιακών πιστοποιητικών που θα χρησιμοποιηθούν για την ψηφιακή υπογραφή.

7.5 Ελεύθερο Λογισμικό / Λογισμικό Ανοιχτού Κώδικα, ΕΛ/ΛΑΚ

Η μη-κερδοσκοπική εταιρεία ΕΛ/ΛΑΚ, ξεκίνησε την λειτουργία της το 2008, με κύριο στόχο να συμβάλλει στην πολιτική της ανοιχτότητας και στην γενικότερη ανάπτυξη των Ανοιχτών Προτύπων, του Ελεύθερου Λογισμικού, του Ανοιχτού Περιεχομένου, των Ανοιχτών Δεδομένων και των Τεχνολογιών Ανοιχτής Αρχιτεκτονικής στους χώρους της εκπαίδευσης, του δημοσίου τομέα και των επιχειρήσεων. Σήμερα αποτελείται από 29 πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα και Κοινοφελείς Φορείς, ενώ η φιλοδοξία της είναι να αποτελέσει κέντρο γνώσης για τις ανοιχτές τεχνολογίες. Η ΕΛ/ΛΑΚ αποτελεί ιδρυτικό μέλος του Open Data Institute²⁹, είναι μέλος του Communia³⁰ και μέλος του Open Budget Initiative³¹.

Οι άνθρωποι που αποτελούν την εταιρεία ΕΛ/ΛΑΚ διαθέτουν επιστημονική εμπειρία και γνώση ώστε να σχεδιάζουν και να αναπτύσσουν δράσεις διαφάνειας. Ο στόχος της και ο σκοπός λειτουργίας της συνοψίζεται στα παρακάτω:

- Συμβολή στην ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα οφέλη που θα αποκομίσουν από την χρήση του Ελεύθερου Λογισμικού, του Ανοιχτού Περιεχομένου και των Τεχνολογιών Ανοιχτής Αρχιτεκτονικής
- Έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση για τις ανοιχτές τεχνολογίες σε εγχώριο και όχι μόνο επίπεδο
- Προσπάθεια καταμερισμού εργασίας σε όλους τους φορείς που με έμμεσο ή άμεσο τρόπο συμβάλουν στην διάδοση και στην ανάπτυξη του Ελεύθερου Λογισμικού, του Ανοιχτού Περιεχομένου και των Τεχνολογιών Ανοιχτής Αρχιτεκτονικής
- Δημιουργία κέντρων προώθησης των ανοιχτών τεχνολογιών που μέσα από σεμινάρια θα ενημερώσουν τους πολίτες

---

²⁹ <http://opendatainstitute.org/>

³⁰ <http://www.communia-association.org/>), είναι ο ελληνικός κόμβος για το Open Data Institute (<http://opendatainstitute.org/>)

³¹ <http://internationalbudget.org/what-we-do/r-ibp-initiatives/open-budget-initiative/>

- Συμβολή στην προώθηση επιχειρηματικών μοντέλων βασιζόμενα στο ΕΛ/ΛΑΚ και διάδοση τους στις επιχειρήσεις
- Συντονισμό εθελοντών για ανάπτυξη λογισμικού και εφαρμογών
- Δημιουργία υποστηρικτικών εφαρμογών (helpdesk) για τυχόν απορίες
- Συμβολή στην ανάπτυξη και προώθηση δράσεων Ανοιχτού Περιεχομένου και των Τεχνολογιών Ανοιχτής Αρχιτεκτονικής

Με απλά λόγια η ΕΛ/ΛΑΚ είναι ένα λογισμικό που ο καθένας είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, αντιγράψει, διανέμει και τροποποιήσει ανάλογα με τις ανάγκες του. Σήμερα λειτουργεί, ένα παγκόσμιο δίκτυο προγραμματιστών, ώστε να το διορθώνουν και να το βελτιώνουν. Η εξάπλωση του στηρίζεται καθαρά στο διαδίκτυο και χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση, στη δημόσια διοίκηση αλλά και στις επιχειρήσεις. Απόρροια της χρήσης του είναι η απαλλαγή από τα κόστη κτήσεως και συνεχούς αναβαθμίσεως, που χαρακτηρίζουν τα κλειστά λογισμικά. Με την υποστήριξη αυτού του λογισμικού, το οποίο δεν στερείται ποιότητας έναντι των κλειστών, το κόστος απόκτησης μειώνεται³², υπάρχει η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης του και ο χρήστης δύναται να επιλέξει ανά πάσα ώρα το πρόγραμμα που χρειάζεται χωρίς να ανησυχεί αν ο συγκεκριμένος πάροχος είναι συμβατός. Η χρήση του ελεύθερου λογισμικού προάγει την διαφάνεια και την ειλικρίνεια κατά τις συναλλαγές μεταξύ δημόσιας διοίκησης και πολιτών.

Συνοψίζοντας η χρήσης των ανοιχτών εφαρμογών, συμβάλλει στην πρόσβαση των πολιτών σε δεδομένα της δημόσιας διοίκησης, απλοποιεί της συναλλαγές μειώνοντας την γραφειοκρατία και μάλιστα τις εκσυγχρονίζει. Ενισχύεται η διαφάνεια και βελτιώνεται η εθνική μας εικόνα μέσω της ανάπτυξης επιχειρηματικών εγχειρημάτων που πλέον έχουν πρόσβαση στα δεδομένα της κυβέρνησης.

---

³² Υπάρχει κάποιο κόστος που προέρχεται από την υποστήριξη, την εκπαίδευση των χρηστών αλλά δεν υπάρχει κόστος άδειας λογισμικού, ούτε απαιτείται υψηλό κόστος για την αναβάθμιση του

7.6 Ελληνικά Υπουργεία

➤ Υπουργείο Εσωτερικών

Οι κυρίως αρμοδιότητες του Υπουργείου Εσωτερικών περιλαμβάνουν τις κάτωθι:

- i. Εποπτεία επί των διοικήσεων των επιμέρους περιφερειών της χώρας και κατ'επέκταση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης
- ii. Συντονισμός και οργάνωση εκλογών και δημοψηφισμάτων
- iii. Ζητήματα που αφορούν τη νομοθεσία περί ελληνικής ιθαγένειας και ομογενών
- iv. Ο,τιδήποτε σχετικά με μητρώα, ληξιαρχεία και δημοτολόγια
- v. Ζητήματα που αφορούν την ισότητα των φύλων
- vi. Μεταναστευτική πολιτική και νομοθεσία περί αλλοδαπών (άδειες παραμονής, κοινωνική ένταξη).

Το Υπουργείο Εσωτερικών παρέχει ελεύθερα δεδομένα στους πολίτες δια μέσου των ακόλουθων προγραμμάτων:

- Πρόγραμμα Καλλικράτης
- Πύλη e-themis
- <http://geodata.gov.gr/>

➤ Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

Το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ιδρύθηκε το 2011 έπειτα από διάσπαση του τότε Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Οι αρμοδιότητές του εκτείνονται σε όλα τα ζητήματα σχετικά με τη Δημόσια Διοίκηση:

- i. Θέματα οργάνωσης, λειτουργίας, ανάπτυξη της πληροφορικής και προσωπικού του δημόσιου τομέα
- ii. Διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου, εποπτεία και κατευθυντήριες οδηγίες για τη δομή και λειτουργία όλων των Δημόσιων Υπηρεσιών οι οποίες έχουν ως αποστολή την εξυπηρέτηση των πολιτών

- iii. Συντονισμός των προσπαθειών για την επίτευξη των προτεραιοτήτων του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΠΟΛΙΤΕΙΑ»³³
- iv. Αρμοδιότητα για το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» σε ότι αφορά μελέτες, έργα και δράσεις που αναφέρονται στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας προς τους πολίτες.³⁴ Εξού και αποτελεί τομή στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση, προσφέροντας την αντίστοιχη τεχνολογία, τις υπηρεσίες, και τους δικτυακούς ιστοτόπους. Στους τελευταίους αναρτώνται όλες οι πολιτικές αποφάσεις για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και θέματα εσωτερικής διοίκησης, αυτοδιοίκησης, μετανάστευσης αλλά και δράσεις για την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας.

➤ **Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών**

Το Υπουργείο Οικονομικών είναι αρμόδιο για τη δημοσιονομική πολιτική, το σχεδιασμό και την εκτέλεση του προϋπολογισμού του κράτους (δημόσια έσοδα και έξοδα). Στην ιστοσελίδα του υπουργείου δημοσιεύονται τα οικονομικά στοιχεία της χώρας (προϋπολογισμός με επιμέρους εκθέσεις και πίνακες, ισολογισμοί, στοιχεία δημόσιου χρέους, κτλ), εκθέσεις που αφορούν την ελληνική οικονομία, όπως αναφορές προόδου για το πρόγραμμα στήριξης της οικονομίας, αναφορές για την οικονομική πορεία της χώρας, μεταρρυθμιστικές δράσεις, νομοθεσίες, φορολογικά και τελωνειακά θέματα.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
  - INTRASTAT: Ηλεκτρονικό σύστημα υποβολής δηλώσεων Intrastat
  - ΞΕΝΙΟΣ ΖΕΥΣ: Ηλεκτρονικό σύστημα υποβολής μηνιαίων δελτίων κίνησης τουριστικών καταλυμάτων
- Γενικό Λογιστήριο του Κράτους
- TAXISNet
- Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων

---

³³ Θεσμική απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών

³⁴ http://www.ydmed.gov.gr/?page_id=42

➤ **Υπουργείο Εξωτερικών**

Το Υπουργείο Εξωτερικών είναι αρμόδιο για την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της χώρας. Αυτή περιλαμβάνει θέματα που αφορούν τις διεθνείς σχέσεις, συνεργασίες, τη διεθνή πολιτική και εκπροσώπηση της χώρας, την προάσπιση των ελληνικών συμφερόντων στο εξωτερικό και την ενίσχυση της διεθνούς νομιμότητας. Στην ιστοσελίδα του υπουργείου δημοσιεύονται επίκαιρα θέματα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής αλλά και της δραστηριότητας του υπουργείου. Υπάρχουν πληροφορίες για τους Έλληνες πολίτες και τις ελληνικές επιχειρήσεις, τους Έλληνες της Διασποράς αλλά και τους αλλοδαπούς που κατοικούν στην Ελλάδα όπως έκδοση εγγράφων, προξενικά ζητήματα, μεταφράσεις εγγράφων, ευκαιρίες σταδιοδρομίας και εθελοντισμού στο εξωτερικό κ.α..

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Κέντρο εξυπηρέτησης και πληροφόρησης (ΚΕΠ) πολιτών και απόδημων Ελλήνων
- Μεταφραστική Υπηρεσία
- Διεθνείς Χρηματοδοτήσεις που προσφέρει το Υπουργείο σε ελληνικές επιχειρήσεις και Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΜΚΟ)

➤ **Υπουργείο Εθνικής Άμυνας**

Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας έχει ως κύρια αρμοδιότητα την άσκηση της διοίκησης των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας. Στο δικτυακό τόπο του υπουργείου αναρτώνται θέματα όπως η αμυντική πολιτική, ανακοινώσεις για εξοπλιστικά προγράμματα και επενδύσεις, ποικίλες προκηρύξεις, το κοινωνικό έργο των Ενόπλων Δυνάμεων αλλά και ειδικότερα θέματα που αφορούν τη στρατιωτική θητεία και τη διαδικασία εισαγωγής στις στρατιωτικές σχολές.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Διεύθυνση Διαχείρισης Ευρωπαϊκών & Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
- Κοινοβουλευτικός Έλεγχος
- Προκηρύξεις

➤ **Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας**

Η ιστοσελίδα του υπουργείου αφορά περισσότερο τις επιχειρήσεις, καθώς εκεί βρίσκονται αναρτημένες οι πρόσφατες εξελίξεις που σχετίζονται με τη δράση του Υπουργείου για την τόνωση της εγχώριας αγοράς και την ανάπτυξη της οικονομίας, όπως επίσης και προκηρύξεις έργων. Κάθε υποψήφιος επενδυτής μπορεί να εγγραφεί στο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων και να υποβάλλει ηλεκτρονικά τεχνοοικονομικά στοιχεία του επενδυτικού του σχεδίου.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Παρατηρητήριο τιμών e-prices.gr
- Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (Ο.Π.Σ.)
- Χρεώσεις Υπέρ Τρίτων
- Startup Greece
- Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)
- Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων

➤ **Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου**

Το Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου αποτελεί αφενός τον διοικητικό φορέα της Εμπορικής Ναυτιλίας, και αφετέρου μέσω του Λιμενικού Σώματος – Ελληνικής Ακτοφυλακής έχει ως αποστολή την εφαρμογή του νόμου στον θαλάσσιο χώρο ευθύνης του, στα πλοία και στα πάσης φύσεως πλωτά ναυπηγήματα, στους λιμένες και στη χερσαία ζώνη αυτών, καθώς και σε άλλους χερσαίους, παράκτιους ή θαλάσσιους χώρους. Στην ιστοσελίδα του βρίσκονται αναρτημένα θέματα που αφορούν θέματα πολιτικής του υπουργείου αλλά και πληροφορίες για εγκυκλίους, προσλήψεις, αλιείς και για όσους ενδιαφέρονται να αναπτύξουν αλιευτική επιχείρηση και πληροφορίες σχετικά με τις σχολές του Ναυτικού. Οι πολίτες, επίσης έχουν τη δυνατότητα αναζήτησης παραδοσιακών οικισμών και διατηρητέων κτιρίων. Οι φορείς που δραστηριοποιούνται στο Αιγαίο (μη κερδοσκοπικοί που ασχολούνται με αθλητική, πολιτιστική, κοινωνική δραστηριότητα) μπορούν να εγγραφούν σε αντίστοιχο μητρώο και να δημοσιεύουν τις δράσεις τους αλλά και να υποβάλλουν αιτήματα επιχορήγησης.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται ο παρακάτω φορέας:

- Ελληνική Υπηρεσία Διερεύνησης Ναυτικών Ατυχημάτων και Συμβάντων

➤ **Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής**

Το υπουργείο είναι αρμόδιο για το συντονισμό των περιβαλλοντικών πολιτικών της κυβέρνησης. Σε αυτόν περιλαμβάνονται η διατήρηση και η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, των ανανεώσιμων φυσικών πόρων, της βιοποικιλότητας και των υδατικών πόρων, η ορθή διαχείριση των μη ανανεώσιμων ενεργειακών πόρων και η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η εξοικονόμηση ενέργειας, η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, η αστική αναγέννηση και ο βιώσιμος χωροταξικός σχεδιασμός. Πληροφορίες για όλα αυτά, όπως επίσης και για διάφορους διαγωνισμούς και προκηρύξεις, μπορεί να βρει κάθε πολίτης μέσα στην ιστοσελίδα του.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Κτηματολόγιο Α.Ε.
- Εθνικό Δίκτυο Πληροφοριών Περιβάλλοντος
- Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη»
- Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα για την Ενέργεια
- Αρχείο Παραδοσιακών Οικισμών & Διατηρητέων Κτιρίων

➤ **Υπουργείο Παιδείας, δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων**

Το υπουργείο είναι αρμόδιο για την προαγωγή της παιδείας με σκοπό την αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες, την ανάπτυξη και προαγωγή της επιστήμης, της έρευνας και της διδασκαλίας, την προστασία της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης και λατρείας και την εποπτεία των λειτουργιών όλων των γνωστών θρησκειών. Η ιστοσελίδα του υπουργείου είναι σχεδιασμένη με στόχο την ενημέρωση κυρίως των μαθητών, των γονέων και των εκπαιδευτικών σε θέματα πολιτικής, εξελίξεων αλλά και δράσεων σχετικά με όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Υπάρχει ενημέρωση για τη διδακτέα ύλη, ανακοινώσεις, προκηρύξεις, θέματα επιμόρφωσης και ανέλιξης των εκπαιδευτικών, νομικό πλαίσιο κ.α..

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Ψηφιακό Σχολείο
- Εύδοξος
- Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη
- Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών
- Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ)

➤ **Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων**

Το υπουργείο είναι αρμόδιο, μεταξύ άλλων, για όλες τις αστικές και υπεραστικές συγκοινωνίες, τα ταξί και τις εμπορευματικές μεταφορές, την τεχνολογία των οχημάτων, το Ευρωπαϊκό δορυφορικό πρόγραμμα ραδιοπλοήγησης Galileo, την οδική ασφάλεια, τα δημόσια έργα, τον Οργανισμό Αντισεισμικού Σχεδιασμού & Προστασίας, τα δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, την διαχείριση του φάσματος συχνοτήτων, και τις ραδιοεπικοινωνίες των πλοίων. Στην επίσημη ιστοσελίδα αναρτώνται ανακοινώσεις, προκηρύξεις, στοιχεία και μελέτες συμβάσεων έργων υποδομών, το θεσμικό πλαίσιο για την ανάθεση έργων και την εξέλιξη μεγάλων έργων, κ.α..

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων
- Οδηγός του Πολίτη
- Ευρωπαϊκή Χάρτα Οδικής Ασφάλειας

➤ **Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας**

Το υπουργείο είναι υπεύθυνο για τις ατομικές και συλλογικές συμβάσεις εργασίας, τα χρονικά όρια εργασίας, την ισότητα των φύλων και τις ίσες ευκαιρίες, τις υπηρεσίες απασχόλησης, την κοινωνική ενσωμάτωση των αλλοδαπών εργαζομένων, την

κοινωνική προστασία και αποκατάσταση των ατόμων ειδικών κατηγοριών, την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών, τη διαχείριση κοινοτικών και άλλων πόρων σχετικών με την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, την εκπροσώπηση της Ελλάδας στη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ), και την έρευνα και δίωξη των παραβάσεων της εργατικής νομοθεσίας, της παράνομης απασχόλησης και της ανασφάλιστης εργασίας τόσο στον ιδιωτικό, όσο και στο δημόσιο τομέα. Στην αντίστοιχη ιστοσελίδα παρέχονται πληροφορίες για τις δράσεις του υπουργείου, προκηρύξεις, νομοθετικά ζητήματα που αφορούν θέματα ασφάλισης, απασχόλησης και εργασίας.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης
- Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)

➤ **Υπουργείο Υγείας**

Το υπουργείο είναι αρμόδιο για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής για την υγεία και την πρόνοια. Ο πολίτης ενημερώνεται για γενικά θέματα όπως δράσεις του υπουργείου αλλά και πιο εξειδικευμένα, όπως οι εφημερίες των φαρμακείων αλλά και των ιατρών στα νοσοκομεία της χώρας, όπως επίσης και οικονομικά και λειτουργικά στοιχεία των νοσοκομείων και των κέντρων υγείας. Τα στοιχεία αυτά μπορούν να συγκριθούν ώστε οι ενδιαφερόμενοι να εξάγουν αναφορές και να έχουν γνώση δεικτών αξιολόγησης των μονάδων υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- ESY.net - Εισαγωγή Στοιχείων Μονάδων Υγείας
- Δελτία Τιμών Φαρμάκων
- Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση

➤ **Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων**

Το υπουργείο είναι αρμόδιο, μεταξύ άλλων, για τη γεωργική και κτηνοτροφική πολιτική, τη φυτική και ζωική παραγωγή και την κτηνιατρική υγεία. Στην ιστοσελίδα του, το Υπουργείο παρέχει πληροφορίες για αγροτικά επενδυτικά προγράμματα, για τις εξελίξεις στην αγροτική ανάπτυξη και το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο. Επίσης, ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων είναι φορέας του υπουργείου, ο οποίος ενημερώνει για τις προδιαγραφές των τροφίμων και προϊόντων, τις νόμιμες πρόσθετες ύλες αλλά και τα πρότυπα και τις αρχές στις οποίες πρέπει να στηρίζονται τα συστήματα παραγωγής προϊόντων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται ο παρακάτω φορέας:

- Ψηφιακές Υπηρεσίες

➤ **Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων**

Το υπουργείο είναι υπεύθυνο για την παροχή των αναγκαίων μέσων για την ικανοποίηση των οργανωτικών και λειτουργικών αναγκών της δικαιοσύνης (δικαστήρια, δικαστικοί λειτουργοί, δικαστικοί υπάλληλοι), την εποπτεία και ρύθμιση των νομικών λειτουργημάτων και επαγγελμάτων (δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, δικαστικοί επιμελητές), τη σχεδίαση και εφαρμογή της γενικής σωφρονιστικής πολιτικής, την κίνηση της διαδικασίας απονομής χάριτος, την ανάπτυξη διοικητικών δράσεων πρόληψης της εγκληματικότητας, την καθιέρωση και ενίσχυση κανόνων διαφάνειας στη λειτουργία των θεσμών του κράτους, τον σχεδιασμό, την επεξεργασία, το συντονισμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής προγραμμάτων και σχεδίων δράσης κατά της διαφθοράς και η εμπέδωση και την προαγωγή της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Το υπουργείο μέσω της ιστοσελίδας του παρέχει πληθώρα πληροφοριών στους πολίτες.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Εθνικού Ποινικού Μητρώου
- Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων

- Κώδικες
- Ευρωπαϊκή Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη

➤ **Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη**

Το υπουργείο είναι αρμόδιο για την εσωτερική ασφάλεια, την καταπολέμηση του εγκλήματος, την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών, την ασφάλεια των συνόρων και τη διαχείριση της παράνομης μετανάστευσης. Κάθε ένα από σώματα ασφαλείας της χώρας³⁵ διαθέτει τη δική του ιστοσελίδα που ενημερώνει τους πολίτες για τις δράσεις του και το νομοθετικό πλαίσιο σε αντίστοιχα θέματα.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

- Υπηρεσία Ασύλου
- Διεύθυνση Διαβατηρίων
- Συνήγορος του Πολίτη

➤ **Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού**

Το υπουργείο ενασχολείται με την προστασία, τη διάσωση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάπτυξη των τεχνών, καθώς και την ανάπτυξη και προώθηση του αθλητισμού (επαγγελματικού, ερασιτεχνικού, σχολικού). Η ιστοσελίδα προσφέρει πληροφόρηση για το έργο του υπουργείου, των εποπτευόμενων από αυτό οργανισμούς αλλά και κάθε φορέα πολιτιστικών δραστηριοτήτων, προκηρύξεις, διαδικασίες και αποτελέσματα εξετάσεων θεάτρου και χορού, κ.α.. Επίσης, μέσα από τη δικτυακή πύλη ΟΔΥΣΣΕΥΣ οι χρήστες μπορούν να αναζητήσουν πληροφορίες για αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία μέσα από ηλεκτρονικό πολιτιστικό χάρτη της Ελλάδας. Ο χρήστης μπορεί να πλοηγηθεί μέσα από το χρονολόγιο της ελληνικής ιστορίας και τέχνης σε σημαντικά γεγονότα.

Υπό την αιγίδα του υπουργείου βρίσκονται οι παρακάτω φορείς:

---

³⁵ Ελληνική Αστυνομία, Πυροσβεστικό σώμα, Λιμενικό σώμα, Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, και Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας

- Πύλη Πολιτιστικών Φορέων
- ΟΔΥΣΣΕΥΣ
- Διαρκής Κατάλογος των Κυρηγμένων Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος
- Χαρτογράφηση αθλητικών εγκαταστάσεων

7.7 Ανοιχτή Διάθεση Φορολογικών Στοιχείων

Η ανοιχτή διάθεση φορολογικών στοιχείων στοχεύει στη βελτίωση της διαδικασίας απόδοσης ευθύνης, τη μείωση της γραφειοκρατίας και την ενίσχυση της διαφάνειας του φορολογικού συστήματος. Υπεύθυνος φορέας είναι η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών, η οποία ξεκινώντας το 2000 έχει δημοσιεύσει στατιστικά στοιχεία που αφορούν στοιχεία απόδοσης των ΔΟΥ καθώς και το στάδιο διεκπεραίωσης υποθέσεων. Η εν λόγω διάθεση δεν είναι ακόμα στο προσδοκώμενο στάδιο, όμως διαβάζοντας τα σχόλια των πολιτών στην ιστοσελίδα του, διαπιστώνουμε ότι οι πολίτες επιθυμούν τα φορολογικά στοιχεία του καθενός να είναι ανοιχτά και προσβάσιμα σε όλους, με την απλή πληκτρολόγηση ενός ονόματος. Είμαστε σε αναμονή για το τι θα συμβεί στα επόμενα χρόνια.

7.8 ΚΕΠ

Εικόνα 6. Η ιστοσελίδα του ΚΕΠ

Τα ΚΕΠ, αποτελούν άλλη μια προσπάθεια της Δημόσιας Διοίκησης αφού εξάγουν δεδομένα και στοιχεία που έχουν στην κατοχή τους προς το ευρύ κοινό, κάνοντας ένα ακόμα ουσιαστικό βήμα προς την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Ο δικτυακός τόπος των ΚΕΠ ενημερώνεται σε καθημερινή βάση με πληροφορίες του καλύπτουν όλο το εύρος του Δημόσιου τομέα. Επιπλέον, ο πολίτης είναι σε θέση να υποβάλλει ηλεκτρονική αίτηση προς τα ΚΕΠ για τις υπηρεσίες που είναι αρμόδια, αλλά και να ενημερωθεί για τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έκδοση προσωπικών εγγράφων. Το υπουργείο Εσωτερικών μέσω του προγράμματος Ερμής έδωσε την δυνατότητα σύνδεσης όλων των ΚΕΠ της χώρας. Αξίζει να σημειώσουμε ότι τα ΚΕΠ αποτελούν από τους πρώτους διαδικτυακούς τόπους χρονολογικά που περιέχουν το domain «.gov».

7.9 Εθνικό Δίκτυο Δημόσιας Διοίκησης «Σύζευξις»

Το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, δημιούργησε το έργο Σύζευξις, με σκοπό να αναπτύξει και να εκσυγχρονίσει την τηλεπικοινωνιακή δομή του Δημοσίου Τομέα. Η βελτίωση της λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών, η αναβάθμιση της μεταξύ τους επικοινωνίας μέσω παροχής προηγμένων τηλεματικών υπηρεσιών με χαμηλό κόστος και η εξυπηρέτηση των πολιτών με συστήματα πληροφορικής φιλικά προς το χρήστη όσον αφορά τις συναλλαγές του με το δημόσιο, είναι οι λόγοι ύπαρξης του.

Το έργο αυτό καλύπτει το σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας προσφέροντας σε όλες τις υπηρεσίες που αποφασίζουν να ενσωματωθούν στο φορέα αυτόν, όχι απλές τηλεφωνικές συνδέσεις αλλά προηγμένες υπηρεσίες φωνής, δεδομένων και εικόνων. Στα επόμενα τρία χρόνια, αναμένεται να είναι το Εθνικό Δίκτυο της Δημόσιας Διοίκησης, χωρίς κανένα κόστος το οποίο θα είναι σε θέση να:

- Διασυνδέει ένα ενιαίο δίκτυο περί των 4.500 φορέων της Δημόσιας Διοίκησης
- Προσφέρει υπηρεσίες πρόσβασης στο Internet και υπηρεσίες Ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου

- Διαθέτει Διαδικτυακή Πύλη με υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας (π.χ Υπηρεσίες καταλόγου, εφαρμογές τηλεσυνεργασίας κ.λ.π) σε όλους τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης)
- Προσφέρει υποδομή ασφάλειας για την έκδοση ψηφιακών πιστοποιητικών
- Παρέχει Ηλεκτρονικό σύστημα εκπαίδευσης (Σύγχρονης και Ασύγχρονης)
- Προσφέρει υπηρεσίες Τηλεδιάσκεψης
- Τέλος, θα διαθέτει δωρεάν τηλεφωνία τόσο μεταξύ των Υπηρεσιών του Φορέα, όσο και για όλες τις συνδεδεμένες Υπηρεσίες.

Τα οφέλη που έχει μέχρι τώρα, και που με την πάροδο του χρόνου αναμένονται, είναι ο εκσυγχρονισμός της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης με την παροχή των προηγμένων υπηρεσιών που αναφέραμε, η εκμετάλλευση εναλλακτικών πηγών πληροφοριών και η αποφυγή επαναλήψεων σε βάσεις δεδομένων, η μείωση του κόστους της επικοινωνίας των φορέων του δημοσίου, η βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών ειδικά όταν απαιτείται η εμπλοκή περισσότερων από ενός φορέα και η εύκολη αναζήτηση πληροφοριών που έχουν ως πηγή φορείς του δημοσίου.

7.10 Ψηφιακό Σχολείο

Εικόνα 7. Η πλατφόρμα «Ψηφιακό Σχολείο»

Το έργο Ψηφιακή Εκπαιδευτική Πλατφόρμα, Διαδραστικά Βιβλία και Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο στα πλαίσια του προγράμματος “Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση”. Πρόκειται για μια ψηφιακή πλατφόρμα, η οποία έχει ως στόχο την αναβάθμιση του μαθήματος που προσφέρεται στα σχολεία. Μπαίνοντας στην επίσημη σελίδα του, μπορεί κανείς να βρει πάνω από 100 σχολικά βιβλία με διαδραστικό ψηφιακό υλικό, όλα τα σχολικά βιβλία σε ψηφιακή και επεξεργάσιμη μορφή καθώς και όλο το διδακτικό πακέτο για κάθε μάθημα περιλαμβάνοντας το βιβλίο του μαθητή, εργασίες και το βιβλίο του εκπαιδευτικού. Τα περιεχόμενα του αφορούν τόσο την πρωτοβάθμια εκπαίδευση όσο και την δευτεροβάθμια και είναι προσβάσιμα σε μαθητές, δασκάλους, γονείς και σε κάθε πολίτη.

Είναι ένα εργαλείο που αφορά τόσο τους εκπαιδευτικούς όσο και τους μαθητές. Οι καθηγητές μπορούν να βρουν και να χρησιμοποιήσουν υλικό όπως πειράματα, διαδραστικές προσομοιώσεις, διερευνήσεις, εικόνες, ασκήσεις και άλλα τα οποία έχουν αναπτύξει μέλη της υπόλοιπης εκπαιδευτικής κοινότητας. Ταυτόχρονα, εάν το επιθυμούν μπορούν να αναρτήσουν και δικό τους έργο βοηθώντας τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς. Από την άλλη μεριά, οι μαθητές είναι σε θέση να βρουν ακόμα περισσότερες ασκήσεις από αυτές του σχολείου και προτεινόμενα θέματα εξέτασης τα οποία τους προετοιμάζουν για τις εξετάσεις είτε σε σχολικό είτε σε πανελλαδικό επίπεδο.

7.11 Startup Greece

Εικόνα 8. Startup Greece

Το Startup Greece είναι μια νέα ψηφιακή πλατφόρμα πληροφόρησης και δικτύωσης, που δημιουργήθηκε για να αναδείξει τη νέα γενιά επιχειρηματιών της Ελλάδας και να αλλάξει την ισχύουσα αντίληψη περί της επιχειρηματικότητας της χώρας. Υποστηρίζεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και την ελληνική κυβέρνηση σε συνεργασία με κοινότητες νέων επιχειρηματιών. Περιλαμβάνει:

- Δημόσια ή ιδιωτική χρηματοδότηση, συγκεντρώνοντας όλη την πληροφόρηση που αφορά τους διαθέσιμους πόρους για τον νέο ή τον παλαιότερο επιχειρηματία
- Διαδικασίες, νόμους και διατάξεις, ώστε να είναι σε θέση ο επιχειρηματίας να γνωρίζει και να διαθέτει έναν οδηγό ομαλής λειτουργίας
- Εκδηλώσεις που αφορούν στην επιχειρηματικότητα, την καινοτομία και την κατάρτιση, δίνοντας τη δυνατότητα στους επιχειρηματίες να αποκτήσουν προσωπική επαφή και να δικτυωθούν στο χώρο που κινούνται
- How-to-do άρθρα, με όλες τις λεπτομέρειες που κάνουν τη διαφορά σε ένα επιχειρηματικό σχέδιο

- Διαγωνισμούς επιχειρηματικότητας και καινοτομίας για να έχουν ένα σημείο πληροφόρησης ώστε να αξιοποιούν το ταλέντο τους
- Ιστορικά δεδομένα τόσο πετυχημένων όσο αποτυχημένων προσπαθειών, οι μεν να λειτουργήσουν ως παράδειγμα προς μίμηση και οι δε ως παράδειγμα προς αποφυγή.

Υπάρχει μια ολόκληρη κοινότητα που αποτελείται από νέους και παλαιότερους επιχειρηματίες, επενδυτές, ειδικούς σε θέματα του επιχειρείν, στελέχη χρηματοπιστωτικών οργανισμών και στελέχη της δημόσιας διοίκησης. Υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ των μελών της ομάδας σε υποομάδες επιχειρηματιών, φοιτητών, νέων, ειδικών, μελών συλλόγων κτλ, σε επενδυτές και στελέχη χρηματοπιστωτικών ομάδων και σε κυβερνητικά στελέχη. Το Startup Greece, στην περίπτωση που το εξαγόμενο προϊόν είναι πιο αναγνωρίσιμο από την εταιρεία που το εξάγει δημιουργεί σελίδες προβολής δίνοντας τη δυνατότητα σύνδεσης του προϊόντος με το εταιρικό προφίλ της επιχείρησης.

Οι επιχειρήσεις/οργανισμοί του Startup Greece μπορεί να περιλαμβάνουν επιχειρήσεις νέες ή εδραιωμένες, χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς όπως τράπεζες και εταιρείες επιχειρηματικών συμμετοχών, φορείς και ενώσεις που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την επιχειρηματικότητα καθώς και κυβερνητικούς και δημόσιους φορείς.

Οι λόγοι που είναι πετυχημένο το εν λόγω κίνημα:

- Crowdsourcing, η παραγωγή της γνώσης είναι μια συνεχής διαδικασία, τα μέλη της κοινότητας καλούνται να μεταφέρουν τη γνώση τους στους τομείς που αισθάνονται ότι είναι ενημερωμένοι
- Questions and Answers forum, διατηρείται πλατφόρμα στην οποία ο κάθε χρήστης μπορεί να εισάγει την ερώτηση του, τα υπόλοιπα μέλη ενημερώνονται μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος και μπορούν να απαντήσουν. Οι απαντήσεις εμφανίζονται αυτόματα στο forum όπου και χωρίζονται σε κατηγορίες.

- Matching, το οποίο νέο μέλος συμπληρώσει τα στοιχεία του, ομαδοποιείται με εταιρείες που παρουσιάζουν παρόμοιο αντικείμενο, ενώ παράλληλα στο προσωπικό προφίλ του χρήστη εμφανίζονται (όχι φανερά σε όλους) τα προφίλ άλλων μελών με παρόμοια δραστηριότητα ώστε να μπορέσουν να έρθουν σε επαφή για ανταλλαγή απόψεων και γνώσεων.

- Activity: στην προεπιλογή αυτή κάθε νέο ή παλιό μέλος μπορεί να ενημερωθεί για την είσοδο νέου μέλους, ανανεώσεις παλαιότερων μελών, είσοδο νέων εταιρειών, φορέων κτλ.

Το Startup Greece, εκφράζει την Ελλάδα του «γίνεται» κοιτάζοντας έξω από τα σύνορα, αναζητώντας αγορές, ενώνοντας ανθρώπους και ιδέες δίνοντας έδαφος στην επιχειρηματικότητα να ανθίσει. Προσπαθεί να εμπνεύσει τους νέους να πιστέψουν στις ιδέες τους και να καλλιεργήσουν το ταλέντο τους.

7.12 Η ένωση e-Θέμις

Εικόνα 9. Η πύλη e-themis

Η ένωση e-Θέμις αποτελεί ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο αποτελούμενο από δικηγόρους και ασκούμενους και αποσκοπεί στην διαμόρφωση μια νέας αντίληψης που αφορά την συμμετοχή των μελών του προς όφελος της νομικής επιστήμης. Συστάθηκε το 2009, βασιζόμενο στην υπ' αριθμό 1800/2011 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών προκειμένου να καλύψει το κενό που είχε δημιουργήσει η

απουσία μιας ανοιχτής και μη κερδοσκοπικής διαδικτυακής πηγής νομικής πληροφόρησης.

Τα σημεία στα οποία επικεντρώνεται είναι:

- Η ενημέρωση και επιστημονική αρωγή των μελών της, καθώς καλλιεργείται και προωθείται ο διάλογος μεταξύ των μελών της. Ειδική έμφαση δίνεται στα ζητήματα που αφορούν το διαδίκτυο, την ηλεκτρονική επικοινωνία και τα προσωπικά ζητήματα
- Η μελέτη των συνθηκών που επικρατούν στο χώρο δραστηριοτήτων των μελών και στη προσπάθεια επίλυσης τους
- Η ηθική και κοινωνική ανύψωση των μελών της
- Η καλλιέργεια του πνεύματος συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της

Προκειμένου να μπορέσουν να πραγματοποιηθούν τα παραπάνω απαιτείται η συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων στο χώρο του δικαίου, η συνεργασία σε νομικά θέματα, η οργάνωση τακτικών συγκεντρώσεων των μελών και η σύνταξη και δημοσίευση ανακοινώσεων και δημοσιευμάτων επί πρακτικών ή θεωρητικών θεμάτων. Επιπλέον, ενισχύεται η δημιουργία ομάδων εργασίας και η αφιλοκερδής παροχή νομικής ενημέρωσης μέσα στον διαδικτυακό της τόπο.

Η συγκεκριμένη ένωση πέρα από την βοήθεια που είναι σε θέση να προσφέρει στα μέλη της, διαθέτει πληροφορίες και τρόπους αντιμετώπισης καταστάσεων που έχουν αντιμετωπίσει άλλοι δικηγόροι. Ο κάθε χρήστης επισκεπτόμενος τον διαδικτυακό τόπο της, μπορεί να ενημερωθεί δωρεάν για το υπάρχον νομικό πλαίσιο, για τα διατάγματα και τις κανονιστικές αποφάσεις που δημοσιεύονται. Κλείνοντας, τα μέλη είναι στη διάθεση του κοινού για να απαντήσουν σε τυχόν απορίες που έχει ο πολίτης.

7.13 Εθνικό Ποινικό Μητρώο

Το έργο αφορά στην δημιουργία ενός ολόκληρου πληροφοριακού συστήματος αναφορικά με το ποινικό μητρώο των πολιτών, στο οποίο θα πραγματοποιείται η καταχώρηση και η διαχείριση του και αποσκοπεί στη γρήγορη και αποτελεσματική εξυπηρέτηση του πολίτη κατά τις συναλλαγές του με τα Τμήματα Ποινικού Μητρώου. Οι βασικές του αρμοδιότητες αφορούν την τήρηση αρχείου ποινικού μητρώου, την έκδοση πιστοποιητικών ποινικού μητρώου και την εν γένει έκδοση εγγράφων γενικής χρήσης σχετικά με τις δημόσιες υπηρεσίες. Το θετικό αντίκτυπο του απορρέει από την δυνατότητα της ηλεκτρονικής κατάθεσης και λήψης αντιγράφου του ποινικού μητρώου μέσω της ιστοσελίδας του. Το σύστημα καλύπτει 165 Εισαγγελίες Πρωτοδικών, Πρωτοδικεία, Εισαγγελίες Εφετών και Εφετεία σε 63 πόλεις της χώρας και υλοποιήθηκε με στόχο την απλούστευση των εσωτερικών διαδικασιών για τις αρμόδιες υπηρεσίες, τον περιορισμό των δαπανών και την γρήγορη και αποτελεσματική καθημερινή εξυπηρέτηση χιλιάδων πολιτών που αιτούνται αντίγραφο του ποινικού τους μητρώου.

7.14 Εθνικό Κτηματολόγιο

Το Εθνικό Κτηματολόγιο είναι ένα ενιαίο σύστημα πληροφοριών που καταγράφει τις νομικές, τεχνικές και άλλες πρόσθετες πληροφορίες για τα ακίνητα και τα δικαιώματα πάνω σε αυτά, με την ευθύνη και την εγγύηση του Δημοσίου. Οποιαδήποτε κίνηση μεταβίβασης, δημιουργίας ή κατάργησης των δικαιωμάτων είναι καταγεγραμμένη. Καμία πράξη που δεν καταχωρείται στο κτηματολόγιο δεν θεωρείται νόμιμη, καθώς το κτηματολόγιο πριν προβεί στην καταχώρηση της επιτελεί έλεγχο νομιμότητας. Επιπλέον, όλη η ακίνητη δημόσια περιουσία είναι καταγεγραμμένη. Τέλος, καταγράφεται όλη η γεωγραφική περιγραφή του ακινήτου, η μορφή, η θέση και το μέγεθος του.

Η σύνταξη του αποσκοπεί στη δημιουργία ενός σύγχρονου, πλήρως αυτοματοποιημένου αρχείου ακίνητης ιδιοκτησίας. Το Εθνικό κτηματολόγιο εισάγει καινοτομίες καθιστώντας το ένα πραγματικά θεμελιώδες έργο για την Ελλάδα, που δημιουργεί πολύ σημαντικά οφέλη για τον πολίτη, την εθνική οικονομία και την προστασία του περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα,

- Προχωρά στην οριστική, χωρίς αμφισβητήσεις, καταγραφή και κατοχύρωση της ιδιοκτησίας των πολιτών
- Περιορίζει την γραφειοκρατία και γίνονται απλούστερες και ταχύτερες οι διαδικασίες μεταβίβασης της ακίνητης περιουσίας.
- Ενισχύει τη διαφάνεια και την ασφάλεια στις μεταβιβάσεις ακινήτων
- Αναβαθμίζει την αγορά ακινήτων και αυξάνει την αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας με συνέπεια να προσελκύονται σημαντικότερες επενδύσεις
- Οριοθετεί αμετάκλητα και διασφαλίζει πλήρως τη δημόσια και δημοτική περιουσία
- Προστατεύει αποτελεσματικότερα το περιβάλλον εφ' όσον η αμετάκλητη οριοθέτηση των δασών και του αιγιαλού αποτελεί το σοβαρότερο εμπόδιο ενάντια στις καταπατήσεις και την αυθαιρεσία.
- Αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για την ορθολογική οργάνωση και ανάπτυξη της χώρας.

7.15 Παρατηρητήριο τιμών «e-prices»

Το παρατηρητήριο τιμών δημιουργήθηκε και λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, με στόχο την παροχή της δυνατότητας στον πολίτη να παρακολουθεί τις τιμές προϊόντων ταχείας κατανάλωσης και να βρει σημεία πώλησης με τις χαμηλότερες τιμές ανά περιοχή. Οι παρεχόμενες αυτές υπηρεσίες υποστηρίζονται με την περαιτέρω δημοσιοποίηση και διάθεση πληροφοριών στο ευρύ κοινό. Αν και λειτουργεί ήδη κανονικά και όχι πιλοτικά, ενδέχεται η χρήση του να έχει ορισμένου είδους δυσκολίες και γι αυτό το λόγο το υπουργείο προέβη στην έκδοση οδηγιών ορθής χρήσης.

7.16 Ελληνική Στατιστική Αρχή

Η ελληνική στατιστική αρχή έχει ως αποστολή την διασφάλιση και τη διαρκή βελτίωση της ποιότητας των στατιστικών της χώρας. Ακολουθεί τα υψηλότερα ευρωπαϊκά και διεθνή στατιστικά πρότυπα σε όλους τους τομείς, ενώ ταυτόχρονα και απαρέγκλιτα τηρεί τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει. Πρόκειται για μια ανεξάρτητη αρχή που απολαμβάνει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Δεν υπόκειται σε έλεγχο από κανένα κυβερνητικό όργανο ούτε από άλλη διοικητική αρχή. Στοχεύει στην παραγωγή στατιστικών στοιχείων αναφορικά με την δημόσια πολιτική, την οικονομία και άλλους τομείς της ζωής, ενώ παράλληλα διαφυλάττει την εμπιστοσύνη των στατιστικών μονάδων των πολιτών, νοικοκυριών, επιχειρήσεων οι οποίες παρέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες τους για την παραγωγή των στατιστικών αποτελεσμάτων. Επιπλέον, η Ελληνική Στατιστική Αρχή στοχεύει στην άριστη συνεργασία με τη Eurostat και τις άλλες Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως επίσης, και με τις Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες των υπόλοιπων Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έτσι ώστε να αποτελεί ενεργό μέλος στο έργο και στην εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος.

Πιο συγκεκριμένα, η ΕΛΣΤΑΤ έχει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- Παράγει και δημοσιεύει ως «Εθνική Στατιστική Υπηρεσία» τις επίσημες, εθνικές και Ευρωπαϊκές στατιστικές της Ελλάδας
- Εκπροσωπεί την Ελλάδα ως «Εθνική Στατιστική Υπηρεσία» στις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάθε άλλο αρμόδιο Διεθνή Οργανισμό
- Μεριμνά για την έγκαιρη, διάχυση της στατιστικής πληροφόρησης, καθώς και την προαγωγή των στατιστικών και οικονομικών θεμάτων αναφορικά με τα εγχώρια δρώμενα
- Συνεργάζεται με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, όπως εκπαιδευτικά ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα, κέντρα μελετών και μη κερδοσκοπικούς Οργανισμούς, για την προαγωγή της επιστημονικής έρευνας για στατιστικά θέματα

- Μεριμνά για τη διαρκή αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της, μέσω της συμμετοχής του σε σεμινάρια κατάρτισης
- Καθορίζει τις εθνικές Αρχές που είναι υπεύθυνες για τη ανάπτυξη, παραγωγή και διάδοση των ευρωπαϊκών στατιστικών

Κατανοούμε ότι πέρα από την συνεργασία και την συμμόρφωση της με τις Ευρωπαϊκές προδιαγραφές πρόκειται για ένα εγχείρημα, το οποίο διευκολύνει και τους πολίτες επιτρέποντας τους την διάθεση αποτελεσμάτων και ερευνών και την αξιοποίηση τους, χωρίς στην ουσία να επιβαρύνονται. Η χρηματοδότηση της αρχής γίνεται κατά το 80% από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

8 Οικονομική κρίση και ενδεχόμενη διέξοδος μέσω των Ανοιχτών Δεδομένων

Οι οικονομικές επιπτώσεις του ανοίγματος των δεδομένων αφορούν τόσο τον ιδιωτικό όσο και το δημόσιο τομέα. Στον ιδιωτικό τομέα, κατά κύριο λόγο επιδρούν στην ανάπτυξη της οικονομίας, της πληροφορίας και της επακόλουθης δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, ενώ στο δημόσιο τομέα, η οικονομική επίπτωση αφορά κυρίως την μείωση του κόστους των παρεχόμενων δημόσιων υπηρεσιών. Σε αμφότερες περιπτώσεις, η χρήση των ανοικτών δεδομένων οδηγεί σε σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας και ως εκ τούτου σε μείωση του κόστους.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο δημόσιος τομέας διαθέτει μια μεγάλη ποικιλία θεμελιωδών οικονομικών δεδομένων και θέτοντας τα ανοιχτά και προσβάσιμα με όσο το δυνατόν χαμηλότερο κόστος, ενδέχεται να συντελέσουν στην ανάπτυξη της οικονομίας. Ακόμα και αν απαιτείται η κρατική χρηματοδότηση για την πολιτική τους, υπάρχουν λύσεις όπως να δημιουργηθούν δύο επίπεδα ανοιχτών δεδομένων. Στο ένα να γίνονται συνεχείς προσπάθειες και ενέργειες για να ανοιχθούν ακόμα περισσότεροι τύποι δεδομένων και στο άλλο να δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένους τύπους δεδομένων που αφορούν υπηρεσίες της ελληνικής οικονομίας, όπως ο τουρισμός που αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος για την χώρα μας. Επιπλέον, συντονιζόμενοι με την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα αποκτήσουμε τα οφέλη των ανοιχτών δεδομένων. Εώς τώρα, φαίνεται ότι η διαδικασία ανοίγματος των δεδομένων έχει μείνει πίσω κυρίως λόγω

ενστάσεων για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, παρόλο που έχει ήδη υπάρξει η απαιτούμενη κανονιστική δομή.

Η οικονομική κρίση που βιώνει η Ελλάδα έχει ως αποτέλεσμα να αντιμετωπίζει ένα ποσοστό ανεργίας ύψους 24,4 %. Εφόσον ξεπεράσουμε το αρχικό στάδιο της ανησυχία των πολιτών περί της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, τα ανοιχτά δεδομένα θα μπορέσουν να ενισχύσουν την αξιοπιστία της Ελλάδας, όχι μόνο σε εσωτερικό αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς θα διασφαλίζουν ότι ο τρόπος που λειτουργεί και διαχειρίζεται όλα τα θέματα η κυβέρνηση είναι ανοιχτός σε κάθε είδους δημόσιο έλεγχο και εποπτεία. Όλες οι δημόσιες αρχές σαν επακόλουθο πρόκειται να επανασηματιστούν και να καθιερώσουν μια νέα αξιόπιστη πλέον σχέση, με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Υπάρχουν αρκετοί τομείς στους οποίους αναμένουμε ότι τα ανοιχτά δεδομένα μπορούν να προσθέσουν αξία, ενώ παράλληλα υπάρχουν αρκετοί άνθρωποι και επιχειρήσεις όπου ενδεχομένως να μπορούσαν να υποδείξουν τους τρόπους επαναχρησιμοποίησης τους. Βέβαια στο σημείο αυτό είναι αδύνατο να μετρήσουμε το ύψος της αξίας που αναμένεται να έχουν. Άλλωστε και με την εισαγωγή αυτής της καινοτομίας θα προκύψουν εξελίξεις που δεν τις περιμένουμε. Ισχυριζόμαστε ότι θα επιδράσουν θετικά στην Ελλάδα, γιατί τόσο οι πολίτες δέχτηκαν ευχάριστα την Διαύγεια, όσο και λόγω των αρχών που αυτά αντιπροσωπεύουν.

Χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως το ανοιχτό λογισμικό και τα ανοιχτά πρότυπα, ο δημόσιος τομέας μπορεί να εξασφαλίσει υποστήριξη από μικρές, εντόπιες εταιρείες, χωρίς να είναι εξαρτημένος από λίγους, συγκεκριμένους προμηθευτές. Με αυτό τον τρόπο θα ενισχύσει την εθνική οικονομία, δίνοντας έμφαση στην απασχόληση και τη στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Οι παραπάνω επιλογές αποτελούν θεμέλιο για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του τόπου. Όσο πιο επιθετικοί είναι οι δημόσιοι φορείς στη διάθεση των δεδομένων που παράγουν, τόσο πιο γρήγορα θα αναπτυχθούν οι ηλεκτρονικές εφαρμογές και τα αναλυτικά εργαλεία που θα καθιστούν εύχρηστη αυτήν την πληροφόρηση. Παράλληλα, θα μπορούν να δημιουργηθούν νέες επιχειρήσεις που βασίζονται στην επεξεργασία αυτής της

πληροφορίας και στην μετατροπή της σε εμπορεύσιμη υπηρεσία στο σύνολο της επικράτειας αλλά και στο εξωτερικό.

Με τα ανοιχτά δεδομένα θα υπάρξει ανάπτυξη και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Τα δεδομένα που έχει στην κατοχή της η κυβέρνηση, είναι χρήσιμα για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, την βελτίωση των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και την αξιολόγηση νέων επενδύσεων. Όλα αυτά είναι ικανά να συνδράμουν αποτελεσματικά στην τόνωση της Ελληνικής οικονομίας. Ακόμα και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, ειδικά αυτές που έχουν χάσει την εμπιστοσύνη του κοινού, θέτοντας τα δεδομένα τους και τα στοιχεία τους ελεύθερα προς μελέτη, ενδεχομένως να κάλυπταν το χαμένο έδαφος και να σημείωναν αύξηση των πωλήσεων τους. Ακόμα και σε παγκόσμιο επίπεδο, οι υπόλοιπες χώρες βλέποντας την διαφάνεια που χαρακτηρίζει τόσο τον ιδιωτικό τομέα όσο και τον δημόσιο, θα θελήσουν να προβούν σε επενδυτικές κινήσεις προς τη χώρα μας, οι οποίες αφενός αυξάνουν το κύρος μας και αφετέρου θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας μειώνοντας το ποσοστό της ανεργίας.

Άλλος ένας τομέας που θα μπορούσε να συμβάλει στην έξοδο μας από την οικονομική κρίση, είναι ο τουρισμός. Θα μπορούσε για παράδειγμα, με την δημοσίευση της μείωσης του κόστους των καυσίμων και τον αντίκτυπο που αυτός έχει όχι μόνο στις μετακινήσεις με αυτοκίνητο αλλά και στις τιμές των αεροπορικών και ακτοπλοϊκών εισιτηρίων, που ακολούθως έχουν μειωθεί εφόσον το 50-60% αφορά τα λειτουργικά τους έξοδα, να αποτελέσει κίνητρο προσέλκυσης τουριστών. Επίσης, δίνοντας ρεαλιστικές εκτιμήσεις που αφορούν την Μέση Κατά Κεφαλή Δαπάνη, η οποία βασίζεται στον συνυπολογισμό των εξόδων της επίσκεψης και παραμονής στη χώρα μας, ίσως να σημειωνόταν αύξηση της επισκεψιμότητας.

Μελέτες έχουν δείξει ότι η οικονομική αξία των δεδομένων αποτιμάται σε αρκετές δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ και αυτό μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Να δούμε μερικά παραδείγματα άλλων χωρών που χρησιμοποίησαν δεδομένα ικανά για επαναχρησιμοποίηση χωρίς να χρειαστεί να δαπανήσουν πόρους για να τα συλλέξουν. Η Δανία χρησιμοποιώντας δεδομένα κτηματολογικής φύσης, πληροφορίες που σχετίζονται με επιδοτήσεις της κυβέρνησης και από πληροφορίες που αντλήθηκαν από

το Εμπορικό Επιμελητήριο, είναι σε θέση εύρεσης τρόπων βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας των σπιτιών. Επιπλέον, η Ολλανδία δημοσιοποιεί όλα τα δεδομένα που αφορούν την εκπαίδευση στο διαδίκτυο, μειώνοντας το κόστος με το οποίο επιβαρύνονται οι οικογένειες για την μόρφωση των παιδιών τους.

Ας δούμε μερικούς τομείς στους οποίους τα δεδομένα θα μπορούσαν να προσθέσουν αξία στην Ελληνική οικογένεια μειώνοντας το κόστος ζωής της:

- Εκπαιδευτικό σύστημα: αν από την μια μεριά υπάρχουν διαθέσιμα εγχειρίδια, ασκήσεις, παλαιότερα θέματα οι γονείς δεν θα χρειάζεται να επωμίζονται το βάρος των φροντιστηρίων στην προσπάθεια τους να παρέχουν τη μέγιστη δυνατή μόρφωση στα παιδιά τους.
- Ενέργεια: η ύπαρξη εταιρειών που επιτρέπουν την πρόσβαση των καταναλωτών σε δεδομένα που αφορούν την κατανάλωση ανάλογα με το είδος της ενέργειας που χρησιμοποιούν, παρέχοντας συμβουλές βασιζόμενες σε μοντέλα κατανάλωσης ανά περιοχή θα δώσουν την ευκαιρία επιλογής της βέλτιστης και οικονομικότερης λύσης για τον κάθε πολίτη.
- Υγεία: με την παρακολούθηση των ιατρικών δαπανών θα μειώνονταν οι άσκοπες σπατάλες, οι οποίες επιβαρύνουν τους πολίτες μέσω της φορολογίας, ενώ με την δυνατότητα δημοσίευσης των αποτελεσμάτων σε κάποια πλατφόρμα, οι ασθενείς δεν θα χρειάζονταν να επαναλάβουν εξετάσεις αν για κάποιο λόγο αποφάσιζαν να αλλάξουν νοσοκομειακό ίδρυμα.
- Αγορά αυτοκινήτου: με την προσέγγιση των ανοιχτών δεδομένων ο πολίτης θα μπορούσε να ελέγξει την ιστορία ενός μεταχειρισμένου αυτοκινήτου, βοηθώντας τον να μην προβεί σε αγορές που θα τον πλήξουν οικονομικά.

Τα παραπάνω αποτελούν απλά παραδείγματα, μέσω των οποίων κατανοούμε την συμβολή των ανοιχτών δεδομένων στην καθημερινή ζωή των ατόμων. Σαφώς υπάρχουν και άλλα παραδείγματα, ωστόσο αντιλαμβανόμαστε ότι τόσο για να μειωθεί το

υφιστάμενο κόστος ζωής των πολιτών όσο και για να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας πρέπει τα δεδομένα να είναι πραγματικά ανοιχτά προς όλους. Ο οποιοσδήποτε περιορισμός θα καταστήσει δυσκολότερη, είτε με τον ένα τρόπο είτε με τον άλλον, την αύξηση του εισοδήματος του κάθε πολίτη και κατ' επέκταση της χώρας.

9 Σχεδιασμός, μεθοδολογία και διαδικασία της έρευνας

9.1 Αντικείμενο και στόχος της έρευνας

Το αντικείμενο της παρούσης ερευνητικής προσπάθειας είναι η καταγραφή απόψεων σχετικά με τα ανοιχτά δεδομένα, και το πώς αυτά μπορούν να λειτουργήσουν ως θεσμός της αποτελεσματικής λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης. Σε αυτό το πλαίσιο, στόχος της έρευνας είναι να αποτυπώσει τις απόψεις των χρηστών σχετικά με τη σημασία και τη χρησιμότητα των ανοιχτών δεδομένων, τους τομείς στους οποίους μπορούν να βοηθήσουν τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης αλλά και τους παράγοντες που εγκυμονούν κινδύνους και πρέπει να προσεχθούν ώστε να μην υπάρχουν ζητήματα παραβίασης προσωπικών δεδομένων.

9.2 Σπουδαιότητα της έρευνας

Η έρευνα αυτή πραγματεύεται ένα ιδιαίτερα σημαντικό και φλέγον ζήτημα της σημερινής εποχής. Όπως έχει ήδη διατυπωθεί, υφίσταται αυτή τη στιγμή ο κίνδυνος ο στρατηγικός σχεδιασμός και προγραμματισμός του δημοσίου τομέα να γίνεται όχι με άξονα το δημόσιο συμφέρον και την συνολική ευημερία, αλλά την προστασία των προνομίων των ατόμων που είναι ενεργά μέλη της Δημόσιας Διοίκησης και ειδικά εκείνων που έχουν αυξημένα προνόμια έναντι των υπολοίπων. Είναι λοιπόν ιδιαίτερα σημαντικό, για μειωθεί στο ελάχιστο δυνατό ο εν λόγω κίνδυνος, να υπάρξει ένας στρατηγικός σχεδιασμός που θα έχει ως επίκεντρο της λειτουργίας του δημοσίου τον πολίτη, με διαφάνεια, λογοδοσία και αποτελεσματικότητα.

Οι τρεις αυτές έννοιες αποτελούν τους πυλώνες της λειτουργίας του δημοσίου τομέα με τρόπο που να επιτυγχάνει την αποστολή του, δηλαδή την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, την κοινωνική και οικονομική πρόοδο, την εμπάθυνση της δημοκρατίας και την προαγωγή των Αρχών της ευνομούμενης πολιτείας. Σε αυτή ακριβώς την προοπτική διαδραματίζει εξέχουσα σημασία ο ρόλος και η λειτουργία των ανοιχτών δεδομένων, ως μέσο επίτευξης των ανωτέρω αυτών στόχων. Ως εκ τούτου, κρίνεται

ιδιαίτερα σημαντικό το να αποτυπωθούν οι απόψεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα ανοιχτά δεδομένα μπορούν να βοηθήσουν στην επίτευξη τους, αλλά και τα προβλήματα στα οποία υπόκεινται αυτά στην σημερινή εποχή.

9.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Έχοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η έρευνα αυτή καλείται να δώσει απαντήσεις, εστιάζοντας στα κάτωθι κύρια ερευνητικά ερωτήματα:

1^ο ερευνητικό ερώτημα:

Ποια η επαφή των πολιτών με τα ανοιχτά δεδομένα και σε ποιους τομείς υφίστανται και πρέπει να υφίστανται ανοιχτά δεδομένα;

2^ο ερευνητικό ερώτημα:

Σε ποιο βαθμό χρησιμοποιούνται αυτή τη στιγμή τα ανοιχτά δεδομένα προς όφελος της βελτίωσης της Δημόσιας Διοίκησης;

3^ο ερευνητικό ερώτημα:

Που υφίσταται η κόκκινη γραμμή που διαχωρίζει τα ανοιχτά δεδομένα προς εκμετάλλευση από τα προσωπικά δεδομένα;

4^ο ερευνητικό ερώτημα:

Ποιοι παράγοντες πρέπει να ληφθούν υπόψη για να βελτιωθεί ο τρόπος εκμετάλλευσης των ανοιχτών δεδομένων στην Ελλάδα;

9.4 Εγκυρότητα, αξιοπιστία και προκατάληψη στην έρευνα

Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει τα αποτελέσματα του ελέγχου αξιοπιστίας των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν, μέσω του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach α . Η αξιοπιστία σε μια ποιοτική έρευνα αναφέρεται στην ισχύ του μεθοδολογικού σχεδιασμού, στην ποιότητα των δεδομένων τα οποία συλλέξαμε κατά τη διάρκειά της και στο πώς αυτός ο σχεδιασμός και τα εν λόγω δεδομένα οδηγούν σε αληθινά και άξια εμπιστοσύνης ευρήματα, εννοώντας ότι αναπαριστούν την πραγματικότητα όσο το δυνατόν πιο πιστά (Levin & O' Donnell, 1999, Lincoln, 2001). Η αξιοπιστία είναι συνώνυμη της συνέπειας, όπως αυτή ορίζεται μέσω της επαναληπτικότητας και της αναπαραγωγιμότητας ενός αποτελέσματος (Α. Μάρκου, 2011). Ο πρώτος που

ασχολήθηκε με την έννοια της αξιοπιστίας ήταν ο C.Spearman, επισημαίνοντας την ύπαρξη σφαλμάτων σε μια μέτρηση τα οποία δεν ταυτίζονται με το δειγματοληπτικό σφάλμα. Είναι τα λεγόμενα «σφάλματα μέτρησης», τα οποία χωρίζονται σε τυχαία και συστηματικά. Αυτά μπορούν να εκτιμηθούν από το μέγεθος της ασυμφωνίας διαδοχικών, επαναληπτικών μετρήσεων: Κάθε μέτρηση X που λαμβάνεται, είναι το άθροισμα δύο συνιστωσών, της πραγματικής τιμής T και του τυχαίου σφάλματος της μέτρησης ε .

$$\text{Σχηματικά: } X = T + \varepsilon$$

ή αλλιώς: Παρατηρούμενη τιμή = Πραγματική τιμή + Σφάλμα

Έχοντας διατυπώσει το παραπάνω, μπορεί να ειπωθεί ότι, ουσιαστικά, ως αξιοπιστία μπορεί να χαρακτηριστεί ο λόγος της πραγματικής τιμής προς την παρατηρούμενη σε μία μέτρηση, δηλαδή:

$$\text{αξιοπιστία} = \frac{\text{πραγματική τιμή}}{\text{παρατηρούμενη τιμή}} = \frac{T}{T + \varepsilon}$$

Εδώ οφείλουμε να σημειώσουμε πως η αξιοπιστία μέτρησης αναφέρεται στη διακύμανση των τιμών σε μία ομάδα αντικειμένων μελέτης (στην προκειμένη περίπτωση, ερωτηματολόγια). Συνεπώς, ενώ ο ακριβής υπολογισμός του αριθμητή T είναι πρακτικά ανέφικτος, ο υπολογισμός του παρονομαστή $T+\varepsilon$ γίνεται μέσω της έρευνας. Εδώ ανεκτίμητη είναι η βοήθεια της στατιστικής στην προσέγγιση του ποσοστού επί της συνολικής διακύμανσης που οφείλεται σε τυχαία σφάλματα μέτρησης.

Οι δείκτες αξιοπιστίας παρέχουν μία εκτίμηση του ποσοστού της κοινής διακύμανσης μεταξύ του παρατηρούμενου και του πραγματικού αποτελέσματος. Ο πιο δημοφιλής δείκτης εσωτερικής συνάφειας Cronbach's α (alpha), ο οποίος είναι αυτός που έχει χρησιμοποιηθεί και στην έρευνά μας, δεχόμενος τιμές μεταξύ 0 και 1, $0 < \alpha < 1$.

Ο συγκεκριμένος δείκτης υπολογίζεται ως εξής:

$$\alpha = \left(\frac{\text{πλήθος ερωτήσεων}}{\text{πλήθος ερωτήσεων} - 1} \right) * \left(1 - \frac{\text{άθροισμα διακυμάνσεων}}{\text{διακύμανση συνόλου}} \right)$$

Ενδεικτικές τιμές δείκτη αξιοπιστίας α :

- < 0.6 - η κλίμακα είναι αναξιόπιστη
- 0.6 - είναι το ελάχιστο αποδεκτό όριο
- 0.7 - επαρκές, αλλά όχι καλό
- 0.8 - καλύτερο
- 0.95 - πολύ υψηλή αξιοπιστία (συναντάται μάλλον σπάνια)

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 1, η τιμή του συντελεστή είναι 0.873, κάτι που επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό την αξιοπιστία των δεδομένων.

Πίνακας 1: Έλεγχος αξιοπιστίας δεδομένων

Συντελεστής	
Cronbach's	Πλήθος
Alpha	ερωτήσεων
0.873	44

Αναφορικά στην εγκυρότητα της έρευνας, αυτή σχετίζεται με το κατά πόσο το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε είναι όντως κατάλληλο για να αποτυπώσει και να αποδώσει τα αποτελέσματα που περιγράφονται από τους στόχους της έρευνας. Δεδομένου ότι το ερωτηματολόγιο συντάχθηκε ειδικά για την εν λόγω ερευνητική προσπάθεια με βασικό γνώμονα τους στόχους της, η εγκυρότητά του επιβεβαιώνεται.

9.5 Δεοντολογικά ζητήματα της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μετά από πλήρη ενημέρωση του δείγματος/των συμμετεχόντων για τους στόχους της έρευνας, και τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά στα πλαίσια της διπλωματικής αυτής εργασίας.

Σκοπό της, δεν ήταν άλλον από την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης τόσο σε πολιτικό όσο και καθολικό επίπεδο, γι αυτό άλλωστε και το δείγμα μας περιέλαβε απόψεις και της μεν και της δε πλευράς. Παράλληλα, διατηρήθηκε η ανωνυμία των συμμετεχόντων στην έρευνα. Δεν υπάρχουν λοιπά δεοντολογικά ζητήματα σχετικά με την ερευνητική αυτή προσπάθεια.

9.6 Επιλογή μεθόδου έρευνας

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας στην εργασία αυτή.

Η έρευνα είναι μια δομημένη διαδικασία που χρησιμοποιεί αποδεκτή επιστημονική μεθοδολογία για την επίλυση προβλημάτων και τη δημιουργία νέας γνώσης που είναι γενικής εφαρμογής. Η διαδικασία είναι σχεδιασμένη έτσι ώστε να έχει αναληφθεί μέσα σε ένα πλαίσιο ενός συνόλου φιλοσοφικών προσεγγίσεων, να χρησιμοποιεί διαδικασίες, μεθόδους και τεχνικές που έχουν δοκιμαστεί για την εγκυρότητα και την αξιοπιστία και να έχει σχεδιαστεί για να είναι αμερόληπτη και αντικειμενική.

Η μεθοδολογία της έρευνας χωρίζεται σε τρεις μεθόδους, την ποιοτική, την ποσοτική και στον συνδυασμό των δυο. Η ποιοτική έρευνα διερευνά τη στάση, τη συμπεριφορά και τις εμπειρίες μέσω των μεθόδων όπως συνεντεύξεις ή ομάδες εστίασης. Επικεντρώνεται κυρίως στις λέξεις παρά στην ποσοτικοποίηση της συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων. Έχει ως βασικό σκοπό την ανάπτυξη νέων θεωριών προσεγγίζοντας τη σχέση ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη μέσα από μια επαγωγική οπτική.

Από την άλλη μεριά, η ποσοτική έρευνα παράγει στατιστικά στοιχεία μέσω της έρευνας, χρησιμοποιώντας μεθόδους όπως τα ερωτηματολόγια ή δομημένες συνεντεύξεις. Αυτό το είδος της έρευνας απαιτεί τη συμμετοχή όσον το δυνατόν περισσότερων ανθρώπων, αλλά η εν λόγω επαφή με αυτούς τους ανθρώπους είναι πολύ ταχύτερη από ό, τι στην ποιοτική έρευνα. Επικεντρώνεται στην ποσοτικοποίηση της συγκέντρωσης και ανάλυσης των δεδομένων. Αντιμετωπίζει τη σχέση θεωρίας και πράξης μέσα από μια παραγωγική οπτική που ενδιαφέρεται κυρίως για τον έλεγχο υφιστάμενων θεωριών.

Οι δυο αυτές μέθοδοι έρευνας διαφέρουν αλλά ταυτόχρονα αλληλοσυμπληρώνονται. Διαφέρουν ως προς το σκοπό, τη μορφή των δεδομένων, τα εργαλεία ανάλυσης, την έμφαση στο γενικό ή στη λεπτομέρεια και σε φιλοσοφικές παραδοχές και σχολές. Κάθε πεδίο έρευνας απαιτεί και διαφορετικό μεθοδολογικό χειρισμό. Η επιλογή της κατάλληλης ερευνητικής μεθοδολογίας είναι ένα απαραίτητο βήμα για κάθε ερευνητική προσπάθεια και αποτελεί το ποιοτικό κριτήριο για την αξιολόγηση των συμπερασμάτων της έρευνας (Scandura and Williams, 2000).

Στο θέμα της παρούσης ερευνητικής προσπάθειας θα γίνει εφαρμογή της ποσοτικής έρευνας, καθώς κρίθηκε σκόπιμη η συγκέντρωση ποσοτικών δεδομένων και η κατά το δυνατόν ανάλυσή τους με στατιστικά εργαλεία και μεθόδους, με στόχο την επίτευξη των στόχων της έρευνας. Εξάλλου σύμφωνα με τα όσα αναφέρουν οι Cohen & Manion, η ποσοτική έρευνα ενδείκνυται για την προσέγγιση μεγάλου μέρους του δείγματος καθώς και τη δυνατότητα να αναδειχθούν οι γενικές τάσεις του πληθυσμού. Επίσης μπορούμε να παράγουμε αριθμητικά δεδομένα, τα οποία μπορούν να οδηγήσουν σε στατιστικές αναλύσεις και αυτό βοηθάει την διερεύνηση του θέματος σε εύρος, ώστε να διευκολύνεται η ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Παρόλα αυτά, χρησιμοποιήθηκαν και ποιοτικά δεδομένα με ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, ώστε να επιβεβαιωθούν με έναν ακόμα τρόπο τα βασικά αποτελέσματα της ερευνητικής διαδικασίας και η επίτευξη των αρχικών στόχων της.

9.7 Μέθοδος συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων

9.7.1 Προσδιορισμός πληθυσμού και δείγματος

Το δείγμα της παρούσης ερευνητικής προσπάθειας προέκυψε μέσω τυχαίας δειγματοληψίας σε φοιτητές, καθηγητές, δημόσιους υπαλλήλους και άλλους. Συνολικά συγκεντρώθηκαν 54 άτομα, με ηλικίες που κυμαίνονται από 20 ως 32 έτη (μέση τιμή ηλικίας τα 26.5 έτη με τυπική απόκλιση τα 3.2 έτη). Όπως φαίνεται από τον επόμενο Πίνακα, στο 48.1% των περιπτώσεων (26 άτομα) έχουμε αποφοίτους ΤΕΙ / ΑΕΙ, στο 35.2% (19 άτομα) κατόχους μεταπτυχιακών τίτλων, στο 13% (7 άτομα) κατόχους διδακτορικών και 2 άτομα έχουν τελειώσει κάποια τεχνική σχολή.

Πίνακας 2: Κατανομή δείγματος με βάση την εκπαίδευση

	Συχνότητα	Ποσοστό
Τεχνική σχολή / ΙΕΚ	2	3.7%
ΤΕΙ / ΑΕΙ	26	48.1%
Μεταπτυχιακό	19	35.2%
Διδακτορικό	7	13.0%
Σύνολο	54	100.0

Τέλος, το 77.8% (42 άτομα) είναι άγαμοι και το 22.2% (12 άτομα) είναι έγγαμοι, όπως φαίνεται στον επόμενο πίνακα, ενώ με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 4 το 57.4% του δείγματος έχει καλό επίπεδο χρήσης Η/Υ και το 35.2% άριστο.

Πίνακας 3: Κατανομή δείγματος με βάση την οικογενειακή κατάσταση

	Συχνότητα	Ποσοστό
Άγαμος	42	77.8%
Έγγαμο ς	12	22.2%
Σύνολο	54	100.0%

Πίνακας 4: Κατανομή δείγματος με βάση το επίπεδο χρήσης Η/Υ

	Συχνότητα	Ποσοστό
Βασικό	2	3.7%
Μέτριο	2	3.7%
Καλό	31	57.4%
Άριστο	19	35.2%
Σύνολο	54	100.0%

Στην προσπάθεια, δημιουργίας μιας αμερόληπτης έρευνας το δείγμα ήταν όσο το δυνατό τυχαίο και με διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο.

Παράλληλα, χρησιμοποιήθηκε επίσης ένα επιπλέον, μικρότερο δείγμα για συγκέντρωση ποιοτικών δεδομένων μέσω ανοιχτού τύπου ερωτήσεων. Το δείγμα αυτό συγκεντρώθηκε μέσα από ημερίδα που πραγματοποιήθηκε με θέμα τα ανοιχτά δεδομένα στην Ελλάδα με θέμα «Η νέα κυβερνητική πολιτική για την ανοιχτή διάθεση της δημόσιας πληροφορίας. Θεσμικά, επιχειρησιακά και τεχνικά θέματα για την εφαρμογή της», η οποία διεξήχθη από την ομάδα εργασίας Ανοιχτών Δεδομένων της εταιρείας Ελεύθερου Λογισμικού (ΕΛ/ΛΑΚ). Το κοινό της ημερίδας περιλαμβάνει ανθρώπους της δημόσιας διοίκησης, εργαζόμενους σε υπουργεία αλλά και απλούς πολίτες που επιθυμούν να συμμετάσχουν σε αυτή ενώ παράλληλα δύναται και η δυνατότητα διαδικτυακής παρακολούθησης της. Το δείγμα αυτό αποτελείται από 26 άτομα τα οποία ανήκουν στο ενεργητικό του δημοσίου. Η εν λόγω ημερίδα από μόνη της απαιτούσε το κοινό της να είναι γνώστες του θέματος κάτι το οποίο εξυπηρέτησε και την έρευνα μας.

Συνολικά η συγκέντρωση του δείγματος ήταν δύσκολη διαδικασία, καθώς αρκετές ερωτήσεις ήταν ανοιχτές και απαιτούσαν ανάπτυξη. Είναι κοινή παραδοχή ότι στην Ελλάδα τα ανοιχτά δεδομένα δεν είναι τόσο διαδεδομένα με αποτελέσματα πολλοί ερωτηθέντες να έχουν πλήρη άγνοια του επί του θέματος, με συνέπεια η εν γένει επιλογή του δείγματος να ήταν μια αρκετά χρονοβόρα διαδικασία. Το δείγμα, έπρεπε με κάποιο τρόπο να συνδυάζει την τυχαιότητα της επιλογής του αλλά ταυτόχρονα να μην είναι τελείως ανενημέρωτο προκειμένου τα αποτελέσματα που θα προκύψουν να είναι στατιστικά αμερόληπτα. Αυτός άλλωστε ήταν και τελικά ο λόγος που σχεδιάστηκαν δύο ξεχωριστά ερωτηματολόγια, ένα για τους δέκτες των ανοιχτών δεδομένων και ένα για τους παρόχους τους.

9.7.2 Μεθοδολογία συλλογής δεδομένων

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσα από ποσοτική προσέγγιση με χρήση ανώνυμων ερωτηματολογίων αφού πρώτα διενεργήθηκε πιλοτική έρευνα, όπως ενδείκνυται για την άντληση πρωτογενών δεδομένων.

Με το ερωτηματολόγιο θα διερευνηθούν όλα εκείνα τα στοιχεία που αφορούν στη χρήση των ανοιχτών δεδομένων στη δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα.

9.7.3 Μεθοδολογία ανάλυσης των δεδομένων

Η στατιστική ανάλυση που θα ακολουθηθεί θα είναι τόσο περιγραφική στατιστική, δηλαδή ποσοτική περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών των στοιχείων που συνελέγησαν, όσο και επαγωγική στατιστική, η οποία στοχεύει στο να καταλήξει σε συμπεράσματα για ένα πληθυσμό με βάση την πληροφόρηση που προκύπτει από ένα δείγμα (Freedman, Pisani, & Purves, 2012).

Η περιγραφική στατιστική που θα χρησιμοποιηθεί στην παρούσα εργασία θα περιλαμβάνει ανάλυση συχνοτήτων/ποσοστών για όλες τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, καθώς και ανάλυση μέσου όρου και τυπικής απόκλισης.

9.8 Σχεδιασμός ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην εν λόγω εργασία δομήθηκε μετά από συνεργασία με τον υπεύθυνο/επιβλέποντα καθηγητή. Στόχος ήταν μέσω του ερευνητικού αυτού εργαλείου να είναι εφικτό να καταγραφεί το επίπεδο γνώσεων σχετικά με τα ανοιχτά δεδομένα στην Ελλάδα, καθώς και οι απόψεις σχετικά με το πώς αυτά μπορούν να συμβάλλουν στην δημόσια διοίκηση.

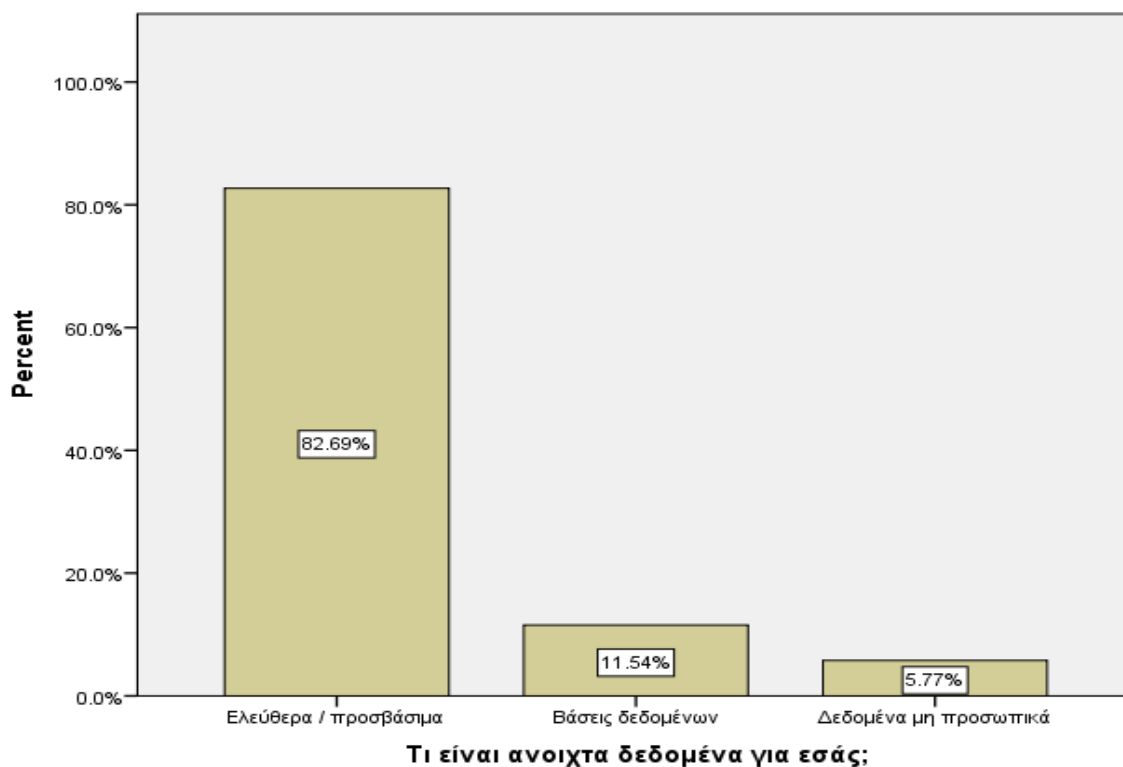
Αναφορικά με το πρώτο ερωτηματολόγιο αποτελείται από τέσσερις γενικές ερωτήσεις σχετικά με τους συμμετέχοντες για την ηλικία, την εκπαίδευση, την οικογενειακή κατάστασή τους και το επίπεδο χρήσης Η/Υ, εκ των οποίων οι 3 τελευταίες είναι κλειστού τύπου, προκειμένου να διαπιστωθούν τα αρχικά χαρακτηριστικά του ερωτηθέντος. Εν συνέχεια ακολουθεί ένα σύνολο 22 ερωτήσεων, μερικές εκ των οποίων είναι κλειστού τύπου και κάποιες άλλες ανάπτυξης/ανοικτού τύπου. Μέρος των ερωτήσεων αφορά γενικά στις γνώσεις των συμμετεχόντων σχετικά με τα ανοιχτά δεδομένα, αν χρησιμοποιούν κάποιο ανοιχτό δεδομένο και τι φαίνεται να έχουν αποκομίσει από την χρήση τους. Συνεχίζοντας, υπάρχουν ερωτήσεις αναφορικά με τον σχολιασμό της παροχής των ανοιχτών δεδομένων από την Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα οι ερωτηθέντες καλούνται να εστιάσουν στις τυχόν διαφορές της χώρας μας και των λοιπών Ευρωπαϊκών χωρών περί της ανοιχτότητας των δεδομένων. Εν συνέχεια, γίνεται αναφορά στα βασικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της χρήσης των ανοικτών δεδομένων προς όφελος της κοινωνίας είτε ως μέτρο ελέγχου της φοροδιαφυγής είτε ως μέτρο λογοκρισίας των κυβερνήσεων.

Όσον αφορά το δεύτερο ερωτηματολόγιο, που όπως αναφέραμε αφορά εξειδικευμένο δείγμα οι ερωτήσεις του είναι κατά βάση ανάπτυξης/ ανοιχτού τύπου και αφορούν το πώς αντιλαμβάνονται οι ίδιοι τα ανοιχτά δεδομένα και ποια δεδομένα εξάγει ο οργανισμός στον οποίο ανήκουν. Επιπλέον, αναφορά γίνεται στις δυσκολίες που έχει να αντιμετωπίσει ένας πάροχος ανοιχτών δεδομένων αλλά και στα κίνητρα που ώθησαν τον οργανισμό του να συμμετάσχει στην εν λόγω πολιτική. Κλείνοντας, εφόσον έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση τα τελευταία χρόνια στη Διαύγεια δεν θα μπορούσε να παραληφθεί η ερώτηση αναφορικά με τα οφέλη και τις δυσκολίες τις τόσο υπό το πρίσμα του παρόχου όσο και του αποδέκτη.

10 Παρουσίαση αποτελεσμάτων εμπειρικής έρευνας

10.1 Αποτελέσματα ποσοτικής ανάλυσης του ερωτηματολογίου

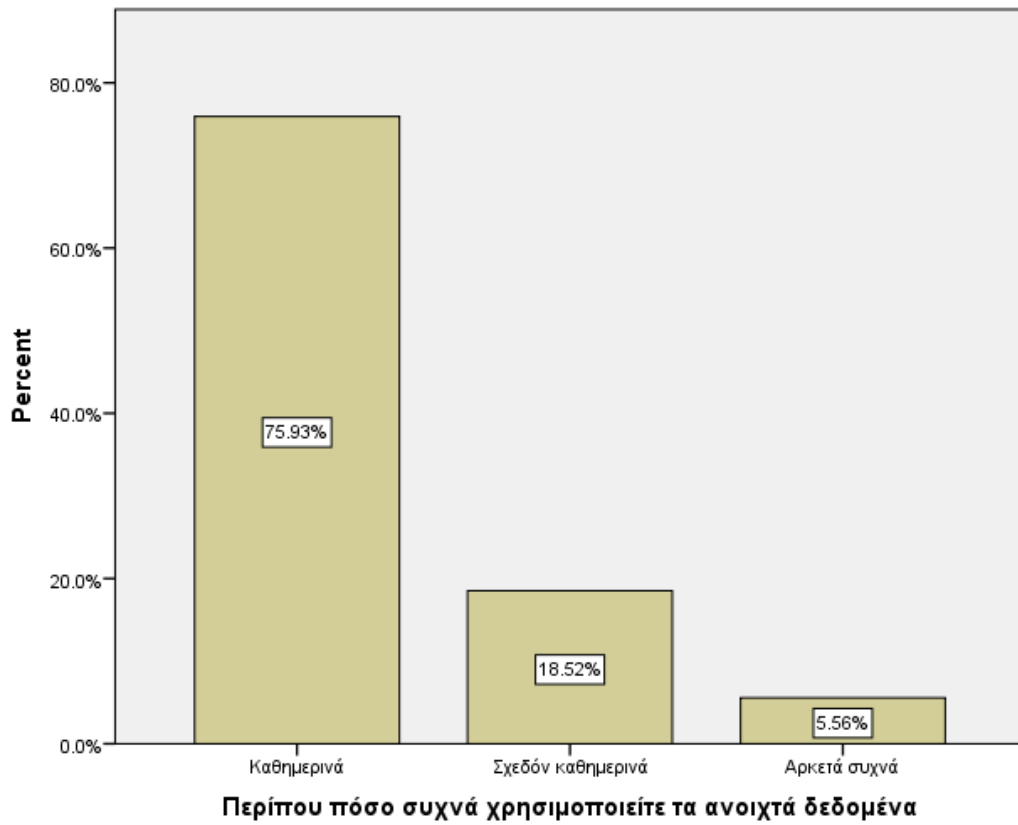
Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν. Όπως φαίνεται από την επόμενη εικόνα (Εικόνα 10), η συντριπτική πλειοψηφία της τάξης του 82.69% των ερωτηθέντων θεωρεί πως με τον όρο «ανοιχτά δεδομένα» περιγράφουμε όλα τα δεδομένα που είναι ελεύθερα και προσβάσιμα από όλους. Σε πολύ μικρότερο ποσοστό της τάξης του 11.54% βρίσκονται οι ερωτηθέντες που θεωρούν ως ανοιχτά δεδομένα τις βάσεις δεδομένων, ενώ το 5.77% του δείγματος θεωρεί πως όλα τα δεδομένα μη συμπεριλαμβανομένου των προσωπικών δεδομένων είναι τα λεγόμενα ανοιχτά δεδομένα. Απαντήσεις αναφορικά με στατιστικά στοιχεία ή περιεχόμενα μελετών συγκέντρωσαν ποσοστό μικρότερο του 1%.

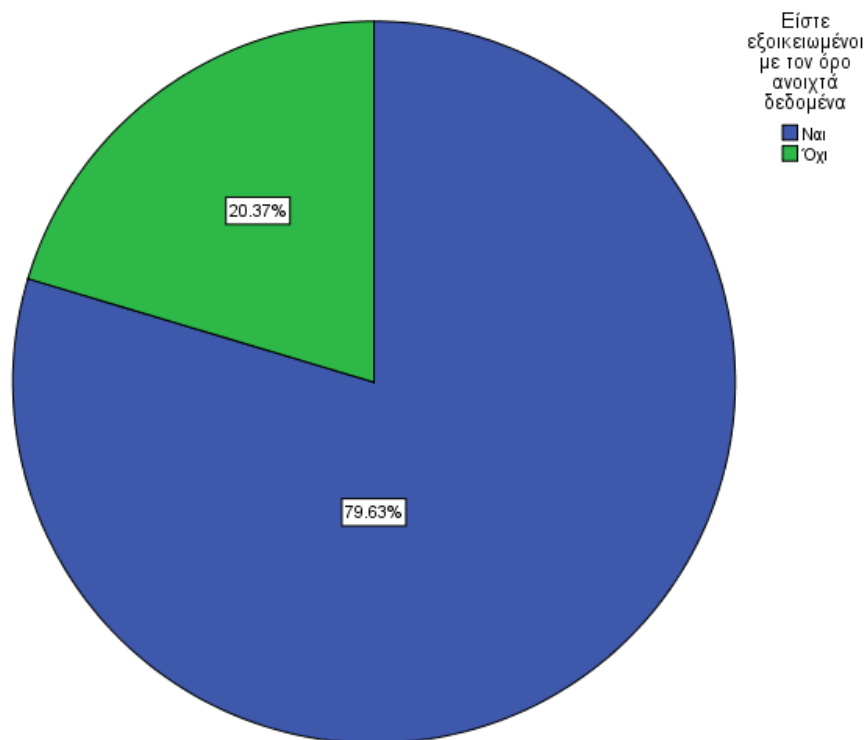
Εικόνα 10. Τι είναι τα ανοιχτά δεδομένα

Αντίστοιχα, στην επόμενη ερώτηση που αφορούσε την συχνότητα χρήσης τους, το 75.93% δηλώνει πως χρησιμοποιεί τα ανοιχτά δεδομένα καθημερινά και το 18.52% σχεδόν καθημερινά (Εικόνα 11) και σε μικρότερο ποσοστό ύψους σχεδόν 6% τα χρησιμοποιούν συχνά. Στην Εικόνα 12 βλέπουμε πως το 79.63% δηλώνει πως είναι εξοικειωμένο με τον όρο «ανοιχτά δεδομένα» ενώ το υπόλοιπο ποσοστό ύψους 29.37 θεωρεί πως δεν είναι εξοικειωμένοι μαζί τους πράγμα που δεν μας εκπλήσσει αν σκεφτούμε ότι ¼ Έλληνες δεν είναι εξοικειωμένοι με την τεχνολογία.

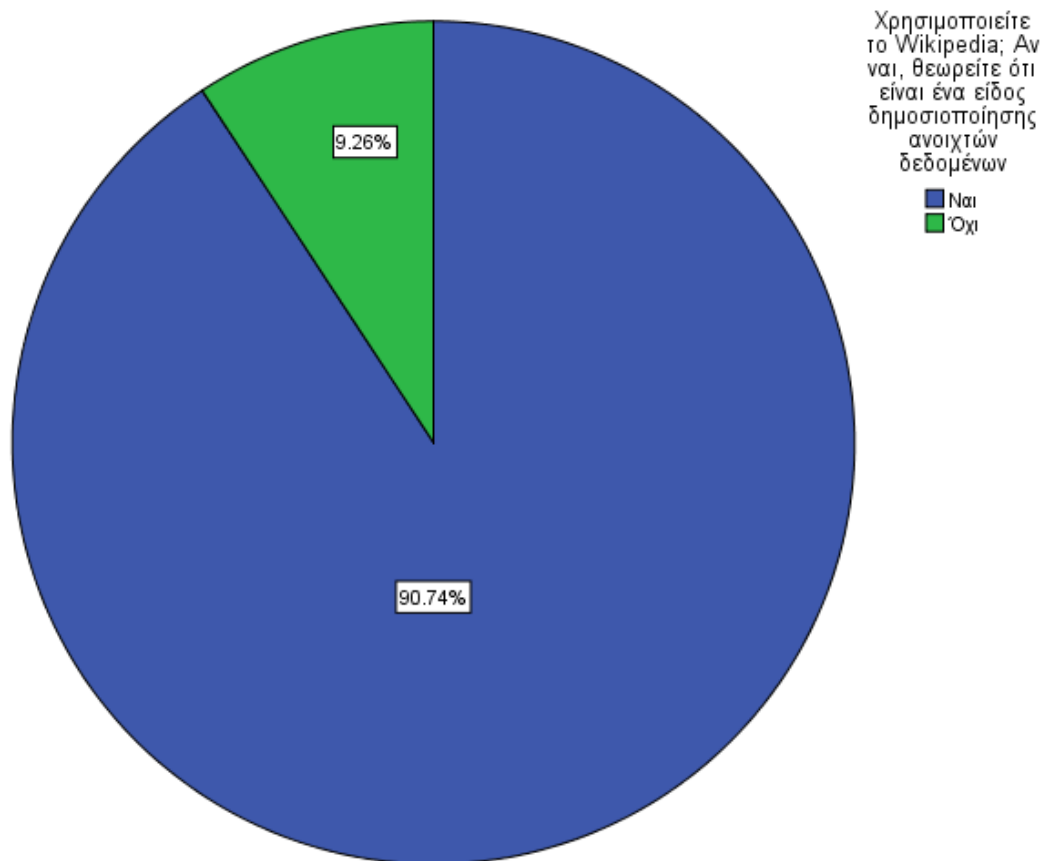

Εικόνα 11. Χρήση ανοιχτών δεδομένων

Εικόνα 12. Εξοικείωση με τα ανοιχτά δεδομένα

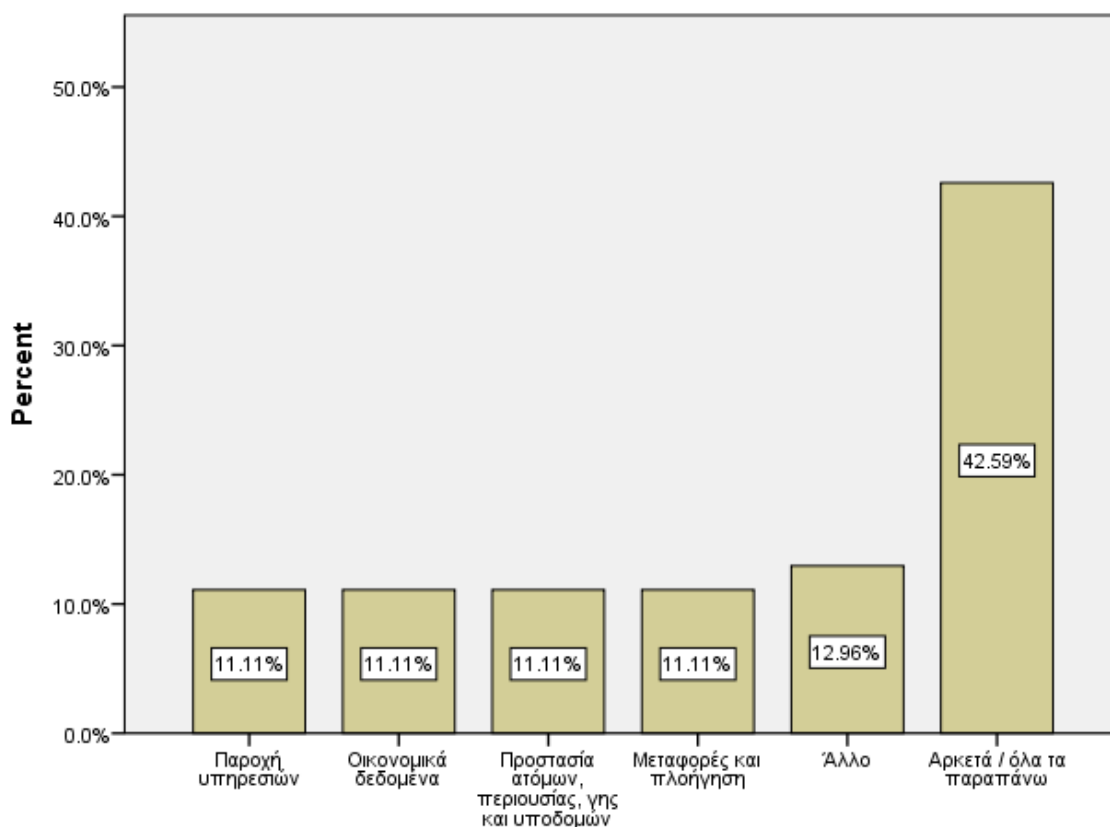
Η μεγάλη πλειοψηφία των χρηστών χρησιμοποιεί τη Wikipedia και θεωρεί πως είναι ένα είδος δημοσιοποίησης ανοιχτών δεδομένων (90.74%) (Εικόνα 13) εφόσον μέσω αυτής της εφαρμογής μπορούν να αποκτήσουν γνώσεις στο οποίο αντικείμενο ερευνούν. Στο σημείο αυτό διαπιστώνουμε την λανθασμένη αντίληψη και την σύγχυση των ανοιχτών δεδομένων και των μηχανών αναζήτησης.

Εικόνα 13. Χρήση Wikipedia

Συνεχίζοντας, όπως φαίνεται στην εικόνα 5 το 42.59% των ερωτηθέντων δηλώνει πως το είδος των ανοιχτών δεδομένων που χρησιμοποιεί περιγράφεται καλύτερα από έναν συνδυασμό παροχής υπηρεσιών, οικονομικών δεδομένων, προστασίας ατόμων και μεταφορών/πλοήγησης.

Οι τομείς στους οποίους θα ήθελαν περισσότερο να υπάρχουν ανοιχτά δεδομένα, όπως παρατηρούμε και στην Εικόνα 14, οι ερωτηθέντες είναι η δημόσια διοίκηση (64.8%), η εκπαίδευση (57.4%), οι τέχνες, η διασκέδαση και η ψυχαγωγία (44.4%) και η ανθρώπινη υγεία και κοινωνική μέριμνα (42.6%).

Ποιό από τα παρακάτω περιγράφει καλύτερα το είδος των ανοιχτών δεδομένων που χρησιμοποιείτε

Εικόνα 14. Είδη ανοιχτών δεδομένων που χρησιμοποιούνται περισσότερο

Πίνακας 5: Σε ποιούς άλλους τομείς θα θέλατε να υπάρχουν ανοιχτά δεδομένα;

	Ναι		Όχι	
	Συχνότητα	Ποσοστό	Συχνότητα	Ποσοστό
Γεωργία/Δασοκομία	2	3.7%	52	96.3%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	5	9.3%	49	90.7%
Πληροφόρηση και επικοινωνία	20	37.0%	34	63.0%
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	9	16.7%	45	83.3%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	2	3.7%	52	96.3%
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	17	31.5%	37	68.5%
Δημόσια διοίκηση	35	64.8%	19	35.2%

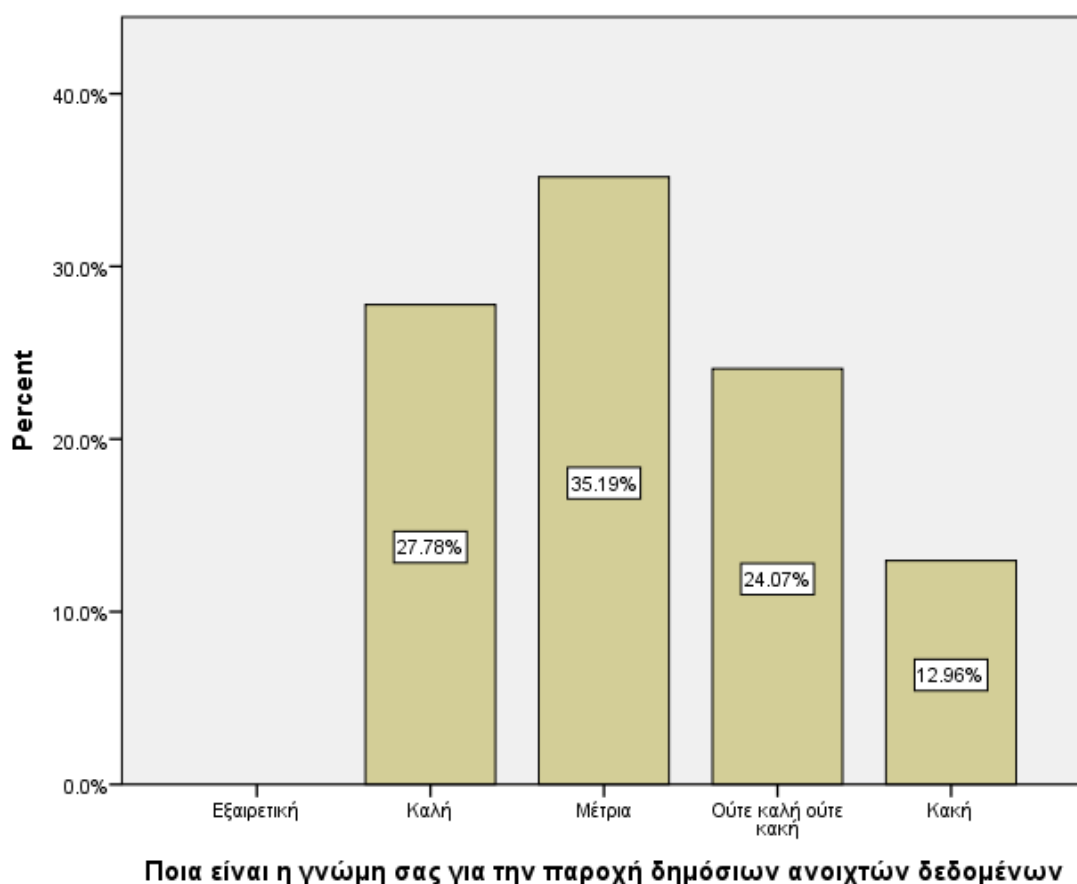
Θέματα εθνικής ασφάλειας	20	37.0%	34	63.0%
Θέματα άμυνας	19	35.2%	35	64.8%
Εκπαίδευση	31	57.4%	23	42.6%
Ανθρώπινη υγεία και κοινωνική μέριμνα	23	42.6%	31	57.4%
Τεχνες, διασκέδαση, και ψυχαγωγία	24	44.4%	30	55.6%
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	5	9.3%	49	90.7%

Στον Πίνακα 6, περιγράφονται οι απόψεις του δείγματος σχετικά με το ποιο είναι οι τομείς στους θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν τα ανοιχτά δεδομένα. Όπως φαίνονται, οι τομείς συμβολής τους αφορούν στον εμπλουτισμό γνώσεων (75.9%), στη λήψη καλύτερων αποφάσεων (66.7%) και στην απόκτηση ενδιαφέροντος για την πολιτική (40.7%). Διαπιστώνουμε ότι οι απαντήσεις τους ταυτίζονται σε ένα μεγάλο βαθμό με τους λόγους που οι τελευταίες κυβερνήσεις της χώρας μας προήγαγαν το κίνημα των ανοιχτών δεδομένων και που όπως φαίνεται σε ένα μεγάλο ποσοστό το έχουν επιτύχει.

Αλλάζοντας το ύφος των ερωτήσεων και εστιάζοντας στην διάδοση των δεδομένων από την Δημόσια Διοίκηση, φαίνεται δε από την Εικόνα 15, το 35.19% θεωρεί πως έχει μέτρια άποψη για την παροχή ανοιχτών δεδομένων στην Ελλάδα, μόλις το 27.78% καλή και το 24.07% ούτε καλή ούτε κακή. Εξαιρετική άποψη, όπως ήταν αναμενόμενο δεν έχει κανένας από το δείγμα ενώ και η πλειοψηφία τους διαθέτει μέτρια άποψη. Ενδεχομένως, να μην έχει καταφέρει να πείσει η Δημόσια Διοίκηση ότι ακολουθεί την πολιτική των ανοιχτών δεδομένων είτε οι πολίτες να μην έχουν ενημερωθεί σωστά για την παροχή τους. Το σίγουρο είναι πάντως ότι πρόκειται για ένα ποσοστό το οποίο δηλώνει ότι σχεδόν το 1/3 των πολιτών έχουν μέτρια άποψη και το ¼ είναι μάλλον αναποφάσιστο, ποσοστά που σε αμφότερες περιπτώσεις πρέπει να αλλάξουν.

Πίνακας 6: Σε τι σας φαίνονται χρήσιμα τα ανοιχτά δεδομένα;

	Ναι		Όχι	
	Συχνότητα	Ποσοστό	Συχνότητα	Ποσοστό
Εμπλουτίστηκαν οι γνώσεις μου	41	75.9%	13	24.1%
Ανακάλυψα νέες προσωπικές ικανότητες	6	11.1%	48	88.9%
Βελτίωσα την οικονομική μου ζωή	12	22.2%	42	77.8%
Απέκτησα ενδιαφέρον για την πολιτική	22	40.7%	32	59.3%
Λαμβάνω καλύτερες αποφάσεις	36	66.7%	18	33.3%
Αξιοποιώ καλύτερα το χρόνο μου	21	38.9%	33	61.1%
Άλλο	2	3.7%	52	96.3%

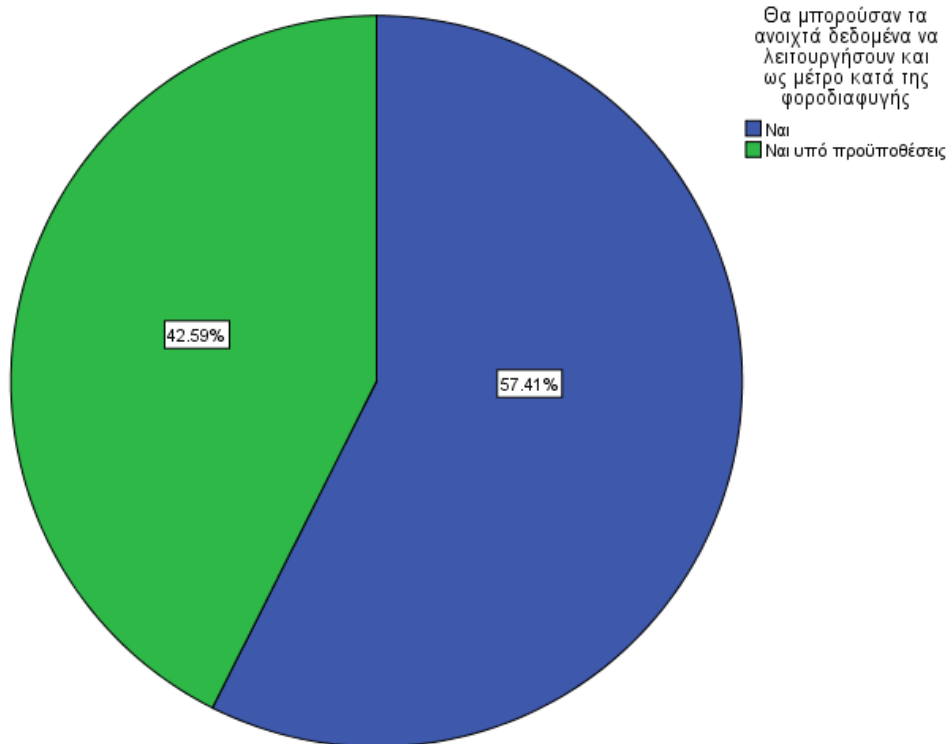
Εικόνα 15. Γνώμη για την παροχή δημόσιων ανοιχτών δεδομένων

Όσον αφορά τη διαφάνεια της κυβέρνησης, τη λογοδοσία και τη συμμετοχή του κοινού, το 59.3% των ερωτηθέντων θεωρεί πως τα ανοιχτά δεδομένα συμβάλλουν προς

αυτές τις κατευθύνσεις πράγμα που δικαιώνει την προσπάθεια της κυβέρνησης για την στήριξη των ανοιχτών δεδομένων στους τρεις παραπάνω πυλώνες. Το 25.9% δηλώνει πως η κυβέρνηση πρέπει να γίνει πιο διαφανής, το οποίο μεταφράζεται στην επιθυμία των πολιτών για μεγαλύτερη παροχή δεδομένων και κινήσεων της εκάστοτε κυβέρνησης. Επίσης, από την Εικόνα 16 βλέπουμε πως το 57.41% θεωρεί ότι τα ανοιχτά δεδομένα θα μπορούσαν να λειτουργήσουν σαν μέσο κατά της φοροδιαφυγής, ενώ οι υπόλοιποι θεωρούν ότι κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει μόνο υπό προϋποθέσεις εφ' όσον έχουμε ήδη σχολιάσει την ευαίσθητη άποψη των πολιτών σε θέματα ανωνυμίας.

Πίνακας 7: Ποια είναι η γενική σας άποψη για τα ανοιχτά δεδομένα, όσον αφορά την διαφάνεια της κυβέρνησης, της λογοδοσίας, και τη συμμετοχή του κοινού

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμβάλλουν στη διαφάνεια	32	59.3%
Οφείλει να γίνει πιο διαφανής / πλήρης	14	25.9%
Δεν χρησιμοποιούνται/δεν υπάρχει διαφάνεια	3	5.6%
Κακή άποψη	2	3.7%
Σύνολο	51	94.4%
Λείπουν	3	5.6%

Εικόνα 16. Χρήση ανοιχτών δεδομένων σαν μέτρο κατά της φοροδιαφυγής

Στην κρίσιμη ερώτηση, τα αποτελέσματα της οποίας βρίσκονται στον Πίνακα 8, σχετικά με τους λόγους που στην Ελλάδα είμαστε πίσω αναφορικά με τα ανοιχτά δεδομένα συγκριτικά με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, οι απαντήσεις ποικίλλουν και με επικρατέστερη την μη υποστήριξη της διαφάνεια (29.6%), των διαφόρων πολιτικών συμφερόντων (25.9%). Αρκετοί συμμετέχοντες επίσης αναφέρουν την απουσία δομών (24.1%) αλλά και τη γραφειοκρατία και την ύπαρξη πελατειακών σχέσεων (20.4%) ως βασικούς λόγους. Τα αποτελέσματα είναι σχεδόν ίδια, και από τον Πίνακα 9, όπου διαπιστώνουμε ότι βλέπουμε πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η κυβέρνηση της Ελλάδας ευθύνεται για την παρούσα κατάσταση και δεν προωθεί τα ανοιχτά δεδομένα (64.8%).

Πίνακας 8: Για ποιό λόγο ενώ οι περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προωθούν το κίνημα των ανοιχτών δεδομένων, στην Ελλάδα είμαστε πίσω;

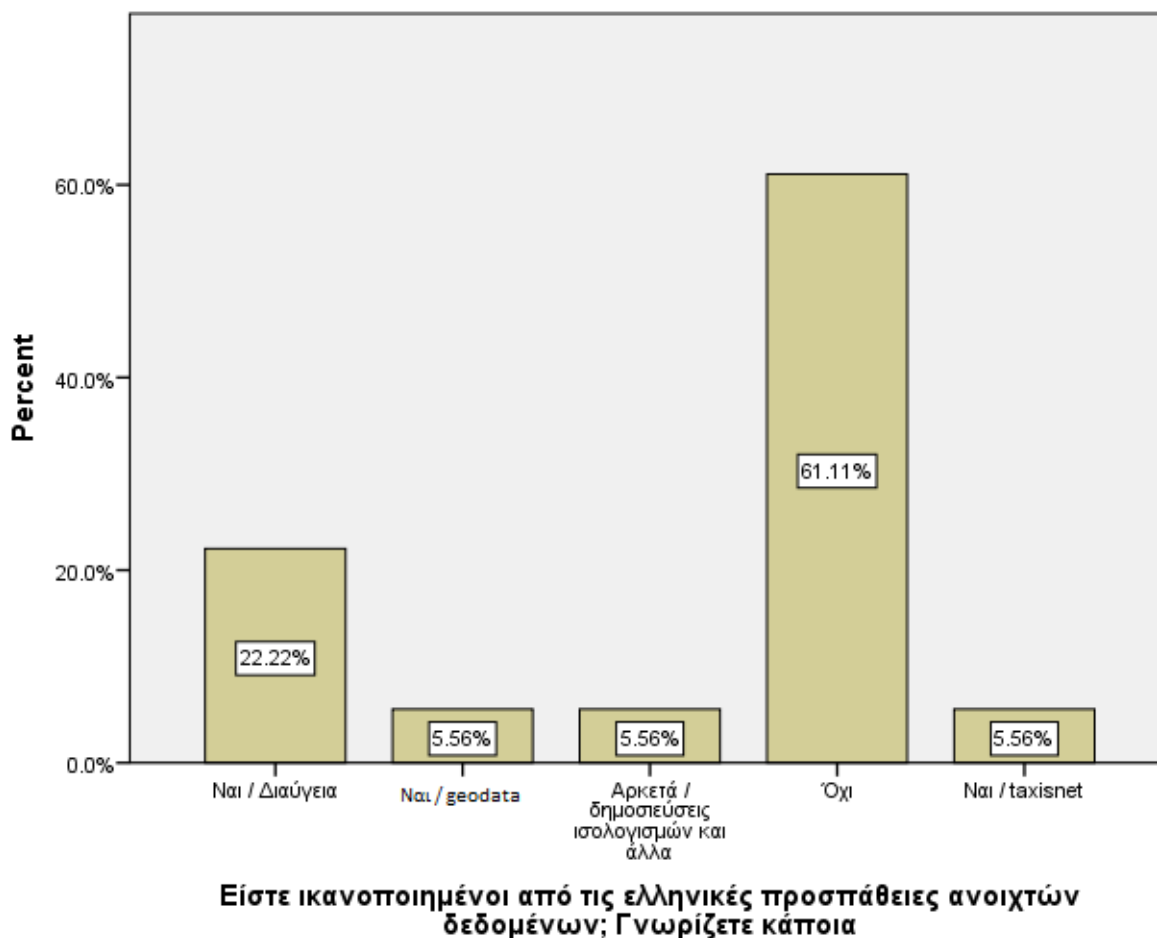
	Συχνότητα	Ποσοστό
Απουσία δομών	13	24.1
Πολιτικά συμφέροντα	14	25.9
Γραφειοκρατία / πελατειακές σχέσεις	11	20.4
Δεν θέλουμε / δεν στηρίζουμε τη διαφάνεια	16	29.6
Σύνολο	54	100.0

Πίνακας 9: Η κυβέρνηση προωθεί τα ανοιχτά δεδομένα; Θα μπορούσε να παρακινήσει πολίτες να τα χρησιμοποιούν και ιδιωτικές εταιρείες να τα δημοσιοποιούν;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι/να τονίζονται τα πλεονεκτήματά τους	16	29.6%
Όχι	35	64.8%
Ναι, ως ένα βαθμό	3	5.6%
Σύνολο	54	100.0%

Στην ερώτηση αν το κοινό είναι ευχαριστημένο από τις μέχρι τώρα Ελληνικές προσπάθειες των ανοιχτών δεδομένων, όπως φαίνεται στη συνέχεια, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν είναι ικανοποιημένοι (61.1%) ενώ από αυτούς που είναι οι περισσότεροι αναφέρουν σαν παράδειγμα τη Διαύγεια. Τόσο το παραπάνω ποσοστό όσο και ότι μόνο η Διαύγεια χρήζει αναγνώρισης είναι αρκετά απογοητευτικό. Σε προηγούμενα κεφάλαια κάναμε εκτενή αναφορά τόσο στη Διαύγεια όσο και σε άλλες προσπάθειες της Ελλάδας. Αυτό που δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε είναι το ποιος ευθύνεται για την άγνοια αυτή, είτε οι πολίτες είναι οι ίδιοι ανενημέρωτοι είτε οι ίδιες οι κυβερνήσεις προωθούν μόνο την Διαύγεια. Ποσοστό της τάξης του 5.56% γνωρίζει το Taxisnet ΚΑΙ το Geodata αντίστοιχα.

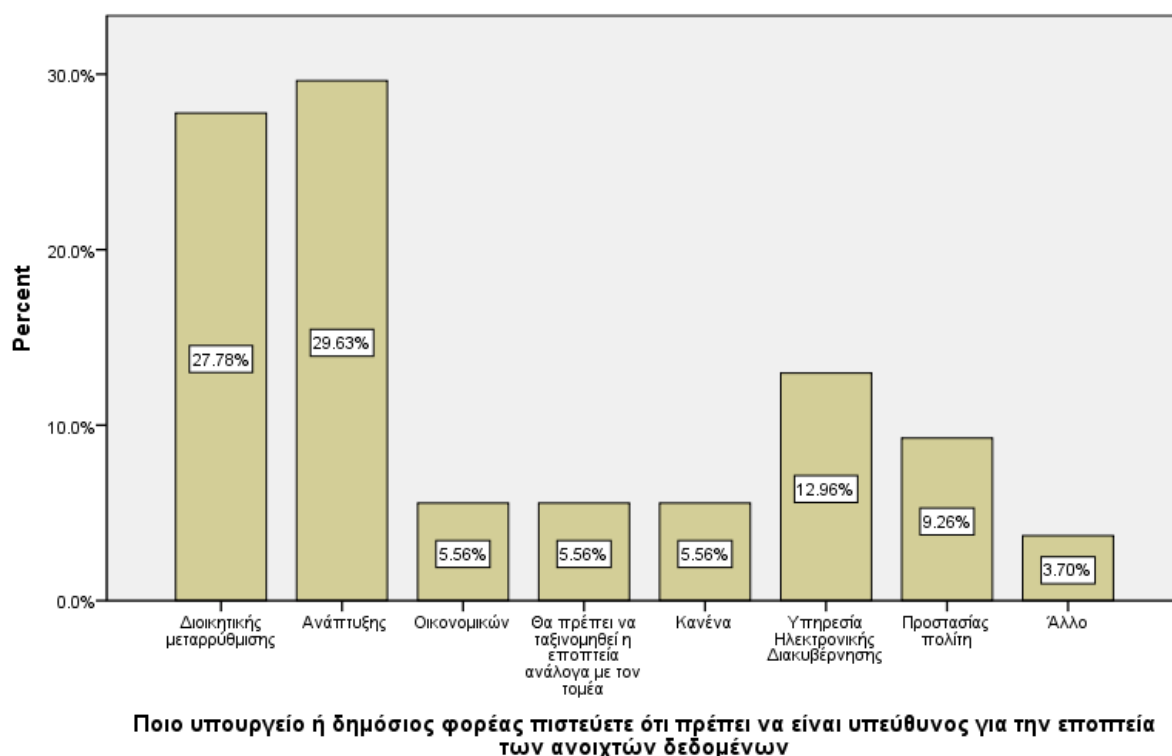
Εικόνα 17. Ικανοποίηση από τις προσπάθειες ανοιχτών δεδομένων στην Ελλάδα

Πίνακας 10: Είναι η κυβέρνηση που πρέπει να παρέχει δεδομένα και πληροφορίες στο κοινό, το αντίστροφο, ή θα μπορούσε να υπάρχει ένα είδος συνεργασίας;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συνεργασία	48	88.9%
Η κυβέρνηση δεν είναι αξιόπιστος φορέας	3	5.6%
Κυρίως η κυβέρνηση	3	5.6%
Σύνολο	54	100.0%

Επιπλέον η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων, 88.9%, στην αντίστοιχη ερώτηση αν θα έπρεπε η κυβέρνηση να παρέχει δεδομένα στο κοινό ή το αντίστροφο τονίζει την ανάγκη συνεργασίας των δύο φορέων για την παροχή ανοιχτών δεδομένων.

Σύμφωνα με την Εικόνα 18, το 29.63% θεωρεί πως υπεύθυνο υπουργείο για τα ανοιχτά δεδομένα είναι αυτό των Εσωτερικών ή το Υπουργείο Ανάπτυξης, και το 27.8% θεωρεί πως καταλληλότερο είναι το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης. Το 12.96% κρίνει σαν καταλληλότερο φορέα την Υπηρεσία Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και λιγότεροι είναι αυτοί που αναφέρουν άλλους φορείς και υπουργεία. Κλείνοντας, ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 5.6% θεωρεί ότι πρέπει να υπάρχει εποπτεία ανάλογα με το είδος των δεδομένων που πρόκειται να δοθούν στην διάθεση του κοινού.

Εικόνα 18. Φορέας / υπουργείο με ευθύνη για τα ανοιχτά δεδομένα

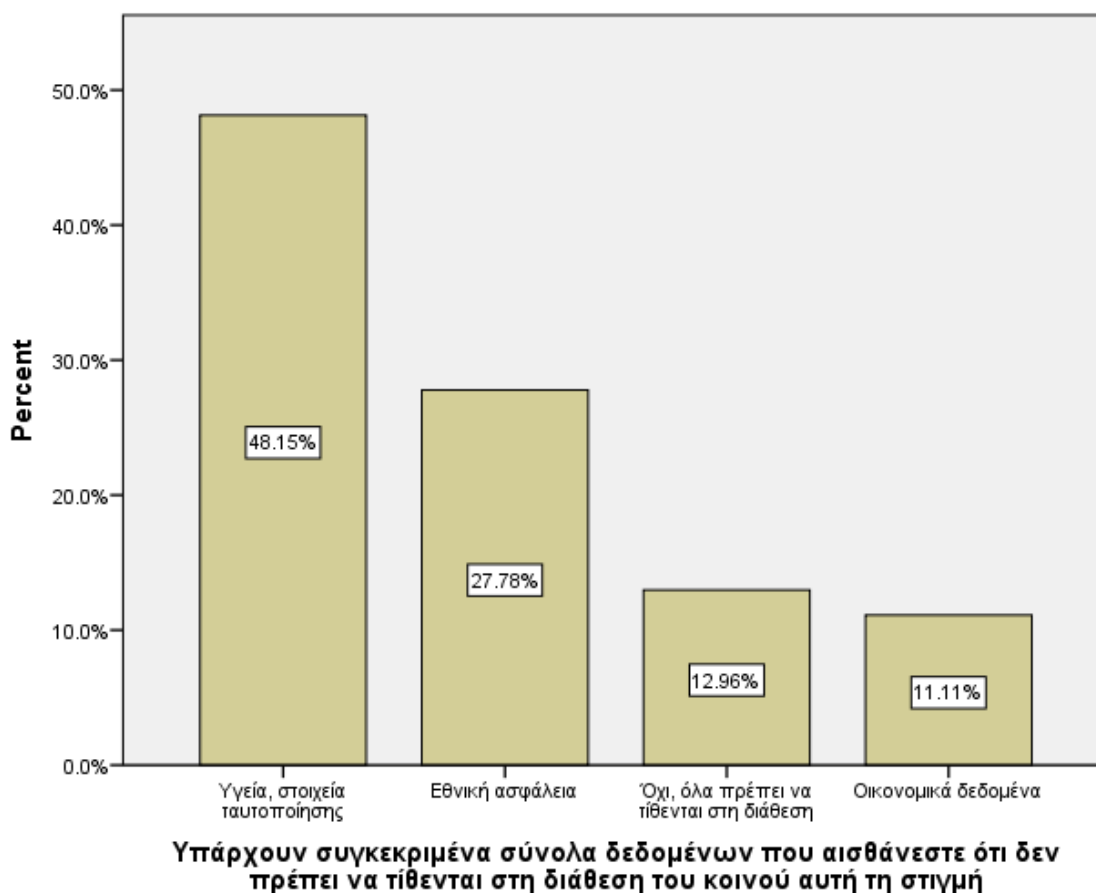
Το σύνολο των ερωτηθέντων τόνισε πως θα ήθελε το κράτος να παρέχει εκπαίδευση στους πολίτες ώστε να αξιοποιούν καλύτερα τα ανοιχτά δεδομένα. Αναφορικά με την απάντησή τους, στο πρώτο μέρος της εργασίας τονίσαμε ότι προκειμένου τόσο να αποδεχτούν όσο και να χρησιμοποιήσουν ορθά τα ανοιχτά δεδομένα πρέπει η Δημόσια Διοίκηση να ενημερώσει σε πρώτο στάδιο για τις θετικές τους επιπτώσεις και σε επόμενο να βοηθήσει τους πολίτες να κατανοήσουν την συμβολή τους στη διευκόλυνση της καθημερινής τους ζωής.

Το τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου αφορά την προστασία της ιδιωτικοποίησης, σύμφωνα με τον Πίνακα 11 λοιπόν, οι περισσότεροι (63%) δηλώνουν πως το σημείο που σταματάει η πληροφόρηση και αρχίζουν τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα είναι όταν θίγονται οικογενειακά δεδομένα και δεδομένα υγείας. Το 31.5% θεωρεί ότι οποιοδήποτε δεδομένο αφορά την προσωπική ζωή των πολιτών, είτε οικονομικά είτε περιουσιακά είτε οικογενειακά πρέπει να υπόκεινται σε περιορισμούς.

Πίνακας 11: Που σταματάει η πληροφόρηση και αρχίζουν τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα; Τα ανοιχτά δεδομένα προσβάλλουν την ιδιωτική ζωή των πολιτών

	Συχνότητα	Ποσοστό
Όταν θίγονται οικογενειακά δεδομένα / δεδομένα υγείας	34	63.0%
Γενικά όταν προσβάλλεται η ιδιωτική ζωή	17	31.5%
Σύνολο	51	94.4%
Λείπουν	3	5.6%

Όπως φαίνεται στην Εικόνα 19, σχετικά με το ποια δεδομένα δεν θα έπρεπε να είναι στην διάθεση του κοινού την δεδομένη στιγμή, το 48.15% θεωρεί πως αυτά είναι τα δεδομένα υγείας και τα στοιχεία ταυτοποίησης, ενώ το 27.78% θεωρεί πως αυτό ισχύει για δεδομένα εθνικής ασφάλειας. Το 12.96% δηλώνει πως όλα ανεξαρτήτου περιεχομένου πρέπει να τίθενται στη διάθεση του κοινού.

Εικόνα 19. Δεδομένα που δεν πρέπει να τίθενται στη διάθεση του κοινού

Τέλος, ερχόμενοι και σε ένα θέμα που σχολιάσαμε και πρωτίτερα περί της μη ορθής χρήσης τους, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων δηλώνει πως και μεν μπορεί να υπάρξει εκμετάλλευση των ανοιχτών δεδομένων αλλά αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί με υψηλή προστασία και χρήση ηλεκτρονικών δεδομένων (94.4%) και πως είναι απαραίτητη η ύπαρξη επιτροπών για τον διαχωρισμό της δημοσίευσης πληροφοριών από την προστασία δεδομένων (90.7%). Η ίδια η κυβέρνηση θα πρέπει υποχρεωτικά να προειδοποιεί για την παραβίαση της ασφάλειας των προσωπικών δεδομένων με τη δημοσίευση τους (το σύνολο των συμμετεχόντων το πιστεύει αυτό). Κατανοούμε από όλα τα παραπάνω ποσοστά την ανάγκη, από την μεριά των πολιτών, ύπαρξης ανοιχτών δεδομένων.

Κλείνοντας την έρευνα μας, η τελευταία ερώτηση αφορούσε στην άποψη των πολιτών αν τα ανοιχτά δεδομένα είναι μέσο που θα συνέβαλλε στην έξοδο μας από την οικονομική κρίση. Το 59.3% ενστερνίζεται αυτή την άποψη, πιστεύοντας ότι με τα ανοιχτά δεδομένα θα υπάρξουν νέες θέσεις εργασίας και μειωμένα κόστη των

επιχειρήσεων και της ίδιας της κυβέρνησης που μεταφράζονται σε καλύτερα οικονομικά μεγέθη τόσο σε εθνικό όσο και ιδιωτικό επίπεδο.

Πίνακας 12: Με ποιο τρόπο η κυβέρνηση θα μπορέσει να ελέγξει την ορθή χρήση των ανοιχτών δεδομένων;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ηλεκτρονικά δεδομένα / υψηλή προστασία	51	94.4%
Εκπαίδευση	3	5.6%
Σύνολο	54	100.0%

Πίνακας 13: Πιστεύετε ότι για να διαχωρίζονται οι 2 θέσεις (προστασία δεδομένων/δημοσίευση πληροφοριών), θα πρέπει να οριστούν επιτροπές;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	49	90.7%
Όχι	5	9.3%
Σύνολο	54	100.0%

Πίνακας 13: Θεωρείτε ότι τα ανοιχτά δεδομένα μπορούν να βοηθήσουν τη χώρα να ξεφύγει από την οικονομική κρίση;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	32	59.3%
Όχι	11	20.4%
Ίσως	11	20.4%
Σύνολο	54	100.0%

10.2 Αποτελέσματα ποιοτικής ανάλυσης 2ου ερωτηματολογίου

Σε αυτή την ενότητα θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της ποιοτικής ανάλυσης των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν από το 2^ο ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο αυτό αφορά στην συγκέντρωση δεδομένων σχετικά με τρεις τομείς: την κατανόηση της έννοιας της ανοιχτότητας, τα εμπόδια στο άνοιγμα των δεδομένων και τα κίνητρα για να ανοίξουν τα δεδομένα.

Όσον αφορά στην κατανόηση της έννοιας της ανοιχτότητας, το ερωτηματολόγιο έχει μια σειρά ερωτήσεων στις οποίες οι συμμετέχοντες καλούνται να δώσουν παραδείγματα που εκφράζουν ανοικτή και κλειστή δημόσια διοίκηση, να περιγράψουν την έννοια των ανοικτών δεδομένων και να δώσουν σχετικά παραδείγματα χρήσης τους, και να αναφερθούν στις άδειες ανοικτών δεδομένων.

Από τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν φαίνεται καταρχήν πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες δεν κατανοούν την έννοια των ανοικτών δεδομένων καθώς αποφεύγουν να την περιγράψουν στην αντίστοιχη ερώτηση. Παρόλα αυτά περιγράφουν την έννοια του «ανοικτού» στη δημόσια διοίκηση, με εκφράσεις όπως «εντοπίσιμο και επεξεργάσιμο από τον πολίτη», «οτιδήποτε προσβάσιμο από τον χρήστη» και άλλες αντίστοιχες.

Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και από την επόμενη εικόνα, το 26.9% των ερωτηθέντων δήλωσε πως ανοικτά δεδομένα είναι αυτά που είναι εντοπίσιμα από τον πολίτη, το 19.2% πως πρόκειται για εύκολα προσβάσιμα δεδομένα, το 15.4% πως αφορούν δεδομένα επεξεργάσιμα από τον πολίτη, και το 38.5% χρησιμοποίησε κάποια άλλη παραπλήσια έκφραση ή συνδυασμό των παραπάνω.

Εικόνα 20: Περιγραφή ανοικτών δεδομένων στη δημόσια διοίκηση

Αναφορικά με τα παραδείγματα που δίνουν και εκφράζουν ανοικτότητα, είτε γενικά στη δημόσια διοίκηση είτε ειδικά στον οργανισμό όπου εργάζονται, η μεγάλη πλειοψηφία αναφέρει τη Διαύγεια (το 34.6%) και το OpenGov (23.1%). Κάποιοι κάνουν αναφορά στους νόμους του κράτους και στο Geodata (15.4% και 15.4% αντίστοιχα), όπως φαίνεται στην επόμενη εικόνα.

Εικόνα 21: Παραδείγματα ανοικτών δεδομένων

Αντίθετα, όπως φαίνεται στην επόμενη εικόνα, παραδείγματα κλειστής δημόσιας διοίκησης περιλαμβάνουν φορολογικά και προσωπικά στοιχεία (αναφέρονται από το 50% των συμμετεχόντων), καθώς και στοιχεία εθνικής ασφάλειας (για το 38.5%).

Εικόνα 22: Παραδείγματα κλειστών δεδομένων

Επίσης, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δηλώνει πως δεν έχει ακούσει για τις άδειες ανοικτών δεδομένων, και ως εκ τούτου δεν μπορεί να δώσει και κάποιο παράδειγμα (συγκεκριμένα, το 88.5%). Όσοι δηλώνουν πως έχουν ακούσει, κάνουν αναφορά στο Creative Commons (7.7%).

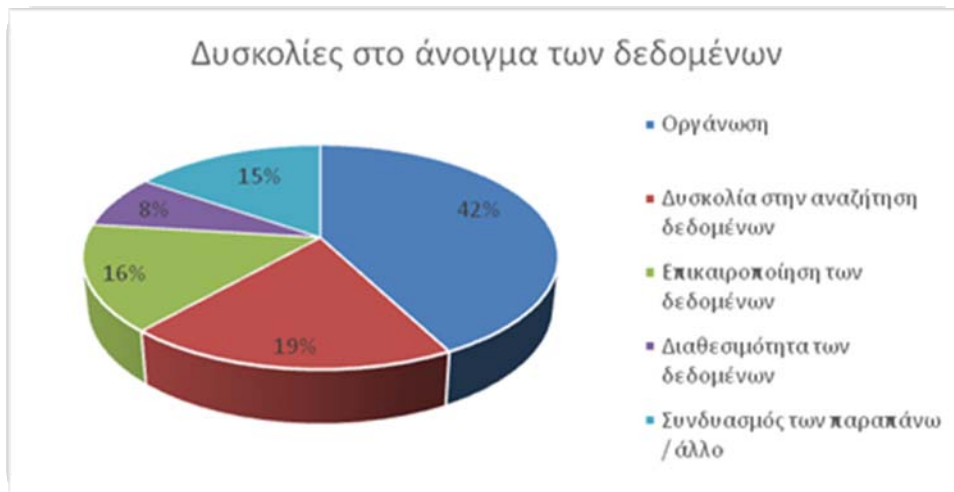
Εικόνα 23: Άδειες ανοικτών δεδομένων

Συνολικά από τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν φαίνεται πως οι συμμετέχοντες έχουν επαφή με την έννοια των ανοικτών δεδομένων, χωρίς όμως να μπορούν να την περιγράψουν με ακρίβεια.

Όσον αφορά στα εμπόδια στο άνοιγμα των δεδομένων, οι δυσκολίες που αναφέρονται από αρκετούς περιλαμβάνουν ζητήματα οργάνωσης (όπως τονίζεται από το 42.3%), αναζήτησης δεδομένων (αναφέρεται από το 19.2%), αλλά και θέματα

επικαιροποίησης των δεδομένων (15.4%) και διαθεσιμότητάς τους (7.7%), όπως φαίνεται στην επόμενη εικόνα.

Εικόνα 24: Δυσκολίες στο άνοιγμα των δεδομένων

Οι συμμετέχοντες καλούνται επίσης να αναφέρουν παραδείγματα προβλημάτων που δημιουργεί η Διαύγεια στον πολίτη, και σε αυτό το σημείο γίνεται αναφορά σε σύγχυση από την υπέρπληροφόρηση (30.8%), ότι εμφανίζει καθυστερήσεις στην ενημέρωση (26.9%), ότι υπάρχουν προβλήματα αν κάποιος δεν είναι εξοικειωμένος με την τεχνολογία (23.1%), και ότι μερικές φορές το σύστημα είναι δύσκολο στην κατανόηση (19.2%), όπως φαίνεται και στην εικόνα που ακολουθεί.

Εικόνα 25: Παραδείγματα προβλημάτων που δημιουργεί η Διαύγεια

Τέλος, αναφορικά με τα κίνητρα για να έχουμε περισσότερα ανοιχτά δεδομένα, οι συμμετέχοντες στην έρευνα καλούνται αρχικά να δώσουν λόγους για τους οποίους

χρησιμοποιούν τη Διαύγεια/Αγορά. Οι περισσότεροι εξ αυτών κάνουν αναφορά σε ενημέρωση, σε διαφάνεια, στην ενίσχυση της δημοκρατίας, και σε πλήρη γνώση της κατάστασης και του τρόπου διάθεσης των πόρων.

Αντίστοιχα, οι συμμετέχοντες καλούνται να δηλώσουν τα βασικά οφέλη από τη χρήση της Διαύγειας για τον πολίτη. Και σε αυτό το σημείο αναφέρεται από πολλούς η ενημέρωση και η ενίσχυση της διαφάνειας, ενώ επίσης γίνεται λόγος για μείωση της γραφειοκρατίας, ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και για συνεργασία πολίτη – κράτους.

11 Συμπεράσματα και συζήτηση

Η αλλαγή στην συμπεριφορά ή τις προτιμήσεις των ατόμων αποτελεί αποτέλεσμα αλλαγής της λειτουργίας των θεσμών, επηρεάζοντας όλο το κοινωνικό σύνολο. Το αντίκτυπο της αλλαγής ενός θεσμού στις πεποιθήσεις και στις συνήθειες των ατόμων καθορίζει τον βαθμό υιοθέτησης του στην κοινωνία.

Για αιώνες τα δεδομένα των κυβερνητικών δραστηριοτήτων παρέμεναν επτασφράγιστο μυστικό, ενώ όταν συνέβαινε μία μεταβολή στον βαθμό πρόσβασης των πολιτών ήταν ευθέως ανάλογη του ενδιαφέροντος τους. Ωστόσο λόγω της μεταστροφής της νοοτροπίας των πολιτών και της προόδου στους τομείς της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, κάθε κομμάτι των δεδομένων που παράγεται από την κυβέρνηση, σταδιακά καθίσταται προσβάσιμο. Καθώς η εξέλιξη της τεχνολογίας οδηγεί σε θεμελιώδεις αλλαγές στην οικονομία και την κοινωνία μας, γίνονται σαφή, κάτω από σωστά μέτρα προστασίας, τα πολλά και σημαντικά οφέλη που προσφέρει το άνοιγμα των κυβερνητικών δεδομένων.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε επιχείρησε να καταγράψει τις απόψεις σχετικά με τα ανοιχτά δεδομένα, και το πώς αυτά μπορούν να λειτουργήσουν ως θεσμός της αποτελεσματικής λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης. Η αλλαγή της προσέγγισης των ανοιχτών δεδομένων αποτελεί θεσμική μεταβολή και όπως κάθε αλλαγή θα πρέπει να αποδειχθεί και να καταγραφεί η αξία της. Στο πλαίσιο αυτό, στόχος της έρευνας ήταν κατά κύριο λόγο να αποτυπώσει τις απόψεις των χρηστών σχετικά με τη σημασία και τη χρησιμότητα των ανοιχτών δεδομένων, τους τομείς στους οποίους μπορούν να

βοηθήσουν τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης αλλά και τους παράγοντες που εγκυμονούν κινδύνους και πρέπει να προσεχθούν ώστε να μην υπάρχουν ζητήματα παραβίασης προσωπικών δεδομένων.

Είναι γεγονός πως υπάρχει ο κίνδυνος ο στρατηγικός σχεδιασμός και προγραμματισμός του δημοσίου τομέα να γίνεται όχι με άξονα το δημόσιο συμφέρον και την συνολική ευημερία, αλλά την προστασία των προνομίων των προσώπων της Δημόσιας Διοίκησης και ειδικά εκείνων που έχουν αυξημένα προνόμια έναντι των υπολοίπων. Ο προαναφερθείς κίνδυνος ήταν στην ουσία η αίτια δημιουργίας της εν λόγω έρευνας. Στα πλαίσια λοιπόν, της προσπάθειας να μειωθεί στο ελάχιστο δυνατό, είναι απαραίτητο να υπάρξει ένας στρατηγικός σχεδιασμός που θα έχει ως επίκεντρο της λειτουργίας του δημοσίου τον πολίτη, με διαφάνεια, λογοδοσία και αποτελεσματικότητα, κάτι που είναι εφικτό μεταξύ άλλων και με τη χρήση ανοικτών δεδομένων. Έτσι, κρίθηκε απαραίτητο να αποτυπωθούν οι απόψεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα ανοιχτά δεδομένα μπορούν να βοηθήσουν προς την επίτευξη των ανωτέρω στόχων. Πιο συγκεκριμένα η εργασία αυτή επιχείρησε να δώσει απαντήσεις σε τέσσερα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα. Το πρώτο εξ αυτών, αφορά στο επίπεδο κοινωνικής υπόστασης του νέου αυτού θεσμού, το δεύτερο αφορά στα κοινωνικά τους οφέλη, το τρίτο στην οριοθέτηση τους και το τέταρτο στη βέλτιστη αξιοποίησή τους. Παρατηρείται μια ομαδοποίηση των ερωτήσεων με το πρώτο και το τρίτο να αλληλοσυμπληρώνονται ερευνώντας την κατανόηση του περιεχόμενου και την οριοθέτηση του, ενώ το δεύτερο και το τέταρτο αφορούν στην μελέτη των επιπτώσεων στη Δημόσια Διοίκηση και στην κοινωνία αντίστοιχα. Η κοινωνική υπόσταση του θεσμού των ανοικτών δεδομένων αποτυπώθηκε από την επαφή τόσο των πολιτών όσο και των εκπροσώπων της Δημόσιας Διοίκησης.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης, η πλειοψηφία των πολιτών έχει επίγνωση των ανοικτών δεδομένων και τα χρησιμοποιεί καθημερινώς, εντούτοις είναι αξιοσημείωτο ότι αρκετοί εργαζόμενοι, σε δημόσιους φορείς και υπουργεία, φαίνεται πως δεν κατανοούν την έννοια των ανοικτών δεδομένων, καθώς αποφεύγουν να την περιγράψουν στην αντίστοιχη ερώτηση. Παρόλα αυτά και σε αυτή την ομάδα των ερωτηθέντων, βρέθηκαν συμμετέχοντες που κατάφεραν να δώσουν αρκετές πληροφορίες και παραδείγματα, σχετικά με τη χρήση ανοικτών δεδομένων στις

υπηρεσίες τους. Συνεπώς, από τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν αποδεικνύεται είτε η επαφή με την εφαρμογή των ανοιχτών δεδομένων, είτε η γνώση της έννοιας αυτών.

Στο πλαίσιο του ίδιου ερωτήματος, οι απαντήσεις των πολιτών καταγράφουν το αίτημα της διεύρυνσης των ανοιχτών δεδομένων και στους τομείς της δημόσιας διοίκησης, της εκπαίδευσης, των τεχνών, της διασκέδασης και της ψυχαγωγίας αλλά και της υγείας και της κοινωνικής μέριμνας. Ακόμη, οι περισσότεροι χρήστες χρησιμοποιούν τη Wikipedia και δηλώνουν πως το είδος των ανοιχτών δεδομένων που χρησιμοποιούν συνδυάζει την παροχή υπηρεσιών, τα οικονομικά δεδομένα, προστασίας ατόμων και μεταφορών/πλοήγησης.

Το δεύτερο κατά σειρά ερευνητικό ερώτημα, αφορά τον βαθμό στον οποίο χρησιμοποιούνται αυτή τη στιγμή τα ανοιχτά δεδομένα προς όφελος μίας αποτελεσματικότερης Δημόσιας Διοίκησης. Σ' αυτό παρουσιάζονται κάποιες διαφοροποιήσεις μεταξύ των απαντήσεων των εργαζομένων του δημόσιου και αυτών των υπολοίπων πολιτών. Καταρχήν, κατά την άποψη των δεύτερων τα ανοιχτά δεδομένα συμβάλλουν στη διαφάνεια της κυβέρνησης, τη λογοδοσία και τη συμμετοχή του κοινού, ενώ αρκετοί πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως μέσο κατά της φοροδιαφυγής, αν και είναι σημαντικός ο αριθμός όσων θεωρούν ότι κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει μόνο υπό προϋποθέσεις.

Αξίζει να σημειωθεί η κρίση τους ότι στην Ελλάδα «βρισκόμαστε πίσω» όσον αφορά τα ανοιχτά δεδομένα εξαιτίας της έλλειψης πολιτικής θέλησης που δεν στηρίζει τη διαφάνεια αλλά και των ανεπαρκών δομών, της γραφειοκρατίας, και των πελατειακών σχέσεων. Στο ίδιο πλαίσιο, η ανάλυση έδειξε πως οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η κυβέρνηση δεν προωθεί τα ανοιχτά δεδομένα, ενώ η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν είναι ικανοποιημένη από τις ελληνικές προσπάθειες για τη διάδοση τους αλλά και οι περισσότεροι των μειοψηφούντων αναφέρουν σαν παράδειγμα τη Διαύγεια. Η έρευνα επιβεβαιώνει αυτό που έχουμε ήδη αναφέρει, ότι στην Ελλάδα φαίνεται να υπάρχουν φραγμοί στο άνοιγμα των δεδομένων, οι οποίοι υπερισχύουν έναντι των θετικών επιπτώσεων της πολιτικής τους. Η κυβέρνηση σαφώς θα ήθελε να αποκαταστήσει τη σχέση της με τους πολίτες και να καταστήσει την πολιτική της διαφανέστερη, όμως ο αβέβαιος οικονομικός αντίκτυπος από το άνοιγμα των στοιχείων

καθιστά δύσκολο για τους φορείς τη χάραξη της εν λόγω πολιτικής. Ακόμη το ψηφιακό πρόβλημα της συμβατότητας της μορφής τους και η έλλειψη διαλειτουργικότητας τόσο μεταξύ του δημοσίου τομέα όσο και ανάμεσα αυτού και του πολίτη αποτελούν τροχοπέδη.

Από την άλλη μεριά, οι εργαζόμενοι σε υπουργεία και φορείς αναφέρουν στις απαντήσεις τους αρκετές περιπτώσεις χρήσης και εκμετάλλευσης ανοικτών δεδομένων από την κυβέρνηση, όπως για παράδειγμα τη Διαύγεια και το OpenGov, αλλά και τους νόμους του κράτους και το Geodata.

Παρά το γεγονός ότι υπήρξε μια πολύ εκτεταμένη νομοθετική δραστηριότητα στην Ελλάδα σχετικά με την πολιτική αυτή, αρκετά ζητήματα εξακολουθούν να υφίστανται. Συνολικά, σχετικά με τον βαθμό χρήσης τους, είναι σαφές πως υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης και περαιτέρω εκμετάλλευσης των δεδομένων αυτών προς όφελος της Δημόσιας Διοίκησης, τουλάχιστον με βάση τις απόψεις των πολιτών επί του θέματος. Πρόκειται ουσιαστικά για την δημιουργία νέας κουλτούρας στο δημόσιο τομέα, βασισμένης στη διαπίστωση της Δημόσιας Διοίκησης ότι τα ανοιχτά δεδομένα θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της θέσης της χώρας τόσο σε εγχώριο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο χωρίς να συνεπάγονται ότι θα χάσουν οι εργαζόμενοι της τα προνόμια που απολαμβάνουν.

Το τρίτο κατά σειρά ερευνητικό ερώτημα, συμπληρώνοντας το πρώτο ερευνητικό μας ερώτημα αφορά την κόκκινη γραμμή που διαχωρίζει τα ανοιχτά δεδομένα προς εκμετάλλευση από τα προσωπικά δεδομένα και οι απόψεις των πολιτών συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό. Πιο συγκεκριμένα, οι περισσότεροι δηλώνουν πως το σημείο που σταματάει η πληροφόρηση και αρχίζουν τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, είναι όταν θίγονται είτε οικογενειακά είτε δεδομένα υγείας και στοιχεία ταυτοποίησης, ενώ ένα σημαντικό μέρος θεωρεί πως αυτό ισχύει και για δεδομένα εθνικής ασφάλειας. Αντίστοιχες είναι οι απόψεις που εκφράζονται και από τους εργαζόμενους σε φορείς και υπουργεία, οι οποίοι δηλώνουν πως η «κόκκινη γραμμή» υφίσταται για τα δεδομένα που αφορούν φορολογικά και προσωπικά στοιχεία, καθώς και στοιχεία εθνικής ασφάλειας.

Συνολικά λοιπόν χρήστες και εργαζόμενοι συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό πως υπάρχουν ομάδες στοιχείων, οι οποίες δεν πρέπει να διατίθενται ελεύθερα και η εξαίρεση τους από το πλαίσιο των ανοιχτών δεδομένων είναι αναγκαία. Όμως, παρά την ταύτιση των αποτελεσμάτων, η Δημόσια Διοίκηση υπερασπίζει την υφιστάμενη κατάσταση, χρησιμοποιώντας την προστασία της ιδιωτικότητας. Ένα εμπόδιο που ξεπερνάται, αν εξαιρέσουμε τα φορολογικά θέματα, με την απόκρυψη των ονομαστικών στοιχείων.

Το τέταρτο κατά σειρά ερευνητικό ερώτημα αφορά στην αξιοποίηση των ανοιχτών δεδομένων τόσο από την σκοπιά των πολιτών όσο και των κυβερνητικών εκπροσώπων και στην ενδεχόμενη προστιθέμενη αξία τους. Επίσης αναζητούμε τις απόψεις του δείγματος αναφορικά με τα εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν προκειμένου να γίνει δεκτή η θεσμική αυτή μεταβολή. Σημαντική παράμετρος αναφορικά με το ερώτημα αυτό, όπως προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων, είναι η εκπαίδευση των πολιτών. Γίνεται σαφές, πως η βελτίωση του τρόπου εκμετάλλευσης των ανοιχτών δεδομένων στην Ελλάδα προϋποθέτει την εφαρμογή ενός συστήματος εκπαίδευσης των πολιτών προς αυτή την κατεύθυνση. Βέβαια, ας μην ξεχνάμε ότι πέραν της εκπαίδευσης των πολιτών, το πολιτικό προσωπικό πρέπει να εμπεδώσει τα οφέλη τους και να δύναται ως πάροχος δεδομένων να μεταδώσει την γνώση αυτή ακόμα και στους πιο δύσπιστους πολίτες.

Αντίστοιχα, ιδιαίτερης σημασίας είναι η υψηλή προστασία κατά την χρήση ηλεκτρονικών δεδομένων, ενώ καταγράφηκε η άποψη πως είναι απαραίτητη η ύπαρξη επιτροπών για τον διαχωρισμό των πληροφοριών που θα εντάσσονται στην προστασία δεδομένων. Με την ύπαρξη επιτροπών, θα μπορούσε και πάλι να λυθεί το εμπόδιο που επικαλείται η κυβέρνηση περί της προστασίας των ανοιχτών δεδομένων. Επιπλέον, για να βελτιωθεί ο τρόπος εκμετάλλευσης των ανοιχτών δεδομένων στην Ελλάδα θα πρέπει να υπάρχει μια γενική υποχρέωση προειδοποίησης για την παραβίαση της ασφάλειας των προσωπικών δεδομένων με τη δημοσίευσή τους.

Εστιάζοντας συγκεκριμένα στη Διαύγεια, οι εργαζόμενοι σε υπουργεία και υπηρεσίες έδωσαν επίσης κάποιες κατευθύνσεις για την βελτίωση του εν λόγω συστήματος, τονίζοντας παραδείγματος χάριν το πρόβλημα της σύγχυσης του πολίτη

από την υπέρ-πληροφόρηση, την εμφάνιση καθυστερήσεων στην ενημέρωση, την ύπαρξη προβλημάτων στην περίπτωση που κάποιος δεν είναι εξοικειωμένος με την τεχνολογία, και το ότι μερικές φορές το σύστημα είναι δύσκολο στην κατανόηση. Φυσικά, τα περισσότερα από τα παραπάνω προβλήματα λύνονται με την πρόταση των πολιτών για παροχή εκπαίδευσης στο εν λόγω ζήτημα. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι κανένας εκπρόσωπος της κυβέρνησης δεν γνώριζε την Υπερ-Διαύγεια που όπως είπαμε είναι ένας ανεξάρτητος διαδικτυακός τόπος που λύνει τα προβλήματα της Διαύγειας.

Η ευκαιρία για ριζική μεταμόρφωση των δημόσιων υπηρεσιών είναι πραγματική και περισσότερο εφικτή απ'ότι φαντάζεται κανείς. Για τους πολίτες, η εφαρμογή των ανοιχτών δεδομένων και της σχετικής τεχνολογίας πλήττει την γραφειοκρατία, βοηθά στη διεκδίκηση επιδομάτων που πιθανόν δικαιούνται, ενώ δημόσιες υπηρεσίες πρώτης γραμμής εξατομικεύονται βάσει του προφίλ και των αναγκών τους. Για παράδειγμα, η αξιοποίηση των δεδομένων στον τομέα της υγείας θα μπορούσε να συμβάλει στη διασφάλιση λήψης φαρμάκων στο σωστό χρόνο (πχ. φιλοξενούμενων σε οίκους ευγηρίας). Στο χώρο της κοινωνικής πρόνοιας η καλύτερη τμηματοποίηση της αγοράς και πλήρης παροχή πληροφοριών, θα μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά στην υποστήριξη που χρειάζονται οι άνεργοι κατά τη διαδικασία αναζήτησης μόνιμης εργασίας, ιδιαίτερα στην Ελλάδα της υψηλότερης ανεργίας σε όλη την Ευρωζώνη³⁶. Γενικότερα μιλώντας, απο την καθιέρωση «εξυπνότερων», πιο σύγχρονων και λιγότερο γραφειοκρατικών δημόσιων υπηρεσιών, προσδοκάται σαφώς ποιοτικότερη αλληλεπίδραση των πολιτών με την κυβέρνηση.

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, υπάρχει περιθώριο να βελτιωθεί η συνολική αποτελεσματικότητα των κυβερνητικών λειτουργιών, να επιταχυνθούν οι προσπάθειες μείωσης της απάτης και των σφαλμάτων και να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή δια της περαιτέρω μελέτης της διαφοράς μεταξύ του πραγματικού φορολογικού αποτελέσματος και του θεωρητικώς αναμενομένου. Όλα αυτά ενώ ταυτόχρονα οι πολίτες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνονται για κάθε εξέλιξη των άνωθεν τομέων, καθώς και για το που καταλήγουν τα χρήματά τους.

---

³⁶ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics

Από την άλλη πλευρά, τα ανοιχτά δεδομένα μεμονωμένα, δεν αποτελούν πανάκεια για το μετασχηματισμό του δημόσιου τομέα. Χρειάζεται ακόμη να αναγνωριστούν και να αντιμετωπιστούν βασικά ζητήματα, όπως η ποιότητα των δεδομένων, τα πρότυπα για το άνοιγμα τους και η προκατάληψη που τα περιβάλλει όσον αφορά την προστασία της ιδιωτικότητας. Σε αυτή την προσπάθεια, πολύ σημαντική είναι η διασφάλιση ότι οι κυβερνητικοί ηγέτες καθώς και οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα αρχικά, και κατ' επέκταση οι πολίτες είναι πλήρως ενημερωμένοι και εκπαιδευμένοι στην ορθή χρήση και τη νομοθεσία που αφορά το άνοιγμα των δεδομένων. Τόσο οι μεν όσο και οι δε έχουν περιορισμένη κατανόηση αναφορικά με την ουσία των ανοιχτών δεδομένων, τα όρια τους και τα οφέλη τους τόσο σε πολιτικό όσο και σε κοινωνικά καθολικό επίπεδο με αποτέλεσμα την μη θεσμική αποδοχή τους. Η υιοθέτηση τους προϋποθέτει την αποτίμηση της αξίας τους και από τις δύο ενδιαφερόμενες πλευρές. Εδώ πρέπει επίσης να σημειώσουμε κάτι που πολλές φορές θεωρείται ανάξιο αναφοράς, όμως θα πρέπει να είναι ο ακρογωνιαίος λίθος κάθε προσπάθειας: η κυβέρνηση θα πρέπει να έχει το θάρρος να ενεργεί με γνώμονα την ηθική και την ακεραιότητα.

12 Προτάσεις για μελλοντικές δράσεις και έρευνα

Η συνεισφορά της παρούσης διπλωματικής εργασίας έγκειται στην αποτύπωση της κατανόησης της έννοιας των Ανοιχτών Δεδομένων, κυβερνητικών και μη, τόσο από την μεριά των πολιτών όσο και από τη μεριά των λειτουργών της Δημόσιας Διοίκησης. Θελήσαμε να μελετήσουμε αν και κατά πόσο έχουν αποτέλεσμα οι δημόσιες προσπάθειες ανοίγματος δεδομένων, αν γνωστοποιούνται, εκτιμώνται, και χρησιμοποιούνται ορθώς και εκτενώς από το κοινό.

Σε μεταγενέστερο στάδιο θα πρέπει να γίνει η αποτύπωση των επιπτώσεων της ανοιχτής πολιτικής σε όλους τους τομείς, τους λόγους που φτάσαμε στο σημείο να χρειαζόμαστε τα ανοιχτά δεδομένα για να λειτουργήσει το κράτος σωστά και στην ενδεχόμενη σύγκριση της χώρας μας με λοιπές χώρες που χαρακτηρίζονται από την υιοθέτηση τους. Η σύγκριση αυτή μόνο παραγωγική μπορεί να είναι, όπως επίσης και η συνεργασία μεταξύ χωρών για την καλλιέργεια και ανάπτυξη τεχνολογίας και

τεχνογνωσίας. Πριν από όλα αυτά όμως, θα πρέπει να γίνουν μικρά αλλά ουσιαστικά βήματα στο άμεσο μέλλον, όπως φάνηκε και από την παρούσα εργασία.

Όσον αφορά τα ανοιχτά δεδομένα, το πρώτο και πιο σημαντικό είναι εξασφαλιστεί η διατήρηση των ήδη υπαρχουσών κυβερνητικών διαδικτυακών πυλών και να εντατικοποιηθεί η ανανέωση τους με συνεχώς ανανεούμενα σύνολα δεδομένων. Για να γίνει αυτό, θα πρέπει οι αντίστοιχοι φορείς να στελεχωθούν με ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό. Το κοινό δείχνει πως έχει αγκαλιάσει αυτές τις προσπάθειες, αλλά για να εδραιωθούν στη συνείδησή του θα πρέπει να είναι συνεπείς στην ποιότητά τους. Μελλοντικές ευκαιρίες για περαιτέρω έρευνα παρουσιάζονται και στον τομέα της προστασίας προσωπικών δεδομένων κατά το άνοιγμα των δεδομένων στην Ελλάδα, καθώς η σχετική βιβλιογραφία είναι ανεπαρκής, λόγω της σχετικά πρόσφατης κατανόησης και ενασχόλησης της επιστημονικής κοινότητας με το αντικείμενο. Η σπουδαιότητα του συγκεκριμένου ζητήματος εντείνεται τα τελευταία χρόνια βέβαια και λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Google+, κ.α.), που δια μέσου πολύπλοκων αλγορίθμων επεξεργάζονται πληροφορίες που ανακτούν από τις προτιμήσεις μας, από τους ιστότοπους που αναζητάμε και επισκεπτόμαστε, και από τις αγορές μας, έτσι ώστε να πραγματοποιήσουν στοχευμένες διαφημίσεις ανάλογα με τα ενδιαφέροντά μας. Εδώ αξίζει να αναφερθεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: αυτό της διαρροής της υπόθεσης υποκλοπής προσωπικών δεδομένων πολιτών από την Εθνική Υπηρεσία Ασφάλειας των ΗΠΑ (CIA)· ένα γεγονός που απλώς αποδεικνύει ακόμα και στους πιο ανυποψίαστους το ότι δεν υπάρχει απόλυτη διαφάνεια αναφορικά με το πώς μπορεί να χρησιμοποιούνται τα προσωπικά δεδομένα στο διαδίκτυο.

Όσον αφορά το καθαρά ερευνητικό κομμάτι, προτείνεται μελλοντική επανάληψη της δειγματοληπτικής έρευνας· αυτή τη φορά με χρήση μεγαλύτερου και γεωγραφικά πιο εκτεταμένου δείγματος, ώστε να εξεταστεί η διείσδυση της ενημέρωσης και χρήσης των ανοιχτών δεδομένων ανά την επικράτεια. Ερευνητικό ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει η μελέτη της αλληλεπίδρασης των πολιτών με τις διαθέσιμες πηγές ανοιχτών δεδομένων, όπως επίσης και η καταγραφή της μετέπειτα χρήσης τους, έπειτα από την οικειοποίησή τους από τους χρήστες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

Begg, D., Fisher, S., & Dornbush, R. (2006). Εισαγωγή στην Οικονομική. Μετ. Στ. Πανταζίδης & Α. Σακκά. Αθήνα: Κριτική. Πρώτη έκδοση: (1987). Economics. London: McGraw Hill. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

Keynes, J.M. (2010). Η γενική θεωρία της απασχόλησης, του τόκου και του χρήματος. Μετ. Θ. Αθανασίου. Αθήνα: Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη. Πρώτη έκδοση: (1936). The General Theory of Employment, Interest and Money. London: McMillan & Co.

Μακρυδημήτρης, Α. (1999). Διοίκηση και κοινωνία: η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα. Αθήνα: Θεμέλιο

Μακρυδημήτρης, Α. (2010). Δημόσια διοίκηση: στοιχεία διοικητικής οργάνωσης. Αθήνα: Σάκκουλα

Μπουραντάς Δ., & Παπαλεξανδρή Ν. (2003). Εισαγωγή στη Διοίκηση Επιχειρήσεων. Αθήνα: Μπένου

North, D.C. (2006). Θεσμοί, θεσμική αλλαγή και οικονομική επίδοση. Μετ. Μ. Πυλαρινού. Αθήνα: Παπαζήση. Πρώτη έκδοση: (1990). Institutions, Institutional Change and Economic Performance, Cambridge: Cambridge University Press.

Samuelson, P., & Nordhaus, W. (2000). Οικονομική. Μετ. Θ. Αθανασίου. 16^η Διεθνής Έκδοση, Αθήνα: Παπαζήση. 1^η έκδοση: (1948). Economics. York, PA: The Mample Press Company.

Τσουλφίδης, Λ. (2005). Ιστορία οικονομικής θεωρίας και πολιτικής. Θεσσαλονίκη Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Τσιάβος-Στεφανέας- Καρούνος – Financial Crisis and the Promised Land of Open Data

Τσιάβος- Beyond Good and Evil: Why open source development for peer-to-peer networks does not necessarily lead to an Open Society, is an imbalanced as Copyright Law and definitely is not going to make you a better person

Νόμος 3861/2010- Εφημερίδα της Κυβέρνησης Φύλλο 112

Νόμος 3979/2011- Εφημερίδα της Κυβέρνησης Φύλλο 138

Νόμος 3274/2004-

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/com/com_com%282014%290367_/com_com%282014%290367_el.pdf

Οδηγία PSI 20003/98/EC

Ξένη βιβλιογραφία

Access to information: a fundamental right, a universal standard:
<http://accessinfo.org/?reqp=1&reqr=>

Access Info Europe (2011): Beyond Access: The Right to (Re)Use Public Information

Barzelay, M. (2002). Origins of the new public management. In K. McLaughlin, S.P. Osborne, & E. Ferlie (Eds), *New public management: current trends and future prospects* (15-33). London: Routledge

Coase, (1984). The New Institutional Economics. *Journal of Institutional and Theoretical Economics* vol. 140, pp. 229-231.

Chris Yiu (2012)- A right to Data: Fulfilling the promise of open public data in the UK

Diggins, J.P. (1999). Thorstein Veblen. *Theorist of the Leisure Class*. Princeton, NJ: Princeton University Press

Doob, Christopher B. 2013. *Social Inequality and Social Stratification in US Society*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education

Dunshire, A. (1973). *Administration: the word and the science*. New York, NY: John Wiley & Sons

Deloitte (2012): *Open Data, Driving Growth, Ingenuity and Innovation*: <http://www.deloitte.com/assets/dcom-unitedkingdom/local%2oassets/documents/market%2oinsights/deloitte%2oanalytics/uk-insights-deloitte-analytics-open-data-june-2012.pdf>

Feeney, M. K., & Kingsley, G. (2008). *The rebirth of patronage: Have we come full circle?* *Public Integrity*, 10 (2), 165 – 176.

Goldfinch, S.F., & Wallis, J.L. (2009). *International Handbook of Public Management Reform*. Cheltenham: Edward Elgar.

Government launches one stop shop for data: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+/>

Hamilton, W.H. (1919). *The Institutional Approach to Economic Theory*. *The American Economic Review*, Vol. 9, (1), Supplement, Papers and Proceedings of the Thirty-First Annual Meeting of the American Economic Association, pp. 309- 318.

Hodgson, G.M. (2000). *What is the essence of Institutional Economics?*. *Journal of Economic Issues*, vol. XXXIV(2), pp. 317-329

Hodgson, G.M. (2006). *What are Institutions?* *Journal of Economic Issues*, vol. XL(1), pp. 1-25

Hood, C. (1995). *The "new public management" in the 1980s: variations on a theme*. *Accounting, Organization and Society*, 20(2-3), 93-109

HM Government "Putting the Frontline First": <http://www.epractice.eu/files/Action%2oPlan%2o-%2oPutting%2othe%2oFrontline%2oFirst%2o-%2osmarter%2ogovernment.pdf>

Kazakos, P. (2011). Stabilization and reform in a statist regime, 1974-2011. In. Liargovas, P. (ed). Greece Economics, Political and Social Issues. Nova Science Publishers

Kerr, C. (1977). Labor Markets and Wage Determination. The Balkanization of Labor Markets and other essays. Berkeley, CA: University of California Press

Lapsi (2012) - <http://www.lapsi-project.eu/node?page=6>

Mills, C.W. (2000/ 1956). The power elite. New Edition. New York, NY: Oxford University Press.

McKinsey&Co, Open Data: Unlocking innovation and performance with liquid information

Mitsopoulos, M., & Pelagidis, T. (2009) Vikings in Greece: kleptocratic interest groups in a closed, rent-seeking economy. CATO Journal, vol. 29 (3), pp. 399-416.=]

North, D.C. (1991). Institutions. The Journal of Economic Perspectives, vol. 5(1), pp. 97-112

North, D. (1993). Institutions and Credible Commitment. Journal of Institutional and Theoretical Economics, vol. 149 (1), pp. 11-23

North, D.C. (1994). Economic Performance through Time. American Economic Review, vol. 84 (3), pp. 359-367.

Nutt, P.C. (2005). Comparing Public and Private Sector Decision-Making Practices. Journal of Public Administration Research and Theory, 16, 289-318

Olson, M. (2002). The Logic of collective action. Public Goods and the Theory of Groups. 20th printing, Cambridge, MA: Harvard University Press (first published at 1965).

Open Government Working Group - Tim O'Reilly και Carl Malamud: https://public.resource.org/open_government_meeting.html

Organisation for Economic Co-operation and development –OECD
Recommendation of the Council for Enhanced Access and More Effective Use of
Public Sector Information

Open Knowledge Foundation (OKNF): <http://okfn.gr/en/open-data/>

Open Knowledge Foundation (OKNF): <https://okfn.org/opendata/>

Open Knowledge Foundation (OKNF): <http://opengovernmentdata.org/>

Open Government Data: <http://opengovernmentdata.org/what/>

Open Government Data: <http://opengovernmentdata.org/data/map/>

Open Government Data <http://opendefinition.org/>

Ramstad, Y. (1989). A Pragmatist's Quest for Holistic Knowledge: The Scientific Methodology of John R. Commons. Στο: M.R.Tool, & W.J. Samuels (eds). The Methodology of Economic Thought. pp. 207-245, (2nd ed). New Brunswick, NJ: Transaction Publishers

Reisman, D. (2011). Alfred Marshall: Progress and Politics. Oxon: Routledge

Rutherford, M. (1996). Institutions in Economics. The Old and the New Institutionalism. Cambridge: Cambridge University Press

Scott, J. (1991). Who rules Britain? Cambridge: Polity Press

Schmitter, P. (1974). Still the Century of Corporatism? Review of Politics, vol. 36 (1), pp. 85-131

Skocpol, T. (1985). Bringing the state back in: strategies of analysis in current research. In P.B. Evans, D. Rueschemeyer, & T. Skocpol (Eds). Bringing the State Back In. pp. 3-43. Cambridge: Cambridge University Press

Smith, P. (1995). On the unintended consequences of publishing performance data in the public sector. International Journal of Public Administration, 18, 277-310

Sowell, T. (1967). *The Evolutionary Economics of Thorstein Veblen*. Oxford Economic Papers, New Series, vol. 19(2), pp. 177-198

Stillman, R.J. II. (2010). *Public administration: concepts and cases* (9th ed.). Boston, MA: Wadsworth Cengage Learning

Springler, Case Studies in E-Government 2.0-Changing Citizen Relationships

Toboso, F. (1995). Explaining the process of change taking place in legal rules and social norms: The cases of institutional economics and new institutional economics. *European Journal of Law and Economics*, vol. 2 (1), pp. 63-84

Tsebelis, G. (2002). *Veto players. How political institutions work*. Princeton, MA: Princeton University Press

The future of Public Sector Data: Harnessing the potential of Big Data (2013)

Van Thiel, S., & Leeuw, F.L. (2002). The performance paradox in the public sector. *Public Performance & Management Review*, 25(3), 267-281

Veblen, T. (1898). Why is Economics not an Evolutionary Science. *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 12(4), pp. 373-397

Veblen, T. (1899). *The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions*. New York: The Macmillan Company.

Veblen, T. (1900). The Preconceptions of Economic Science III. *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 14(2), pp. 240-269

United Nations (2008). *The contribution of the united nations to the improvement of public administration a 60-year history*. New York, NY: Department of Economic and Social Affairs, United Nations.

Welch, E., & Bretschneider, S. (1999). Contracting in. Can government be a business?. In H.G Frederickson, & J. M. Johnston (Eds.), *Public Management Reform and Innovation: Research, Theory, and Application* (pp. 259-280). Tuscaloosa, AL: University of Alabama Press.

Williamson, O.E. (1975). Markets and Hierarchies, Analysis and Antitrust Implications: A Study in the Economics of Internal Organization. New York, NY: The Free Press

Weiss Peter (2002). Conflicting International Public Sector Information Policies and their Effects on the Public Domain and the Economy

8 principles of Open Government Data (2007):
<http://www.opengovdata.org/home/8principles>

2013/37 <http://blog.okfn.org/2010/page/5/>

Ιστοσελίδες που χρησιμοποιήθηκαν

Διαύγεια: www.diavgeia.gov.gr/

Υπερδιαύγεια (Yperdiavgeia): <https://yperdiavgeia.gr/>

Greek Spending Visualization: greekspending.com

Αγορά: <http://blog.ots.gr/2011/12/20/agora/>

Γεωχωρικά δεδομένα: <http://geodata.gov.gr/geodata/>

Ermis: www.ermis.gov.gr/

Θησέας: www.mof.gov.cy/ce/theseas

ΕΛ/ΛΑΚ: <https://ellak.gr/>

Φορολογικά Στοιχεία: <http://www.opengov.gr/ogp/?p=54>

ΚΕΠ: www.kep.gov.gr/

Σύζευξις: www.syzefxis.gov.gr/

Ψηφιακό Σχολείο: dschool.edu.gr

Startup Greece: <http://www.startupgreece.gov.gr/el>

e-Θέμις: www.ethemis.gr

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού: www.culture.gr

Πύλη Πολιτιστικών Φορέων: <http://drasis.culture.gr/>

ΟΔΥΣΣΕΥΣ: <http://odysseus.culture.gr/>

Διαρκής Κατάλογος των Κυρηγμένων Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος:

http://listedmonuments.culture.gr/search_declarations.php

Χαρτογράφηση αθλητικών εγκαταστάσεων:

<http://www.sportsnet.gr/index.php/athl-egatastaseis/xartografhsi-athlitikon-egk>

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη: <http://www.mopocp.gov.gr/main.php>

Υπηρεσία Ασύλου:

http://www.minocp.gov.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=3779&Itemid=465&lang=&lang=

Διεύθυνση Διαβατηρίων: <http://www.passport.gov.gr/en/>

Συνήγορος του Πολίτη: <http://www.synigoros.gr/>

Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων:

<http://www.ministryofjustice.gr/site/el/%CE%91%CE%A1%CE%A7%CE%99%CE%9A%CE%97.aspx>

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Εθνικού Ποινικού Μητρώου:

<http://www.digitalplan.gov.gr/portal/resource/Ethniko-Poiniko-Mhtrwo>

Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων:

<http://engineertech.gr/forums/p/1687/18283.aspx>

Κώδικες: www.ministryofjustice.gr/site/kodikis/

Ευρωπαϊκή Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη: <https://e-justice.europa.eu/home.do?plang=el&action=home>

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων: www.minagric.gr

Ψηφιακές Υπηρεσίες: www.minagric.gr/index.php/el/eservicesmenu-2

Υπουργείο Υγείας: www.moh.gov.gr/

ESY.net - Εισαγωγή Στοιχείων Μονάδων Υγείας:
www.moh.gov.gr/articles/esynet/

Δελτία Τιμών Φαρμάκων: www.moh.gov.gr/articles/times-farmakwn/deltia-timwn/

Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση:

http://www.e-prescription.gr/shs/portal/eprescription!/ut/p/z1/o4_Sj9CPykssyoxPLMnMzovMAfljo8ziLQzdzTwsgg28_cNMnAocg728LMw9TAWMvE3ow8EKDHAARwP9KEL6o8BK8JhQkBthkO6oqAgAR3B-Ww!!/dz/d5/L2dBIS9nQSEh/

Υπουργείο Εσωτερικών: www.ypes.gr/

Πρόγραμμα Καλλικράτης: www.ypes.gr/el/Regions/programma/

Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης:
www.ydmed.gov.gr/

Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών: www.minfin.gr/

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος: www.statistics.gr/

INTRASTAT: Ηλεκτρονικό σύστημα υποβολής δηλώσεων Intrastat:

<https://eurostat.statistics.gr/intrastat/login.aspx>

ΞΕΝΙΟΣ ΖΕΥΣ: Ηλεκτρονικό σύστημα υποβολής μηνιαίων δελτίων κίνησης
τουριστικών καταλυμάτων: <http://www.xenioszeus.org.gr/>

Γενικό Λογιστήριο του Κράτους:

<https://portal.gsis.gr/portal/page/portal/SYNTMIST>

TAXISNet:

<https://www1.gsis.gr/webtax2/telhkykl/year2012/telhkykl/index.jsp;JSESSIONID-WEBTAX=1PT7JLKQ2zQngq1zYQzr1D7GvjByZP1822fvLmB7Z6vfPqn4CT2G!-110075864>

Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων:

www.tanea.gr/tag.../Γενική%20Γραμματεία%20Δημόσιων%20Εσόδων/

Υπουργείο Εξωτερικών: www.mfa.gr/

Μεταφραστική Υπηρεσία: www.mfa.gr/ypiresies-gia-ton-politi/metafrastiki-ypiresia/

Διεθνείς Χρηματοδοτήσεις που προσφέρει το Υπουργείο σε ελληνικές
επιχειρήσεις και Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΜΚΟ):

www.agp.gr/agp/files/NEOLAIA-IAP-MKO6755.do

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας www.mod.mil.gr/

Διεύθυνση Διαχείρισης Ευρωπαϊκών & Αναπτυξιακών Προγραμμάτων:

www.dideap.mil.gr

Κοινοβουλευτικός Έλεγχος: www.hellenicparliament.gr/...Elenchos/Mesa-Koinovouleutikou-Elegxou

Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας:

www.mindev.gov.gr/

Παρατηρητήριο τιμών e-prices.gr: e-prices.gr

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (Ο.Π.Σ.):

<http://www.ops.gr/Ergorama/>

Χρεώσεις Υπέρ Τρίτων <http://ggenm.cloudapp.net/>
Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) – <http://www.anaptyxi.gov.gr/>
Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων:
www.eaadhsy.gr/index.php/m-foreis/m-eshdhs
Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου: www.yen.gr/
Ελληνική Υπηρεσία Διερεύνησης Ναυτικών Ατυχημάτων και Συμβάντων:
www.hbmci.gov.gr/
Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής: www.ypeka.gr/
Κτηματολόγιο Α.Ε.: ΕΚΧΑ Α.Ε
Εθνικό Δίκτυο Πληροφοριών Περιβάλλοντος: <http://www.e-per.gr/>
Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα για την Ενέργεια www.ypeka.gr › ΕΝΕΡΓΕΙΑ ›
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
Αρχείο Παραδοσιακών Οικισμών & Διατηρητέων Κτιρίων: www.ypeka.gr ›... ›
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΚΤΙΡΙΑ & ΣΥΝΟΛΑ
Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων
www.minedu.gov.gr/
Εύδοξος eudoxus.gr/
Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη: www.e-yliko.gr/
Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών: www.iky.gr/
Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ) www.oepk.gr/
Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων www.yme.gr/
Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων: www.ggde.gr
Οδηγός του Πολίτη: www.odigostoupoliti.eu
Ευρωπαϊκή Χάρτα Οδικής Ασφάλειας: www.erscharter.eu/el
Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας: www.yrakp.gr/
Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης: www.idika.gr/
Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ): www.oaed.gr/